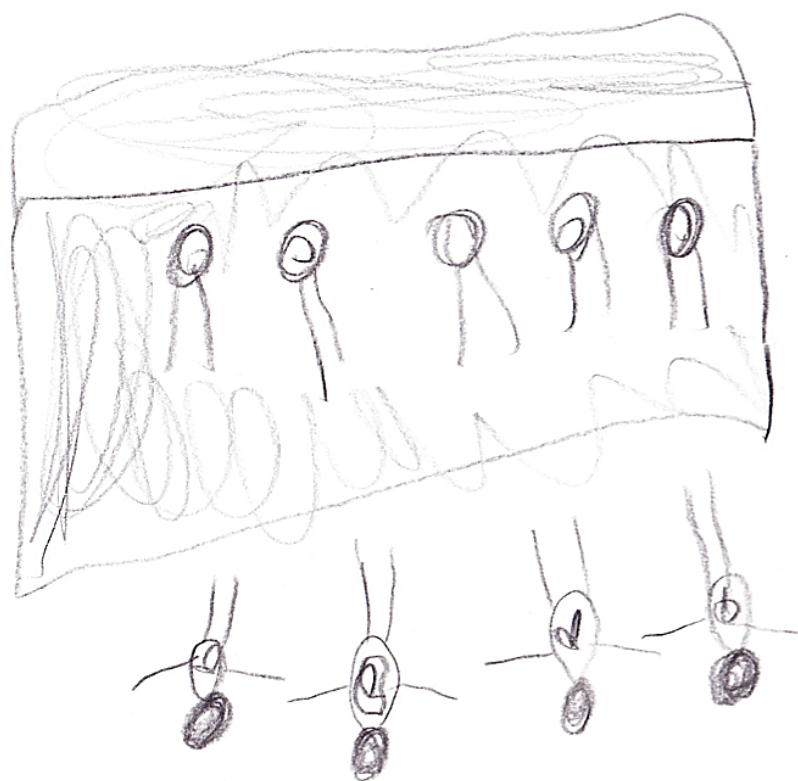

At være gæst i sit barns liv

En kvalitativ undersøgelse af inddragelse af og samarbejde med forældre til børn anbragt på døgninstitution

Udarbejdet af: Hanne Dufri Riis

Studienummer: 2011 1095

Antal enheder: 239.824

Vejleder: Inger Glavind Bo

Indholdsfortegnelse

Abstract	4
1. Indledning	6
1.1 Retslig regulering	6
1.2 Betydningen af forældreinddragelse	9
1.3 Undersøgelser på området	11
1.4 Tendenser i tiden	15
1.5 Opsamling	17
2. Problemformulering	19
2.1 Afklaring og afgrænsning	20
3. Metateoretisk positionering	23
3.1 Opsamling	26
4. Kvalitetskriterier	28
5. Teorivalg	30
5.1 Rollebegrebet	30
5.2 Rollespilsmetaforen	33
5.3 Rollespillet som udtryk for disciplinering og modmagt	35
5.4 Sandhedsparadigme og normaliserende sanktioner	37
5.5 Opsamling	38
6. Design	40
6.1 Metode	40
6.1.1 Observationer	40
6.1.2 Interviews	42
6.1.3 Dokumentation	44
6.1.4 Opsamling	45
6.2 Empiri	45
6.2.1 Institutionen Solvej	45
6.2.2 Valg af mødet mellem professionelle og forældre	47
6.2.3 Valg af informanter	47
6.2.4 Etik og relation til feltet	48
6.2.5 Datamængden	49
6.2.6 opsamling	49

6.3 Analysestrategi	49
6.3.1 Analytisk tilgang	50
6.3.2 Analyse af roller og rollespillet, forholdet til rollerne og disciplinering	50
6.3.3 Analyse af sandhedsparadigmer og normaliserende sanktioner	53
6.3.4 Analytiske bemærkninger	55
6.4 Opsamling	55
7. Analyse	57
7.1 Rollespillet og disciplineringen	57
7.1.1 Professionelle i rollen som værter	57
7.1.2 Forældre i rollen som gæster	60
7.1.3 Forhandling om forælderrollen	64
7.1.4 Modmagt som distance fra rollen som gæst	70
7.1.5 Venne-rollen	73
7.1.6 Opsamling	78
7.2 Sandhedsparadigmet og disciplinerende sanktion	80
7.2.1 De to verdener	80
7.2.1.1 Tillid som nødvendighed	83
7.2.3 Disciplinerende sanktion	85
7.2.3.1 Tidslige og rumslige regler	85
7.2.3.2 Vurderinger af forældre	87
7.2.6 Opsamling	89
8. Kritiske bemærkninger og egen rolle	91
9. Konklusion	93
10. Perspektivering	97
11. Litteratur	99
Bilagsliste	103
Bilag 1; Observationsguide	104
Bilag 2; Interviewguide, forældre	105
Bilag 3; Interviewguide, professionelle	106
Bilag 4; Transskriberingsvalg	107
Bilag 5; Præsentation af empiri	108

Bilag 6; Samtykkeerklæring.....	109
Bilag 7; Kodeliste.....	110

Abstract

This thesis seeks to shed light on the involvement and collaboration with parents of children that are placed in a 24 hour care-center. This turns out to be very relevant, given that the legislation in this area has changed significantly through time, and today is very sparse regarding involvement and collaboration during the placement, especially compared to the time leading up to the placement. Furthermore, it turns out that the legislation construct two conflicting principals which respectively promotes and demotes involvement and collaboration with the parents. Also, there is a growing trend that the parents on one hand are being held responsible but on the other hand are given a more peripheral role due to a growing focus on the child's perspective.

Studies show that the basis for involvement and collaboration depends largely on the meeting between authority and citizen. Studies of care-centers involvement and collaboration with parents, shows that the care-centers theoretical convictions influences their view on the parents and thereby the chances of involvement and collaboration. This ties involvement and collaboration together with the meeting and execution of power and makes it relevant for this thesis to study *how the meeting between professionals and parents of children placed in 24-care-center takes place, how power surfaces and which opportunities and limitations this places on involvement and collaboration?*

The study uses a social constructive perspective that supports the meeting being viewed as both constituting for and constituted by the participants. For that reason the study of the meeting is based on the roles played by professionals and parents with regards to the role-playing metaphor of Erving Goffman. The study of the power is based on Michel Foucaults understanding of power and how the power disciplines professionals and parents into certain roles and which truth paradigms and disciplining actions is used.

The thesis is based on an analysis of observations of parents returning their children after time together, and an analysis of short interviews with professionals and parents made right after they has returned their children.

The analysis shows that the professionals are acting as hosts, which disciplines the parents into roles of guests. This gives an opportunity for involvement since the professional takes responsibility for the parent's involvement in the life's of their children. It is shown that the parent's for the most parts accepts this role by expression of restraint and politeness which limits collaboration since this requires a more equal relation. The limitations of collaboration can also be seen through a negotiation of the parent role where both the professional and the parent wishes to express knowledge about what is best the child, and to gain authority to educate and care for the child. This

shows that the parents still wish to be treated as parents while their children are placed in care-center where the professional's has the actual responsibility for the child. This creates a context where collaboration is difficult, but not impossible due to parents wish to remain parents. This causes the parents to dissociate themselves from the role of guests through humor and detached appearances, which can be seen as an expression of counter power in a situation where the role as guests are being perceived as degrading. The parent's desire for a more equal relation is seen by parents acting in the role as friends of the professionals. The role of friend is supported by the professional's verbal communication, while the professional's non-verbally tries to distance themselves from the role as friend. This indicates that the professionals on one hand wants to keep a distance due to their role as professionals, but on the other hand desires the same equal relation as the parents. This indicates that the context sets limitations on equal collaboration but offer opportunities for involvement.

The power is most visible through the roles of host and guest. This is connected to a truth-paradigm which sees the children as part of two worlds; the care-center and the home of the parents. This creates the parents in the role of guests in the world of the care-center where the professionals are hosts. This way, trust becomes an important factor in creating coherence. The parents need to trust the professionals in order to gradually entrust them with the role of parents of their children.

Involvement thereby becomes the means to create the parents in the role of guests with the purpose of handing over the role of parents to the professionals.

The power is also seen through disciplining actions, based on rules regarding when the parents are expected to arrive and leave and where the parents are allowed to go during their visits. Based on their conformance to these rules they are either penalized or rewarded in respect to the freedom offered during their visits. This contributes to the disciplining of parents into the role of guests. This creates opportunities for involvement of parents with undesirable behavior but limits the involvement of parents that either distance themselves from the role of guests or are deemed not qualified.

The study points out opportunities for involvement of the parents through the role of guest in their children's life. However, the study also shows that this creates a paradox since collaboration requires an equal relation which is not present since the parents are guests, and thereby limiting the opportunities of collaboration.

1. Indledning

Baggrunden for dette speciale er en vedvarende interesse for inddragelse af og samarbejde med forældre til udsatte børn og unge (herefter børn), som både har grund i mine egne erfaringer fra praksis som socialrådgiver, men også har udviklet sig til en interesse med en mere teoretisk forankring.

Særligt er jeg blevet optaget af inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn, da denne kontekst skaber nogle helt særlige omstændigheder for samarbejde mellem professionelle og forældre, idet gruppen af forældre til anbragte børn er en meget udsat gruppe af forældre, hvilket kan vanskeliggøre samarbejdsrelationer, ligesom det mindsker sandsynligheden for, at de selv gør opmærksom på mulige overtrædelser af deres rettigheder (Egelund et al, 2008). Inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn er ligeledes et område, som ofte tildeles en sekundær rolle i forhold til arbejdet med barnet under anbringelsen, selvom det alligevel til tider helt kan overskygge arbejdet med barnet pga. konflikter mellem anbringelsessted og forældre eller mellem sagsbehandler og forældre (Vejl. Nr. 11, pkt.547). Derfor er mit ønske, at jeg med dette speciale kan bidrage med øget viden og indsigt omkring inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn, så kvaliteten i det sociale arbejde med både de anbragte børn og deres forældre øges.

Som baggrund for at beskæftige sig med inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn, gives i det følgende et historisk rids omkring den retslige regulering af inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn, da dette giver indsigt i et meget forskelligt syn herpå og ligeledes slår fast at de rettigheder, som i dag tages for givet, ikke er en selvfølge. Efterfølgende belyses hvilken viden, der findes på området, både i forhold til forældre til anbragte børn og om inddragelse og samarbejde mere generelt. Slutteligt belyses de retslige tendenser i tiden, hvilket fører til en argumentation for problemformuleringen¹.

1.1 Retslig regulering

Inddragelse af og samarbejdet med forældre til anbragte børn har gennemgået en markant udvikling gennem de godt hundrede år, der har været lovgivning omkring udsatte børn. Derfor gives i det følgende et historisk rids af den retslige regulering frem til i dag samt hvilke principper, der ligger til grund herfor.

¹ Følgende fem afsnit bygger på litteratursøgning på Bibliotek.dk, Google scholar og danbib.dk på ”anbragte børn + forældre”, forældresamarbejde, ”forældredeltagelse”, ”forældresamarbejde + anbragte børn” og ”inddragelse”.

Af den første danske børnelov fra 1905 ses, at forældre mistede forældremyndigheden ved anbringelse af barnet og ikke havde ret til at kende barnets opholdssted (Bryderup, 2005:390ff). Rationalet var, at barnet var bedst hjulpet ved ikke at have kontakt til forældrene, hvilket ofte var for livstid (Ibid.). Denne praksis omkring fratagelse af forældremyndigheden i forbindelse med anbringelse varede ved frem til 1933 og først i den såkaldte grødeperiode fra 1958-1964 kom inddragelse af forældre til anbragte børn direkte på dagsordenen (Bryderup, 2005:387). Blandt andet Erklæring om børns rettigheder fra 1959 slår fast, at familien er en grundlæggende enhed, som samfundet er forpligtet på at hjælpe, hvorfor man i højere grad begynder at tale om, at der skal etableres et samarbejdsforhold mellem forældre og myndigheder (Graversen, 1990:23). Denne tænkning øvede indflydelse på Bistandsloven, som trådte i kraft i 1976, og først her blev inddragelse omkring myndigheders beslutninger lovpligtigt (Ibid.). Dette blev yderligere skærpet med lovændringer i 1993, hvorved forældres retssikkerhed og inddragelse yderligere styrkedes (Bryderup, 2005:391). Med Serviceloven (SEL) og Retssikkerhedsloven (RL), som bl.a. erstattede Bistandsloven i 1998, blev nogle af de gældende principper for god sagsbehandlingsskik nedfældet, hvilket kom til at betyde, at RL § 4 i dag beskriver, at *"Borgeren skal have mulighed for at medvirke ved behandlingen af sin sag. Kommunalbestyrelsen tilrettelægger behandlingen af sagerne på en sådan måde, at borgeren kan udnytte denne mulighed."* Hermed blev det slået fast, at medvirken er en ret og at forpligtelsen ligger hos myndigheden, med udgangspunkt i et ulig magtforhold mellem borger og myndighed.

Med Anbringelsesreformen i 2006 blev der yderligere lagt vægt på betydningen af forældre og netværk og deres inddragelse i både problemafklaring og løsninger på problemerne, hvilket videreførtes med Barnets Reform i 2011, som i dag er gældende lovgivning på området. Af formålet med støtten til udsatte børn fremgår det, at barnets vanskeligheder så vidt muligt skal *"løses i samarbejde med familien og med dennes medvirken..."* samt at det skal overvejes, hvordan der kan finde en systematisk inddragelse af familie og netværk sted (SEL §§46, 47). Dette videreføres i bestemmelsen om den Børnefaglige undersøgelse, hvor det understreges, at det skal afdækkes, hvorvidt forældrene kan bidrage til løsning af problemerne (SEL§50). Dermed er inddragelsen generelt styrket og i særdeleshed overfor forældre til udsatte og anbragte børn.

Dette fokus på inddragelse og samarbejde med forældre, bygger ifølge Graversen betænkningen (1990) på *kontinuitetsprincippet* som et grundlæggende princip i børneforsorgen og understreger som del heraf også forældrenes ret til medvirken i egen sag (Graversen, 1990:kap 4; Egelund &

Jakobsen, 2011:146). Kontinuitetsprincippet bygger på objektrelationsteorien, som siger, at barnet i de første leveår knytter relationer til de primære omsorgspersoner, hvilket oftest er forældrene, som bliver vedvarende indre repræsentationer, som knyttes til barnets personlighed. Det betyder, at det såkaldt psykologiske forældreskab ikke kan erstattes af andre, og dermed må forældrene trods anbringelse være en del af børnenes liv (Egelund & Jakobsen, 2011:145ff). Dette princip har været herskende indenfor dansk og skandinavisk lovgivning omkring anbragte børn (Ibid.).

Med Barnets Reform i 2011 indføres dog igen bestemmelser, som trækker på logikker fra det såkaldte *behovsprincip*, som sås i den første Børnelov. Behovsprincippet bygger på behovsteori, som siger, at børn *kan* skifte psykologiske forældre, hvis disse ikke tilbyder barnet tilstrækkelig omsorg. Det betyder, at børn, hvis forældre ikke formår at være forældre, skal afskærmes fra kontakten til forældrene og anbringes barndommen ud (Ibid.). Dette princip ses af Barnets Reform, idet der indføres bestemmelser om genbehandlingsfrist på 3 år for børn under 1 år, som er anbragt uden samtykke, med det rationale at anbringelsesforløbet styrkes ved at begrænse forældres adgang til at genåbne sagen (Vejl. 11. pkt. 370). Derudover er der givet mulighed for bortadoption af børn under 1 år, hvor det kan godtgøres, at forældrene ikke vil være i stand til at varetage omsorgen eller spille en positiv rolle for barnet (Vejl 11, pkt. 662). Dermed fremkommer nu to forskellige principper af dansk lovgivning, som kan påvirke synet på inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn – ét som understreger vigtigheden af at bevare relationen mellem børn og forældre og ét, som understreger vigtigheden af at barnet skærmes mod denne kontakt. At lovgivningen indeholder begge principper, overlader mere til det faglige skøn, men formodes også at kunne skabe en manglende entydighed omkring inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn.

Ser man nærmere på lovgivningen, er det ligeledes tankevækkende, at det primære lovgivningsmæssige fokus er tiden op til anbringelsen. Bryderup (2005) anfører, at der siden den første børnelov primært har været fokuseret på forhold før og op til selve anbringelsen og langt mindre på forhold under selve anbringelsen (Bryderup, 2005:391). Dette er fortsat tilfældet, idet lovgivningen er langt mere vag omkring inddragelse og samarbejde med forældre, når barnet er blevet anbragt, end i det forebyggende arbejde før anbringelsen. Dette kan have grund i, at anbringelsesstedernes ikke anses for direkte myndighedsudøvende. Af Serviceloven fremgår det kun, at myndighedens opgaver under anbringelse er; at ved:

”... tilrettelæggelse af samværet, skal der lægges vægt på, at barnet eller den unge også på længere sigt har mulighed for at skabe og bevare nære relationer til forældre

og netværket. Kommunalbestyrelsen har i den forbindelse pligt til at sikre, at forældrene får information om barnets hverdag, og til at bidrage til et godt samarbejde mellem forældrene og anbringelsesstedet.” (SEL §71)

Dermed forpligtes myndigheden til at sikre samarbejde og at forældrenes får oplysninger om barnets hverdag, hvilket af Vejl.nr. 11 uddybes ved, at kommunen skal bidrage til at forebygge konflikter mellem forældre og anbringelsessted af hensyn til barnet (Vejl. Nr. 11, pkt.547).

Selve samarbejdet mellem forældre og anbringelsessted er dermed ikke direkte retsligt reguleret, og samarbejdet er dermed henvist til det enkelte anbringelsessteds værdier og fokus for samarbejdet, hvilket kan give uens praksis, hvilket jeg senere vil belyse nærmere. Man kunne på baggrund af den øgede fokus på inddragelse og samarbejde så formode, at der af den kommunale tilsynspligt ville fremgå, at der skulle føres tilsyn med anbringelsesstedets værdier og praksis omkring inddragelse og samarbejde med forældre. Men tilsynet omhandler kun, at Kommunen skal;

”... påse, at det enkelte anbringelsessteds pædagogiske målsætning og metoder fortsat gør anbringelsesstedet generelt egnet til at opfylde målgruppens behov, herunder behov for nære, stabile relationer til voksne, opbygning af sociale relationer og netværk, skolegang, sundhed, trivsel og forberedelse til et selvstændigt voksenliv.”
(SEL §184a stk. 2.)

Dette betyder naturligvis, at den kommunale tilsynspligt understøtter anbringelsesstederne i at holde fokus på børnene som deres primære opgave, dog med den bagside, at forældreinddragelse og samarbejde ikke direkte understøttes gennem det kommunale tilsyn.

Sammenfattende ses, at lovgivningen følger to modsatrettede principper omkring inddragelse og samarbejde, samt at lovgivningen med hensyn til samarbejde mellem anbringelsessted og forældre under selve anbringelsen er meget fåmælt. Dette kan betyde, at forældre til anbragte børn stilles dårligere i forhold til inddragelse og samarbejde under anbringelsen end i sagsbehandlingen i tiden op til anbringelsen (Egelund & Jakobsen, 2011:148).

1.2 Betydningen af forældreinddragelse

Idet lovgivningen er fåmælt og bygger på modsatrettede principper omkring inddragelse og samarbejde med forældre under anbringelsen, er det relevant at belyse hvilken viden, der findes om forældres betydning for deres anbragte børn.

Forældres betydning for deres anbragte børn er belyst i både nationale og internationale studier, som har forsøgt at kortlægge betydningen af kontakten mellem forældre og børn under anbringelsen (Egelund & Hestbæk, 2003:196). Det er dog ikke muligt at udlede hverken en positiv eller negativ effekt af forældrekontakt. Kun i forhold til stabiliteten i anbringelsen ses en positiv effekt af kontakt mellem forældre og anbragte børn (Ibid.). Det er dog ej heller muligt, at dokumentere en direkte skadelig effekt af kontakt til forældrene under anbringelse (Ibid.). På trods af undersøgelsesernes uklare fund konkluderes det alligevel hos Egelund og Hestbæk (2003), at der må arbejdes på at udvikle en stabil og bæredygtig kontakt mellem forældre og børn, hvor en inklusiv holdning overfor de biologiske forældre er væsentlig i et forsøg på at mindske loyalitetskonflikten for børnene (Egelund & Hestbæk, 2003:197).

Denne konklusion kan understøttes af den sammenhæng, der ses mellem forældres vurdering af barnets trivsel og deres relation til personalet på anbringelsessteder, som Hestbæk (2004) finder i en forløbsundersøgelse af anbragte børn. Det ses, at forældrene i 91 % af tilfældene vurderer, at børnene trives godt eller nogenlunde godt, når forældrene samtidig vurderer relationen til anbringelsesstedet som god, mens forældrene i kun 43 % af tilfældene vurderer barnets trivsel som god eller nogenlunde god, hvis relationen vurderes som dårlig (Hestbæk, 2004:326). Forældres vurdering af børnenes trivsel vil påvirke stabiliteten i anbringelsen, idet de vil arbejde på hjemgivelse eller ændret anbringelsessted, når barnets trivsel ikke vurderes at være god. Dette kan betyde, at inddragelsen og samarbejdet med forældre er væsentlig ikke kun af hensyn til forældrene, men også stabiliteten i anbringelsen.

Wegler & Warming (1996) har undersøgt betydningen af forældrekontakt, når børn er anbragt i plejefamilie, og fremhæver loyalitetskonflikten som en væsentlig faktor i forhold til barnets mulighed for at falde til i anbringelsen (Wegler & Warming, 1996:92). Det konkluderes, at manglende samarbejde mellem forældre og plejefamilien kan betyde, at barnet ikke falder til i anbringelsen, idet de bliver sensitive overfor de voksnes signaler og lever i frygt for, at de mister relationen til den ene part, hvilket kan få indflydelse på barnets personlighedsudvikling og tilknytningsmulighed (Ibid.). Dermed anses forældresamarbejdet som en faktor i barnets udviklingsmuligheder. Loyalitetskonflikt og dennes følger er ikke kun gældende for børn anbragt i plejefamilie, men ses for anbragte børn generelt (Egelund Nielsen, 2005).

Børnenes eget bud på kontakten og inddragelsen af forældrene viser et ønske om en mere fleksibel kontakt til forældrene, hvor børnene selv bestemmer, hvornår de eksempelvis vil ringe til deres

forældre, hvilket begrundes med at ”... *det er vigtigt, at holde de rødder.*” (Egelund Nielsen, 2005:134) Samtidig giver nogle børn dog også udtryk for, at de ikke ønsker kontakten til forældrene. Alle interviewede børn fremhæver dog, at en god relation mellem anbringelsesstedet og forældrene er væsentlig, idet det handler om en accept af deres ophav, og at forskellige former for dårlig omtale af forældrene rammer børnene hårdt (Egelund Nielsen, 2005:297). Ligeledes påpeges loyalitetskonflikten af børnene, når der er et spændt forhold mellem forældre og anbringelsessted. Schwartz (2007) finder ligeledes, at det er væsentligt for børnene, at pædagogerne på et anbringelsessted kan lide deres forældre, og at pædagogerne hjælper med at fastholde kontakten, så børnene ikke står alene med det (Schwartz, 2007:196). På den baggrund er det nedslående, når Egelund & Jakobsen (2011) i deres undersøgelse af børn anbragt på døgninstitution finder, at børnene er de eneste, der arbejder på at fastholde forældrene som en del af deres hverdag (Egelund & Jakobsen, 2011:171). Ligesom det er nedslående, at samarbejdet mellem forældre og anbringelsessteder, af forældre, vurderes som dårligt i omkring 1/3 af tilfældene og af anbringelsesstederne i omkring halvdelen af tilfældene (Hestbæk, 2004:371).

Kontakten mellem anbragte børn og deres forældre ses dermed ikke at have en hverken negativ eller positiv effekt, dog ses en effekt i forhold til stabiliteten i anbringelsen, hvilket må anses for en væsentlig faktor i børnenes liv. Stabiliteten i anbringelsen kan have sammenhæng med inddragelse og samarbejde af forældrene, idet der ses sammenhæng mellem forældrenes vurdering af barnets trivsel og deres samarbejde med anbringelsesstedet. Derfor er anbringelsessteders inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn, en væsentlig faktor i anbragte børns trivsel og udvikling, og samtidig en udfordring for både forældre og professionelle.

1.3 Undersøgelser på området

Idet interessen er for inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn, kan det være relevant kort at belyse, hvilket viden, der findes om disse forældres forhold. Herefter præsenteres noget af den viden, der findes om inddragelse og samarbejde i et klassisk magtperspektiv og på baggrund af en konstruktivistisk magtforståelse. Slutteligt vil undersøgelser omkring samarbejde mellem forældre og anbringelsessted præsenteres.

Forældre til anbragte børn er generelt mere udsatte både når de sammenlignes med forældre generelt, men også når de sammenlignes med forældre til børn, der modtager en forebyggende

foranstaltning² (Egelund et al, 2008). Halvdelen af de anbragte børns forældre er enlige mødre, som dermed også er i større risiko for at leve i fattigdom. Forældre har ligeledes et lavt uddannelsesniveau svarende til en 9. klasses eksamen som højeste uddannelse og er i størstedelen af tilfældene på offentlig forsørgelse (Egelund et al; 2008:53ff.,57ff). Ses på forældrenes helbred viser det sig, at forældre til anbragte børn i 45% af tilfældene er registreret med en psykisk lidelse, mens dette kun er tilfældet for 26% af forældre til børn med forebyggende foranstaltninger og kun for 7% af forældre uden foranstaltninger (Egelund et al, 2008:63ff.). Ses på misbrug og kriminalitet gør det samme billede sig gældende, idet en større andel af de anbragte børns forældre er registrerede med misbrug eller dømt for kriminalitet. Ligesom det viser sig, at næsten halvdelen af forældrene til anbragte børn selv har været anbragt, hvoraf dette gælder for en tredjedel af mødrene (Egelund et al, 2008:66ff). Dermed er forældre til anbragte børn en markant mere udsat gruppe end forældre generelt men også i forhold til forældre, som modtager en forebyggende foranstaltning.

Inddragelse og samarbejde er over en periode undersøgt i et klassisk magtperspektiv, da det anses for forhold som på forskellig vis søger at regulere et ulig magtforhold mellem borger og myndighed³. Borgeres inddragelse i sagsbehandlingen er indenfor dette perspektiv blevet undersøgt gennem *Udmøntningen af RL §4*, som var en del af Magtudredningen. Denne undersøgelse påpegede at det, der står centralt for borgerenes oplevelse af inddragelse og samarbejde, er oplevelsen af tillid til den sagsbehandler, de møder (Ejler et.al. 2004:20). Respekt for borgerens egen opfattelse af situationen, og at der ikke handles hen over hovedet på borgeren, men derimod med dialog, indlevelsesevne og åbenhed er ligeledes væsentlige forhold, som fremhæves i relationen mellem borger og sagsbehandler (Ejler et.al. 2004:kap 2,3). For forældre, som har en sag på børne- og ungeområdet, er det markant, at angsten for at få fjernet barnet sætter præg på relationen til sagsbehandleren og dermed på oplevelsen af inddragelse. Disse forældre har derfor, sammenlignet med andre grupper af borgere, et markant større behov for information om sagens gang (Ejler et.al. 2004:25). Forældrene bruger desuden ofte en kampmetafor om relationen til sagsbehandleren og er meget bevidste om, hvordan oplysninger anvendes i mødet med sagsbehandleren og benytter sig strategisk af tilbageholdelse af informationer (Ibid.). Dermed fremhæves at inddragelse og samarbejde har at gøre med det konkrete møde med sagsbehandleren. Desuden viser det sig, at sagsbehandlere i mødet med borgere nedtoner magtaspektet af hensyn til relationen, hvormed der fra de professionelles side opsættes en modsætning mellem en god relation

² Forebyggende foranstaltninger efter SEL §52 såsom støtte i hjemmet

³ Betegnelsen sagsbehandler bruges i det følgende

og den magt, som er indlejret i relationen (Ejler et.al. 2004:16). Inddragelse og samarbejde har dermed at gøre med det konkrete møde mellem forældre og sagsbehandler.

Andre undersøgelser med samme udgangspunkt peger på, at det som fremhæves som væsentligt hos Ejler (2004) ikke indfries, idet forældrene oplever, at deres problemforståelse adskiller sig fra myndighedens, de føler sig objektgjort og ikke i tilstrækkelig grad oplever at blive informeret om, hvad der skal ske i sagsbehandlingen (Christensen & Egelund, 2002; Kildedal et al, 2010).

Ankestyrelsens praksisundersøgelse (2011) viser dog en højere grad af inddragelse af forældrene, hvilket dog ikke bygger på forældrenes oplevelse af inddragelse, men på hvorvidt de formelle lovkrav omkring inddragelse følges. Det er ligeledes interessant, at sagsbehandlerens vurderinger af samarbejdet med forældrene ikke nødvendigvis stemmer overens med forældrenes oplevelse, idet de sager som af sagsbehandlerene vurderedes med et godt samarbejde, vurderes som dårligt af forældrene (Kildedal et al, 2010).

Disse undersøgelser har alle den strukturelt ulige relation mellem sagsbehandler og borger i fokus, hvilket skaber nogle idealer for inddragelse og samarbejde, som det påhviler sagsbehandlerene at udføre.

Andre undersøgelser har belyst relationen mellem borger og myndighed i konstruktivistisk perspektiv, som fremhæver, at borgerens møde med myndigheden ikke kan betegnes som et møde med en neutral serviceinstitution, som kan udføre inddragelse og samarbejde efter ideelle forskrifter. Sagsbehandlerne er nemlig en del af en serviceinstitution, som har en bestemt måde at anskue verdenen på. Ud fra denne anskuelse skabes bestemte klientidentiteter, som er tilpasset systemets hjælpeforanstaltninger, hvormed magten ikke primært anses som et strukturelt ulig forhold mellem de to parter, men kommer til udtryk gennem denne skabelse af klientidentiteter (Järvinen & Mik-Meyer, 2003:11ff). Lignende findes hos Egelund (2003), som viser hvordan forældre konstrueres som enten værdigt eller uværdigt trængende (Egelund, 2003:74ff). Denne forståelse af magten i mødet mellem borger og myndighed fremhæver dermed også, hvordan det sociale arbejde befinder sig mellem hjælp og kontrol som et uundgåeligt paradoks (Järvinen & Mik-Meyer, 2003:19).

Inddragelse og samarbejde er dermed undersøgt ud fra forskellige perspektiver, men alle med mødet som det centrale udgangspunkt. Mødet mellem forældre og anbringelsessteder er også belyst i forhold til inddragelse og samarbejde, men uden magtperspektivet, hvilket må tilskrives, at dette

ofte knyttes til myndighedsudøvelsen. I stedet fremhæves forhold, som er af betydning for muligheden for inddragelse og samarbejde.

Egelund og Jakobsens (2011) undersøgelse af døgninstitutioner viser, at det på ledelsesniveau udtrykkes, at forældresamarbejde er en forudsætning for arbejdet med børnene, og at der derudover er et ønske om at styrke forældrenes deltagelse i anbringelsen. Dette viser sig dog ikke at have vundet indpas på praksisniveau (Egelund & Jakobsen, 2011:168). Ligeledes fremkommer det, at det teoretiske grundlag for arbejdet med de anbragte børn kan udgøre en barriere for inddragelse af forældrene, idet det har betydning for de professionelles syn på forældrene (Egelund & Jakobsen, 2011:156). På den fremhævede døgninstitution bygger arbejdet på nyere psykodynamisk teori, hvor forklaringer på børnenes vanskeligheder hentes i den tidlige relation til forældrene præget af svigt (Ibid.). Dette teoretiske grundlag beskrives at placere skylden for børnenes vanskeligheder hos forældrene, hvilket gør det svært at etablere en ligeværdig relation. Det konkluderes, at mødet mellem forældre og professionelle er præget af stigmatisering af forældrene, idet forældrenes defekter i forhold til deres forældrekompetencer fremhæves og de positive egenskaber nedtones (Egelund & Jakobsen, 2011:169). I modsætning hertil viser Schwartz (2007) at der på en undersøgt institution er et syn på forældrene, som forældre, der har det dårligt fremfor dårlige forældre, og at dette får betydning for relationen til dem i praksis (Schwartz, 2007:181).

Institutionens relation til omverdenen fremhæves også som et væsentligt forhold for inddragelse, idet institutioner med ringe relation til omverdenen har vanskeligere ved at finde en meningsfuld plads til forældrene (Egelund & Jakobsen, 2011:176). Modsat hertil ses, at der gennem en bevidst åbenhed mod miljøet omkring institutionen kan skabes en plads til forældrene. Dette bygger på en grundlæggende værdi om, at forældrenes deltagelse i barnets liv er væsentlig, og forældrene derfor skal betragtes som en ressource og nogle, der kan bidrage til omsorgen for børnene (Schwartz, 2007:181). I modsætning til den institution som blev beskrevet af Egelund & Jakobsen (2011) er der her tale om en institution, hvor forældrene ofte kommer og i nogle tilfælde bor i weekender eller overnatter, hvis der er behov for det (Schwartz, 2007:184). Konflikter med forældre kan dog ikke undgås på trods af en åben og ligeværdig tilgang til forældrene, men det er ofte muligt gennem konflikterne at bevare en god relation (Schwartz, 2007:191).

På baggrund af disse to undersøgelser kan det derfor se ud som om, at anbringelsesstedets teoretiske grundlag og værdier, samt deres relation til omverdenen har betydning for inddragelse og

samarbejde i praksis. Samtidig ses, at de ledelsesmæssige værdier omkring forældrearbejdet kan have en form for signalværdi fremfor reel betydning for praksis.

På trods af dette noget forskelligartede syn på forældre og inddragelse af dem, tyder det dog ikke på, at forældre opgiver tanken om at være forældre, når deres børn anbringes. Højberg (2011) konkluderer, at forældre fortsat oplever sig som forældre, selvom de ikke magter det fulde forældreansvar (Højberg, 2011:168). Det fremgår ligeledes, at forældrene er klar over deres egen rolle i forhold til at sætte børnene fri til at tage imod behandling og omsorg fra anbringelsesstedets personale (Ibid.). Samtidig er det væsentligt at fremhæve, at inddragelse og samarbejde med forældre også har en tidsmæssig faktor, idet forældres oplevelse af anbringelsen og deres samarbejde med anbringelsesstedet kan ændre sig over tid både forårsaget af deres egen og barnets udvikling (Schofield & Ward, 2011). Højberg fremhæver, at forældre går fra vrede, sorg og frustration til et mere realistisk billede af sig selv over en periode på 1-1,5 år (Højberg, 2011:171).

Dermed fremkommer et område, som er belyst i forskellige perspektiver. Det viser sig at gruppen af forældre til anbragte børn er en markant mere udsat gruppe sammenlignet med andre forældre. Relationen mellem forældre og sagsbehandler kan både forstås som en ulig relation, hvor forældrene føler sig objektgjort, mangler information og efterlyser tillid, ligesom den kan forstås som en relation, hvor der skabes særlige klientidentiteter. Det fremkommer dog tydeligt, at inddragelse og samarbejde har at gøre med det konkrete møde mellem mennesker. Undersøgelser omkring relationen mellem forældre og anbringelsessteder viser at værdier og det teoretiske udgangspunkt har betydning for inddragelse og samarbejde med forældrene i praksis. Ligeledes ses at forældre trods anbringelse fortsat oplever sig som forældre.

1.4 Tendenser i tiden

Både retslig regulering og undersøgelser på området viser, at inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn er et vanskeligt felt, som kan belyses fra forskellige perspektiver. I det følgende præsenteres, hvordan inddragelse og samarbejde med forældre kan ses udtrykt ved to modsatrettede tendenser i tiden. Forældre tildeles en mere perifer rolle, idet barnets perspektiv skal vægte tungere end forældrenes og samtidig tildeles øget ansvar i forhold til barnet. Dette kan ses som udtryk for henholdsvis behovs- og kontinuitetsprincippet.

Med Barnets Reform er barnet kommet markant mere i fokus⁴, hvilket eksempelvis understreges ved, at der ved konflikt mellem barnet bedste og forældrenes interesse skal tages udgangspunkt i barnet (Vejl. 11 pkt. 13). Afgørelser om samvær med forældre under anbringelse skal ligeledes tillægge hensynet til barnets opfattelser og behov mere vægt end forældrenes ønske om samvær (Vejl. 11 pkt. 257). Dette giver barnet øgede rettigheder, som ifølge Egelund (1997) har været nødvendigt, idet børneperspektivet har været tildelt forsvindende lidt fokus, mens forældrenes liv har været i centrum i børnesager (Egelund, 1997:163ff). Dermed har et øget fokus på barnets behov vundet indpas i lovgivningen, hvilket må anses for en styrkelse af det sociale arbejde med udsatte børn. Samtidig kan det dog betyde, at forældres rettigheder kan tilsidesættes.

Ankestyrelsens årsstatistik (2011) viser, at andelen af tvangsmæssige anbringelser er steget fra 7% i 2007 til 15 % i 2011. En forklaring herpå kan måske findes i et øget fokus på barnets behov på bekostning af samarbejdet med forældrene (Ankestyrelsen, 2011). Dette kan have sin berettigelse, men må samtidig formodes at skabe vanskelig vilkår for inddragelse og samarbejde.

Samtidig med denne tendens til øget fokus på barnet vægter Barnets Reform også forældres ansvar overfor barnet. Tydeligst ses dette i bestemmelsen om forældreplæg, hvor barnets manglende trivsel forbindes med, at forældre ikke lever op til deres forældreansvar (SEL§57a). Forældres betydning i forhold til barnet ses ligeledes af SEL§50, hvor det understreges, at det skal afdækkes, hvorvidt forældre kan bidrage til at løse problemerne. Ligesom det fremkommer gennem en fokusering på de såkaldte forældreprogrammer, som skal understøtte, at forældre påtager sig ansvar for barnet og træffer beslutninger ud fra barnets interesser og behov. Forældreansvar;

”... bygger på antagelsen om, at et barns nærmeste er dets forældre, og at disse derfor er nærmest til at yde barnet beskyttelse og varetage dets interesser. Forældrene har en afgørende indflydelse i forhold til barnets eller den unges udvikling, adfærd og holdninger.” (Vejl. nr. 11 pkt. 404)

Der sker derfor en skærpelse af forældrenes personlige ansvar gennem øget inddragelse også i løsningen af problemerne samtidig med, at de tildeles en mere perifer rolle af hensyn til barnets behov (Bryderup, 2005:393; Egelund, 2011:148). Vægtningen af det personlige ansvar kan ses som udtryk for en liberal diskurs, som netop anser mennesket for at være et autonomt og ansvarligt væsen, hvortil det sociale arbejdes opgave bliver at skabe og fremelske denne ansvarlighed (Villadsen, 2003:194). På den måde kan inddragelse og samarbejde derfor også anses for at være

⁴ Jf. Det nye børnesyn

redskaber til ansvarliggørelse af forældrene. Socialministeriets håndbog om forældreinddragelse (2012) kan ses i forlængelse heraf, idet forældresamarbejde under anbringelsen beskrives på følgende måde:

”Forældresamarbejde ved anbringelse handler om at støtte forældre til at være forældre på måder, de magter, og således at det giver mening for deres børn. Den centrale opgave er at forældre og professionelle i fællesskab bakker op om børn og unges udviklingsmuligheder i deres hverdagsliv.” (Socialstyrelsen, 2012:30)

Første del henviser til børneperspektivet, idet forældrene skal være forældre, så det giver mening for deres børn. Anden del henviser til ansvarliggørelsen, idet forældrene skal være en del af at skabe mulighedsbetingelser for børnene. Dette henviser samtidig til det gennemgående paradoks i socialt arbejde mellem autonomi og styring (Villadsen, 2003:202). På den ene side ses autonomien og ansvarliggørelsen gennem fokus på, at forældrene fortsat skal være forældre og derfor skal indgå i et fællesskab på lige vilkår med de professionelle. Samtidig ses styringen i, at de skal være forældre, på måder som de magter, og så det giver mening for barnet. Dermed kan inddragelse og samarbejde ses som udtryk for den liberale diskurs, mens barnets behov bliver den måde, hvorpå styringen kan legitimeres. Dermed kan rettigheder, samarbejde og inddragelse ikke kun anses som et værn mod magt, men også som en del af magtudøvelsen (Villadsen, 2003:224).

1.5 Opsamling

Det viser sig dermed, at inddragelse af og samarbejde med forældre til anbragte børn historiske set har været meget forskelligartet, og at tendensen i tiden både tildeler forældre et øget ansvar, mens de på baggrund af børnenes perspektiv, tildeles en mere perifer rolle. Hvorvidt kontakten til forældrene under anbringelsen har positiv eller negativ effekt er ikke entydigt, kun ses der en sammenhæng mellem kontakt og stabilitet i anbringelsen, hvilket må understøtte, at der arbejdes på et samarbejde med forældrene, for at sikre denne stabilitet. Samarbejdet er ligeledes væsentligt af hensyn til børnenes oplevelse af loyalitetskonflikt, som kan få betydning for deres trivsel og udvikling på længere sigt.

Inddragelse og samarbejde kan forstås som et forsøg på at udligne et strukturelt ulig magtforhold mellem borger og myndighed. Denne forståelse af inddragelse og samarbejde er ikke tydelig i undersøgelser af inddragelse og samarbejde mellem forældre og anbringelsessteder, hvor det blandt andet viser sig, at anbringelsesstedernes teoretiske fundering og værdier får betydning for synet på forældrene og dermed på inddragelse og samarbejde. Lovgivningen angiver ydermere meget vage

retsregler for anbringelsessteders inddragelse af og samarbejde med forældre, hvilket står i kontrast til vægtlægningen af dette op til anbringelsen. Dette kan stille forældre dårligere i forhold til inddragelse og samarbejde under selve anbringelsen. At dette lovgivningsmæssigt ikke vægtes kan have at gøre med, at anbringelsesstederne ikke har myndighedsbeføjelser overfor børn og forældre, hvormed magtudøvelsen ikke er tydelig.

Inddragelse og samarbejde med forældre kan derfor ikke udelukkende beskrives ud fra overholdelse af lovmæssige krav, men relaterer sig i stedet til nogle kvaliteter ved det konkrete møde mellem forældre og professionelle, såsom dialog, tillid og åbenhed mellem parterne. Samtidig vurderes inddragelse og samarbejdet med forældre til anbragte børn i en stor del af anbringelserne som dårlig. Forældres oplevelse af anbringelsen kan dog ændre sig over tid, men det viser sig, at de fortsat oplever sig som forældre på trods af anbringelsen.

2. Problemformulering

Inddragelse og samarbejde er, på baggrund af ovenstående fortsat interessant at undersøge, idet gældende lovgivning ikke giver entydig vejledning i forhold hertil, da både kontinuitets- og behovsprincippet lægges til grund for synet på forældre til udsatte og anbragte børn, ligesom der er tendenser som ansvarliggør forældrene og samtidig tildeler dem en mere perifer rolle i børnenes liv.

Tillid, dialog og indlevelse fremhæves som væsentligt i relation til inddragelse og samarbejde, hvormed inddragelse og samarbejde har at gøre med det konkrete møde mellem professionelle og forældre. Derfor er det interessant at undersøge netop mødets betydning for inddragelse og samarbejde.

Ligeledes er det interessant at undersøge inddragelse og samarbejde med forældre under selve anbringelsen af barnet, da dette i forhold til tiden op til selve anbringelsen er vagt retsligt reguleret. Dette kan have at gøre med, at anbringelsessteder ikke betragtes som myndighedsudøvende, hvorfor inddragelse og samarbejde mellem forældre og anbringelsessteder ej heller er undersøgt i et magtperspektiv. Dog viser det sig, at anbringelsesstedernes værdier og teoretiske fundering har betydning for synet på forældrene og dermed for inddragelse og samarbejde.

Mødet mellem forældre og anbringelsessted, forstået som en magtrelation, er derfor interessant at undersøge i forhold til betydningen for inddragelse og samarbejde, da dette kan få betydning for stabiliteten i anbringelsen samt børnenes oplevelse af loyalitetskonflikt. Derfor bliver det interessant at undersøge følgende problemformulering:

Hvordan udspiller mødet sig imellem professionelle og forældre til børn anbragt på en døgninstitution til udredning og observation og hvorledes er magten i spil?

Hvilke muligheder og begrænsninger giver dette for inddragelse og samarbejde?

Herunder vil følgende spørgsmål danne baggrund for undersøgelsen:

1. *Hvilke roller spiller professionelle og forældre?*
2. *Forekommer der uklarhed om rollerne og hvorledes ses forpligtelse, tilknytning eller distance til disse roller?*
3. *Hvordan kan rollespillet ses som udtryk for disciplinering og modmagt?*
4. *Hvilket sandhedsparadigme er knyttet til denne disciplinering?*
5. *Hvilket former for disciplinerende sanktioner forekommer overfor forældrene?*

2.1 Afklaring og afgrænsning

I det følgende afklares og afgrænses problemformuleringens forskellige dele, og det præsenteres hvorledes undersøgelsesspørgsmålene uddyber forståelsen af mødet og magten, hvilket også yderligere uddybes igennem teorivalg.

Konteksten for følgende undersøgelse er en *døgninstitution*. Mødet mellem forældre og professionelle på opholdssteder eller plejefamilier kunne være valgt, men af hensyn til en ofte mere personlig og længerevarende relation er dette fravalgt. Ligeledes er en døgninstitution, som udfører udrednings- og observationsopgaver, valgt idet disse opgaver udgør en kontekst for inddragelse og samarbejde, som ligger tæt op af den kommunale kontekst, idet der udføres undersøgelse i stil med eksempelvis børnefaglige undersøgelser. Forskellen er dog, at den kommunale kontekst er myndighedsudøvende, hvorfor magten her er mere eksplicit. Ligeledes vil denne form for døgninstitution ofte være forældres første møde med professionelle på et anbringelsessted, hvorfor forældre i højere grad formodes at opleve sig som forældre.

Betegnelsen *professionelle* henviser til ansatte på en døgninstitution, hvilket ofte vil være pædagoguddannet personale. Dermed er fokus ikke på de møder, der er mellem forældre og sagsbehandlere, når barnet er anbragt. *Forældre* henviser til de anbragte børns forældre, hvilket både kan dække over biologiske forældre og stedforældre, samt forældre med eller uden del i forældremyndighed. *Børn som er anbragt* betegner både frivilligt og tvangsmæssigt anbragte børn og unge fra 0-18 år (jf. SEL §52 stk. 3,pkt.7 og §58).

Centralt for problemformuleringen står *mødet*, idet dette formodes at have betydning for inddragelse og samarbejde. Det betyder, at forældre eller professionelles individuelle forhold eller institutionens forhold til omgivelserne ikke undersøges, selvom disse også kan have en betydning. På baggrund af undersøgelsesspørgsmålene, vil mødet undersøges ud fra, hvilke *roller* professionelle og forældre spiller. Roller forstås almindeligvis som et sæt af forventninger til adfærd i en bestemt situation, hvilket på baggrund af de bekræftede modsatrettede tendenser omkring inddragelse og samarbejde med forældre, må formodes at give *uklarhed* om professionelle og forældres roller i mødet med hinanden. Samtidig formodes der, at være forhold ved mødet, som skaber en *forpligtelse* på bestemte roller. Ligeledes er det også fremkommet, at forældre trods anbringelse fortsat oplever sig om forældre, hvorved det må formodes, at der er roller, der spilles med større grad af *tilknytning*, ligesom der kan være roller, som spilles med *distance*. Derved anses roller som noget, der spilles, hvorfor mødet anses som et *rollespil*, hvor professionelle og forældre

søger at spille roller, som får betydning for, hvorledes de behandles. Dermed knyttes rollebegrebet til en måde at blive behandlet på, hvilket netop har betydning for inddragelse og samarbejde. Dette udfoldes yderligere under teorivalg.

Magt vil på baggrund af undersøgelsesspørgsmålene undersøges som *disciplinering* og *modmagt*, hvilket er relevant i en kontekst, hvor der ikke finder direkte myndighedsudøvelse sted, idet magten knyttes til relationer fremfor en juridisk funderet position som myndighedsudøvende. Dermed kan disciplineringen ses udtrykt gennem de roller, professionelle og forældre forpligtes på i mødet, samt hvordan modmagt viser sig gennem distancering til disse roller. Som beskrevet peger undersøgelser på, at teoretisk fundering og værdier på anbringelsessteder har betydning for synet på forældre og dermed på inddragelse og samarbejde, hvorfor det også er interessant at undersøge, hvorledes der er sammenhæng mellem magt og viden gennem *sandhedsparadigmer*. Slutteligt vil magten undersøges gennem *disciplinerende sanktioner*, som søger at belyse, hvorledes disciplineringen forekommer gennem sanktioner og belønninger på baggrund af vurderinger af forældrene, selvom de professionelle ikke har myndighedsbeføjelser. Denne magtforståelse løsriver dermed magten fra strukturelle forhold, hvilket dog i et vist omfang vil søges fastholdt, da professionelle og forældre er i forskellige positioner i mødet med hinanden. Forståelsen af magten uddybes yderligere i teorivalg.

Inddragelse kan forstås dobbeltsidet, som havende en formel og en reel side (Jørgensen, 2006:99). Den formelle inddragelse er den, der udtrykkes gennem overholdelse af formelle lovkrav, hvilket ikke vil være i fokus for den følgende undersøgelse. Derfor betegner inddragelse den reelle inddragelse, som er den "*som finder sted i mødet, dialogen og samarbejdet*" (Ibid.). Inddragelse forstås derfor som forhold ved mødet mellem professionelle og forældre, men vil benyttes som udtryk for det ansvar, som ligger hos de professionelle, til at drage forældrene ind i børnenes liv.

Samarbejde betegner derimod "*at flere parter handler sammen for at opnå et fælles mål*" (Socialstyrelsen, 2012:63). Dette kan ses som udtryk for tendenserne til øget ansvarliggørelse af forældrenes, idet samarbejdet i højere grad forstås som en jævnbyrdig relation, hvor både professionelle og forældre er ansvarlige for opnåelse af et fælles mål.

Inddragelse og samarbejde forstås derfor som forhold i mødet mellem professionelle og forældre, som dermed har at gøre med, hvordan de behandler hinanden i mødet. Derfor opstilles ikke objektive kriterier for, hvornår dette er godt, tilstrækkeligt eller utilstrækkeligt. Derimod vil den måde hvorpå professionelle og forældre behandler hinanden i mødet enten skabe *muligheder* eller

begrænsninger for, at de professionelle inddrager forældrene, og at professionelle og forældre arbejder sammen om et fælles mål.

3. Metateoretisk positionering

Den metateoretiske positionering har betydning for, hvorledes problemformuleringen kan undersøges ud fra undersøgelsesspørgsmålene, da denne positionering er afgørende for hvilken viden, der anses for mulig af opnå og dermed også, hvordan denne viden søges. Det bliver derfor relevant at forholde sig til det ontologiske spørgsmål, som relaterer til virkelighedsopfattelsen og det epistemologiske spørgsmål, som henviser til den videnskabelige erkendelse (Guba & Lincoln, 2005). Den metateoretiske positionering er derfor som en kikkert, som hjælper med at stille skarpt på noget, men samtidig udelukker andet fra synsfeltet. Samtidig er problemformuleringen styrende for hvilke metateoretisk position, der er relevant.

Først og fremmest lægger min problemformulering op til en forstående fremfor en forklarende tilgang, idet min interesse ikke er at forklare, hvorfor mødet udspiller sig som det gør og dermed finde årsager. Derimod er ønsket at forstå, hvordan det udspiller sig, samt hvilken betydning dette får for inddragelse og samarbejde (Berg-Sørensen, 2010:147f). Når der ligger et ønske om at forstå i den videnskabelige interesse, vil denne være knyttet til aktørerne og deres handlinger og dermed hvilke roller, der spilles. Indenfor de forstående videnskaber er hermeneutik, fænomenologi og socialkonstruktivisme de mest anvendte (Ibid.). Der er dog sjældent tale om rene tilgange, hvorfor der kan være tale om overlap og videreudvikling mellem de forskellige tilgange (Guba & Lincoln, 2005:200). Det er derfor interessant at se på, hvilke af disse tilgange problemformuleringen ligger op til, samt at tydeliggøre hvilke fravalg, der også følger af at vælge én metateoretisk positionering fremfor en anden.

Fænomenologi og socialkonstruktivisme vægter begge mødets betydning, hvilket gør begge retninger relevante for problemformuleringen (Collin, 2010:243; Burr, 1995:7). Dog er det med forskelligt ontologisk og epistemologisk udgangspunkt. Hermeneutik vil derfor ikke uddybes nærmere. Kun skal nævnes, at fortolkning udgør en grundlæggende tilgang til undersøgelsen, som også danner fundament for fænomenologiske og socialkonstruktivistiske tilgange (Berg-Sørensen, 2010:149ff).

Inddragelse og samarbejde er defineret som forhold ved det konkrete møde mellem professionelle og forældre, og ikke som objektivt givne forhold. Både fænomenologi og socialkonstruktivisme distancerer sig fra en objektiv givne virkelighed. Fænomenologi med udgangspunkt i den subjektive erfaring, mens socialkonstruktivisme anser sociale processer for konstruerende (Zahavi, 2001:20ff; Burr, 2003:8). Fænomenologiens udgangspunkt er derfor erfaringer, som de udspiller sig i den

menneskelige bevidsthed, idet fænomener konstrueres af bevidstheden, og dermed er afhængige heraf (Zahavi, 2001:20ff). Derfor vil en fænomenologisk tilgang betyde, at inddragelse og samarbejde undersøges i forhold til, hvorledes det er afhængigt af bevidstheden hos forældre og professionelle. Problemformuleringen lægger dog ikke op til et ensidigt fokus på de subjektive erfaringer, men derimod hvilke roller forældre og professionelle spiller i mødet. Mødet mellem mennesker betegnes i fænomenologien som intersubjektivitet, idet der tages udgangspunkt i subjektet (Zahavi, 2001:165). Intersubjektivitet bliver derfor i sidste ende et spørgsmål om objektivitet, idet der ifølge fænomenologien først eksisterer et gyldigt objekt, når andre subjekter, netop på baggrund af deres forskellighed, erfarer det samme (Zahavi, 2001:171). Dette kunne være relevant, hvis ønsket havde været at undersøge, hvorledes det er muligt i mødet mellem forældre og professionelle, at opnå en fælles erkendelse af inddragelse og samarbejde (jf. Kildedal et.al., 2010). Dette er væsentlig viden at lægge til grund for praksis, men interessen for dette speciale er at undersøge, hvordan selve mødet har betydning for inddragelse og samarbejde.

På den baggrund bliver socialkonstruktivistisme relevant, idet denne anser fænomener og subjekter for konstrueret netop i mødet mellem mennesker (Burr, 2003:8). Dermed er interessen i socialkonstruktivistiske tilgange de sociale processer, der fører til et givent fænomen, hvormed mødet mellem mennesker kommer til at stå centralt (Berger & Luckmann, 1999:44; Ibid.). Derfor vil jeg i det følgende redegøre for, hvorledes en epistemologisk konstruktivistisk tilgang med fokus på de sociale processer relaterer sig til problemformulering og undersøgelsesspørgsmål og dermed, hvordan dette kan danne en ramme for undersøgelsen heraf.

Der findes mange socialkonstruktivistiske retninger (Burr, 2003:2). Fælles for disse er, at virkeligheden konstrueres i sociale processer, hvorfor viden og erkendelse ikke direkte afspejler virkeligheden, men altid er fortolkninger i et bestemt perspektiv (Burr, 2003:6) Her kan vejene dog skilles, idet der kan være tale om ontologisk konstruktivism, som anser selve virkeligheden som en social konstruktion, mens en epistemologisk konstruktivism anser erkendelsen af virkeligheden for at være en social konstruktion (Collin, 2010:231). Den ontologiske konstruktivism kan være vanskelig at følge, når det drejer sig om forældre til anbragte børn, idet en påstand om, at udsatte børn og forældre er en social konstruktion, vil være at negligere de vanskeligheder, udsatte børn og deres forældre har. Derimod er det relevant at antage, at erkendelsen af udsatte børn og forældre er en social konstruktion, hvorfor det er relevant, at anlægge en epistemologisk konstruktivistisk tilgang (Collin, 2010:230; Burr, 1995:6).

En epistemologisk konstruktivistisk tilgang anser ikke, som fænomenologiske, individet i besiddelse af et førstepersonsperspektiv, men i sig selv som et produkt af sociale processer (Berger & Luckmann, 1999:153ff). Dermed er det ontologiske udgangspunkt, at både individ og samfund konstrueres gennem sociale processer (Burr, 2003:5f). Hvad individet er, er derfor noget som sker i situationen, ligesom individet i situationen bliver bevidst om sig selv som en genspejling af den andens holdning (Berger & Luckmann, 1999:44). Dermed er synet på individet ikke, at det er uden essens, som indenfor de mere radikale socialkonstruktivistiske retninger. Individet skabes derimod i mødet med andre, men er også medskaber heraf, hvilket stemmer overens med, at der er forhold i mødet, som forpligter professionelle og forældre på bestemte roller, ligesom de spiller roller, med et ønske om at blive behandlet på en bestemt måde⁵. Dermed betegnes individer både som konstitueret og konstituerende, hvilket henviser til en konstruktion, som dog ikke tager udgangspunkt i en tom ontologi. Dermed vil en epistemologisk konstruktivistisk tilgang skærpe opmærksomheden på, hvordan individer og fænomener konstrueres gennem sociale processer, hvilket netop fremhæver mødets betydning.

En følge af dette er, at den specifikke kontekst, hvori de sociale processer finder sted er afgørende, da en anden kulturel eller historiske kontekst, vil betyde andre sociale processer, og dermed konstituering af andre fænomener og individer (Burr, 2003:3f). Dette fremgik eksempelvis af den indledningsvise beskrivelse af, hvorledes den historiske kontekst har betydning for, hvorledes inddragelse af forældre til anbragte børn finder sted. Dermed anses viden ikke for en objektiv given sandhed men også noget, der konstrueres i mødet mellem mennesker i en specifik kontekst. Dette viser ligeledes, at viden og handling er forbundet, idet en specifik viden medføre ét sæt af handlinger og udelukker et andet sæt af handlinger. Viden om forældres betydning for børn, som eksempelvis psykologiske forældre (jf. kontinuitetsprincippet) betyder ét sæt af handleforskrifter mens betydningen af barnets behov fremfor forældrenes medfører andre handleforskrifter (jf. behovsprincippet). Dermed er viden og magt relateret indenfor socialkonstruktivistiske tilgang, da konstruktionen af eksempelvis forældre til anbragte børn, som psykologiske forældre bevirker at der handles med større grad af inddragelse, mens forældre indenfor behovsprincippet vil konstrueres, så inddragelsen og samarbejdet begrænses (Burr, 2003:5). En epistemologisk konstruktivistisk tilgang giver dermed mulighed for at betragte magten som andet end et strukturelt ulig magtforhold, men i stedet som knyttet til sandhedsparadigmer og konstituering af subjekter i bestemte roller.

⁵ Rollebegrebet udfoldes nærmere under teorivalg

Dette betyder dermed også, at en epistemologisk konstruktivistisk tilgang forholder sig kritisk til den viden, hvormed vi opfatter og forstår verdenen og kan dermed siges at gå bagom de menneskelige erfaringer, idet disse også anses for konstruktioner i en given kontekst (Burr, 2003:2ff; Berger & Luckmann, 1999:216). Dermed vil forældre og professionelles erfaringer med mødets betydning for inddragelse og samarbejde, være udtryk for konstruktioner i en bestemt kontekst, som dermed også er afhængige af de sociale processer (Berger & Luckmann, 1999:151ff). Dermed spiller sproget en central rolle - ikke som en adgangsbillet til erfaringer og intentioner bag handlinger - men en måde hvorigennem virkeligheden konstrueres (Berger & Luckmann, 1999:54; Burr, 2003:78f). Sproget kan derfor opfattes som et opbevaringssted for samlinger af betydning og erfaringer, som kan bevares og overføres over tid (Berger & Luckmann, 1999:53). Problemformuleringen lægger dog kun delvist op til et fokus på sprogets konstituerende funktion gennem sandhedsparadigmer, selvom dette syn på sproget vil gennemsyre tilgangen.

Ved at vælge en epistemologiske konstruktivistisk tilgang som udgangspunkt for at undersøge problemformuleringen, er der nogle forhold, som ikke belyses. Som nævnt vil betydningen af de underprivilegerede forhold, som størstedelen af forældre til anbragte lever under, ligesom betydningen af forældrenes individuelle forhold ikke søges belyst. Undersøgelsen vil derfor ikke forsøge at finde forklaringer i samfundsmæssige eller individuelle forhold (Hviid Jacobsen, 2010: 352ff). Fokus er derfor i udgangspunktet på microniveau, hvor den konkrete situation søges belyst.

3.1 Opsamling

Dermed er det belyst, at der er fællestræk mellem fænomenologi og socialkonstruktivistisme, idet der er retninger indenfor begge, som vægter det konkrete møde, med relevans for problemformuleringen. En væsentlig forskel fremkommer dog i synet på individet, idet fænomenologien anser individets intentioner og erfaringer som konstitutive for social mening, mens socialkonstruktivistiske tilgange anser selve interaktionen som konstitueret af og konstituerende for individer og fænomener. Det er dermed relevant, at anlægge en epistemologisk konstruktivistisk tilgang, som stiller skarpt på netop de sociale processer i mødet mellem mennesker, hvormed netop rollerne kommer til at stå centralt og dermed, hvorledes disse har betydning for inddragelse og samarbejde.

Et andet væsentligt fokus en epistemologisk konstruktivistisk tilgang kan give, er den kritiske tilgang til selvfølgelig viden, som udspringer af en forståelse af viden som et produkt af sociale processer. Dette betyder, at det som anses for selvfølgelig viden, kunne være anderledes i en anden

kulturel og historisk kontekst. Det betyder i forhold til problemformuleringen, at der åbnes op for forandringer, idet noget ikke er fastlåst, men netop konstitueret i en given kontekst. Dermed betones, at mødet mellem professionelle og forældre kan indeholde muligheder for forandring. Ligeledes indeholder en epistemologisk konstruktivistisk tilgang et syn på magt som knyttet til den viden, der produceres i mødet mellem mennesker, hvilket er relevant da sandhedsparadigmerne søges belyst, og ligeledes relaterer magten til mødet mellem professionelle og forældre, som disciplinering og ikke som direkte myndighedsudøvelse.

Valget en epistemologisk konstruktivistisk tilgang, anser dermed ikke socialt udsatte børn og forældre, som en social konstruktion, men at viden og erkendelsen heraf er en social konstruktion. Ligeledes vil hermeneutikkens fortolkende tilgang danne baggrund for den videre undersøgelse.

4. Kvalitetskriterier

Valget af en epistemologisk konstruktivistisk tilgang har betydning for, hvilke kvalitetskriterier det er muligt at opstille, idet der ikke kan gøres brug af gængse begreber om reliabilitet, validitet eller korrespondens princippet (Olsen, 2003:85). Disse kvalitetsbegreber må afvises med henvisning til udgangspunktet om, at viden og erkendelse ikke direkte afspejler virkeligheden, men altid er konstruktioner i en given kontekst. Dette kan føre til et refleksivitetsproblem, idet konstruktivismen også må gælde den erkendelse, som opnås gennem dette speciale, som dermed også er en konstruktion i en given kontekst (Collin, 2010:258).

I stedet for traditionelle videnskabelige kvalitetsbegreber kan derfor benyttes kvalitetsbegreber, som er egnede for en konstruktivistisk tilgang (Thomsen, 2003:198). Det kan anses for at være i strid med en konstruktivistisk ånd, på denne måde at fastfryse sandheden ved at udvikle begreber om kvalitet i konstruktivistisk forskning (Thomsen, 2003:200f). Men gøres det ikke, kan det let ende med at ”*anything goes*” (Olsen, 2003:69). Derfor har jeg udvalgt nogle begreber, som kan sige noget om kvaliteten af dette speciale. Det er ikke muligt at tale om *ekstern validitet*, som en måde at nå frem til sand viden, som er i overensstemmelse med virkeligheden og derfor er *generaliserbar* (Olsen, 2003: 87f). Derimod er det relevant at forholde sig til den *interne validitet* og dermed en form for *reliabilitet*. Dette kan dog, med respekt for ønsket om at distancere sig fra positivistiske idealer, med fordel gøres ved at bruge andre begreber. *Troværdighed*, *pålidelighed* og *overførbarhed* kan derfor tjene som kvalitetsbegreber (Ibid.).

Troværdighed er knyttet til både indhentningen af empirien samt tolkningen heraf (Thagaard, 2004:185f). Hvorfor jeg vil tydeliggøre min egen rolle i forhold til feltet samt min egen rolle gennem indsamlingen af empirien, ligesom jeg vil være omhyggelig med brugen af citater i analysen for herved at gøre tydeligt på hvilket grundlag, der sluttes (Ibid.).

Pålidelighed handler om, hvorledes den udførte analyse er pålidelig, hvilket søges opnået gennem en transparent analysestrategi, som gør det muligt, at følge de analytiske skridt og dermed understøtte pålideligheden, hvilket ligeledes understøttes gennem flittigt brug af citater i selve analysen. Desuden vil tydeliggørelsen af min rolle gennem indhentningen af empirien også understøtte pålideligheden, da tilvirkningen af det empiriske data allerede starter her (Ibid.).

Overførbarhed henviser til muligheden for at overføre den viden, der opnås til en anden kontekst, hvilket søges opnået ved at gøre konteksten for denne undersøgelse klar og slutteligt diskutere

muligheden for, at de fremkomne konklusioner kan overføres til andre sammenhænge (Thagaard:2004:191f). Genkendelighed kan også ses som udtryk for overførbarhed, idet professionelle og forældre skal kunne genkende de situationer, der beskrives (Thagaard, 2004:194). Dette vil jeg tilstræbe, ved at bevare en ydmyghed i forhold til analysen, hvilket understøttes af, at jeg har lavet aftale om at præsentere mine resultater på den institution, hvor empirien indhentes. Samtidig forsøger jeg at anonymisere mest muligt for at undgå en oplevelse af udstilling hos professionelle og forældre (Thagaard, 2004:197). Jeg er desuden opmærksom på ikke at beskrive mødet som udtryk for, hvordan forældre og professionelle selv oplever situationen, men understrege, at der er tale om mine konstruktioner af det, som sker (Ibid.)

Kvaliteten af dette speciale kan dog i sidste ende vurderes ud fra evnen til at skabe refleksion fremfor sikker viden og handleforskrifter for inddragelse og samarbejde med forældre, idet den viden, der findes, kan betyde fordele i et perspektiv men samtidig være ulemper i et andet (Thomsen, 2003:223). Dette stemmer godt overens med en praksis, som netop er kendetegnet ved usikkerhed, tvivl og vedvarende valg.

5. Teorivalg

Udgangspunktet for undersøgelsen findes i valget af teoretiske begreber, idet disse uddyber forståelsen af, hvordan mødet og magten kan undersøges ud fra undersøgelsesspørgsmålene. Ligeledes har en epistemologisk konstruktivistisk positionering indvirkning på valget og forståelsen af de teoretiske begreber, hvilket i det følgende præsenteres.

Undersøgelsesspørgsmålene 1-3 uddyber forståelsen af mødet som knyttet til rollebegrebet, hvorfor det er relevant at anvende begreber fra den canadiske microsociolog Erving Goffmans (1922-1982) rolleforståelse og rollespilmetafor. Udgangspunktet er, at mennesker i mødet med hinanden både er konstituerende gennem deres strategiske handlinger og samtidig konstitueres gennem mødet med andre, hvilket gør denne teoretiske ramme relevant indenfor en konstruktivistisk positionering (Goffman:1992). Dermed kan disse begreber bidrage til at belyse, hvordan forældre og professionelle i mødet med hinanden spiller forskellige roller, samt hvordan forholdet er til rollerne. Undersøgelsesspørgsmål 3-5 uddyber forståelsen af magten som disciplinering, hvorfor den franske filosof og idehistorier Michel Foucaults (1926-1984) magtbegreb kan supplere rollespilmetaforen. Magt er ikke knyttet til strukturelle eller intentionelle forhold, men viser sig som en disciplinering af selvet, hvormed professionelle og forældres konstituering i forskellige roller kan ses som udtryk for, hvorledes magten er i spil (Foucault:2008). Ligeledes knyttes magt og viden sammen, hvorfor sandhedsparadigmer og disciplinerende sanktioner kan belyses ad denne vej (Ibid.).

Derfor præsenteres i det følgende, hvordan rollebegrebet forstås, sammenhængen med rollespilmetaforen, samt hvorledes rollespillet kan ses som udtryk for disciplinering og modmagt, og hvordan dette er knyttet til sandhedsparadigmer og disciplinerende sanktioner.

5.1 Rollebegrebet

Undersøgelsesspørgsmål 1 og 2 har som udgangspunkt, at professionelle og forældre spiller forskellige roller i mødet med hinanden, ligesom der kan være uklarhed om disse, tilknytning, forpligtelse eller distance hertil. Idet jeg har positioneret mig indenfor en epistemologisk konstruktivistisk tilgang og dermed har som udgangspunkt, at mødet konstituerer og konstitueres af forældre og professionelle, skabes en ramme, som rollebegrebet kan forstås indenfor.

Roller defineres oftest som knyttet til en bestemt position, hvilket sætter rollebegrebet ind i en strukturel ramme, idet en bestemt position, danner bestemte *forventninger* til adfærdsmåder i bestemte situationer og dermed også bestemte måder at blive behandlet på (Katznelson, 1999:143). Rollen betegner dermed positionen i aktion og er dermed det dynamiske aspekt ved positionen

(Ibid.). Det strukturelle forhold ved rollebegrebet er trods en konstruktivistisk positionering ikke mulig at se bort fra, idet der vil være forskellige forventninger til henholdsvis professionelle og forældre i mødet med hinanden, netop fordi de i mødet har forskellige positioner. De forventninger, der er til en position kan være mere eller mindre klare, og det formodes på baggrund af den vage retslige regulering omkring inddragelse og samarbejde og de modsatrettede tendenser omkring forældre, at forventningerne til professionelle og forældre i mødet med hinanden kan være *uklare* (Ibid.). Dog formodes de professionelles position at være mere klart defineret gennem ansættelsen på døgninstitutionen. Rollebegrebet finder dermed sin klangbund i positionerne; professionel og forælder, men fokus for denne undersøgelse vil være de sociale processer, som konstituerer og er konstituerende for rollerne.

Dermed er et centralt aspekt ved rolleforståelsen, at roller skabes i mødet med andre, og dermed ikke kun er afhængige af en position, hvilket stemmer overens med ønsket om at undersøge det konkrete møde mellem professionelle og forældre (Goffman, 1992:208). Goffman (1992) beskriver, at mennesker i mødet med andre har et ønske om at skaffe sig oplysninger om den anden, for herigennem at klargøre situationen og dermed vide hvilke forventninger, der er til personen selv, og hvilke forventninger han kan have til de andre. Dette understreger, at en given position ikke nødvendigvis er ensbetydende med klare forventninger (Goffman, 1992:11). Forventningerne betegner Goffman (1992) som *definitionen af situationen*, som henviser både til den enkeltes definition af situationen, som betegner en forventning om en måde at blive behandlet på, men også hvorledes de andre, han mødes af definerer situationen (Goffman, 1992:17). Dermed indgår mennesker ikke i mødet med andre, som dem de *er*, men mødet er med til at gøre dem til dem, de er. Derfor anses *selvet* som en knage, hvor man et øjeblik kan hænge noget, man i fællesskab har produceret, hvormed selvet er udtryk for den rollen, en person tildeles på baggrund af sin optræden⁶ (Goffman, 1992:209). Netop at det er noget, man i fællesskab har produceret understreger mødets konstituerende funktion, hvilket kan være relevant i forhold til at belyse mødets betydning for inddragelse og samarbejde, da netop de roller professionelle og forældre spiller er interessante og ikke, hvad de er i sig selv forud for mødet. Dette betyder dog ikke, at Goffman anser individet uden essens, da han opererer med et selv bag rollen, hvilket stemmer overens med en epistemologisk konstruktivistisk positionering.

⁶ Goffmans opfattelse af selvet er af flere blevet sat i forbindelse med den postmoderne forestilling om selvet (Jacobsen & Kristiansen, 2002:194f)

At personer ikke *er* deres roller, betyder, at de kan forholde sig til de roller, de spiller, på forskellig vis (Goffman, 1972). Dette forhold til rollerne er hos Goffman i udgangspunktet knyttet til selve rollespillet, selvom der bruges betegnelser om disse forhold, som indikerer en person bag rollen (Goffman, 1972:205ff). En rolle kan spilles, fordi der er forhold i selve mødet, der *forpligter* personen på en bestemt rolle, hvorfor roller kan være tildelt. Dette kan forstås som udtryk for forventninger til en bestemt position, og dermed som strukturelle træk ved mødet, men vil i det følgende anses som udtryk for disciplinering, hvilket jeg vender tilbage til. Ønsker den enkelte, at spille en bestemt rolle, er der tale om *tilknytning* til rollen, som i rollespillet ses ved, at rollen spilles uden forbehold. Selvet bag rollen viser sig ved, at tilknytning til rollen også fremkommer gennem en følelsesmæssig og intellektuel begejstring for rollen (Goffman, 1972:198). Rolletilknytning formodes at ses for forældre i rollen som netop forældre, idet det tidligere er vist, at de fortsat oplever sig som forældre trods anbringelse. Endelig kan personer optræde med *distance* til rollen, hvorved en rolle spilles, fordi det forventes af de andre i mødet, men der sættes en kile ind mellem personen og rollen, idet den opfattes som nedværdigende. Denne distance skabes ved at optræde uengageret eller med humor i rollen, hvilket ligeledes henviser til en person bag rollen (Goffman, 1972:208f). Disse begreber vil jeg yderligere vende tilbage til som led i forståelsen af magt som disciplinering.

At en person kan have tilknytning til en rolle, kan betyde, at den enkelte i mødet med andre søger at give et bestemt indtryk af sig selv i overensstemmelse med en ønsket rolle. Dette kritiseres for at indeholde et kynisk menneskesyn, hvor personer kun indgår i mødet med andre for at formidle et indtryk til gavn for sig selv (Hviid Jacobsen & Kristiansen, 2002:88). I andre dele af Goffmans teori fremkommer det dog, at mennesker i mødet med andre også handler for at undgå forlegenhed både for sig selv og andre. Dermed bidrager de til at opretholde situationen som helhed, hvilket bidrager til et mere sympatisk menneskesyn (Goffman, 1967b:128; Ibid.). Ligeledes er udgangspunktet ikke, at professionelle og forældre gennemgående er bevidst strategisk handlende i mødet, men at størstedelen af de roller, de spiller, er ubevidste. Samtidig er Goffmans eksempler på forskellige måder at forholde sig til rollerne, hentet fra små børn på en karrusel, som i udgangspunktet ikke kan betegnes som kalkulerende (Goffman, 1972:205ff). Selvom rollespillet ikke er bevidst, kan det dog godt være strategisk, med henblik på at blive behandlet på en bestemt måde.

Rolle defineres derfor som det samlede indtryk, en bestemt optræden giver anledning til i mødet med andre, hvilket yderligere udfoldes under rollespilsmetaforen (Goffman, 1972:194). Derfor kan

professionelle og forældre i mødet med hinanden spille og tildeles flere forskellige roller indenfor positionerne professionel og forældre (Goffman, 1972:212).

5.2 Rollespilsmetaforen

Rollebegrebet er knyttet til rollespilsmetaforen, som med udgangspunkt i undersøgelsesspørgsmål 3, uddybes i det følgende.

Rollespilsmetaforen har som udgangspunkt, at mødet mellem mennesker ofte er en overset situation, idet dette både indeholder viden om den gensidige påvirkning mellem mennesker, der befinder sig i hinanden nærhed, samt hvorledes disse er underlagt en rituel orden (Goffman, 1964: 33ff.; Goffman, 1992:11). Idet problemformuleringen ikke søger at undersøge, den orden hvormed professionelle og forældre indgår i mødet med hinanden fravælges denne del, ligesom det ej heller stemmer overens med en konstruktivistisk positionering. Dette uddybes yderligere i diskussionen af teoretiske begreber til forståelse af magten. Den oversete situation betegner et miljø med mulighed for gensidig overvågning, hvilket betyder, at hver gang to eller flere mennesker er forsamlet, er der tale om en social situation (Goffman, 1964:36). I sociale situationer, kan der opstå møder eller ansigtsrelationer⁷, som er ”*all den interaktion som finder sted ved hver bestemt anledning, når en gruppe personer befinder sig samlet en tid*” (Goffman, 1992:22). Dermed er grundpræmissen, at sociale situationer kan bidrage med væsentlig viden om den gensidige påvirkning mellem mennesker, hvilket findes relevant for denne undersøgelse.

Denne gensidige påvirkning mellem mennesker betegnes som et rollespil, idet personer *optræder* gennem både udseende, opførsel, tale og brug af rekvisitter, hvormed de giver udtryk for sig selv (Goffman, 1992:12). Disse udtryk bidrager til, at andre får indtryk af personen og dermed handler i overensstemmelse hermed (Ibid.). De andre i mødet er *publikum*, som udover at være iagttagere til en optræden, også spiller en rolle, idet de bidrager med deres definition af situationen gennem deres reaktioner og handlinger på baggrund af personens optræden (Goffman, 1992:17). Professionelle og forældre kan derfor i mødet med hinanden anses for *optrædende*, der gennem deres optræden giver *udtryk*, som skaber et *indtryk*, som stemmer overens med deres definition af situationen (Goffman, 1992:22). Rollespillet har dermed til formål at skabe indtryk, som får de andre i mødet til at behandle personen på en måde, som han selv ønsker, hvilket gør rollespilsmetaforen relevant for

⁷ Betegnelsen *ansigt* refererer til en positiv social værdi, som personen selv og andre knytter til personen (Goffman, 1967a). I det følgende vil denne betegnelse ikke anvendes, men i stedet anvendes betegnelsen *rolle*.

denne undersøgelse, da måden at blive behandlet på, netop relaterer sig til inddragelse og samarbejde.

De udtryk, personer giver i mødet, kan både være *bevidste udtryk*, som gives direkte gennem verbale eller non-verbale udtryk eller *ubevidste udtryk*, som afgives gennem handlinger og verbale udtryk (Ibid.). Dermed kan de udtryk professionelle og forældre giver og afgiver i mødet med hinanden enten være understøttende eller begrænsende for inddragelse og samarbejde. Som nævnt er udgangspunktet ikke, at professionelle og forældre gennemgående er bevidst strategisk handlende i mødet, men at størstedelen af udtrykkene vil være ubevidste. Det udelukker dog ikke, at de er strategiske, idet personen søger at få indflydelse på, hvorledes han behandles.

Den strategiske del af personers optræden kommer tydeligst frem gennem *styring af indtryk*, som er den optrædendes forsøg på at kontrollere de andres måde at behandle ham på ved at forsøge at bevare en vis kontrol over det indtryk, der gives (Goffman, 1992:12ff, 175ff). Dette kan enten ske gennem *dramatisering* eller *idealisering*, hvor der forsøges at henlede opmærksomheden på noget, der ikke ellers ville blive bemærket, eller der søges at give indtryk i overensstemmelse med værdier og normer (Goffman:1992:34ff). Det kan eksempelvis formodes, at forældre i mødet med de professionelle vil forsøge at give indtryk af at være egnede samarbejdspartnere ved at henlede opmærksomheden på forhold, der understøtter dette indtryk.

Udover personers verbale og non-verbale optræden kan *facaden* også benyttes til at understøtte det indtryk, der søges formidlet. *Kulissen* er en form for facade, som indbefatter møbler, udsmykning, indretning og rekvisitter, der danner baggrund for den optræden, der finder sted, og som benyttes til at formidle et indtryk (Goffman, 1992:27). *Personlig facade* er en anden form for facade, som personen tager med sig, såsom højde, køn, alder, udseende, måde at tale på samt ansigtsudtryk (Goffman, 1992:29). Facade siger dermed noget om, hvorledes eksempelvis indretningen det sted, hvor mødet mellem professionelle og forældre foregår, kan benyttes til at formidle et indtryk eller den måde, forældre taler til de professionelle. Dermed er mødet ikke begrænset til udelukkende sproglig kommunikation, da også gestik og omgivelser er en del af kommunikationen (Goffman, 1964:34f). Dermed er Goffmans syn på kommunikation bredere end indenfor en konstruktivistisk tilgang, som vægter sproget, hvilket dog ikke vanskeliggør anvendelsen af dele af Goffmans teoretiske begreber, idet vægtningen af gensidigheden i mødet og dermed de sociale processer, samt kontekstens betydning ligger godt i tråd med epistemologisk konstruktivisme.

Dermed har jeg et teoretisk udgangspunkt for at belyse, hvorledes professionelle og forældre gennem deres optræden, enten bevidst eller ubevidst, formidler forskellige udtryk, gennem tale, gestik og facade. De mere stabile indtryk, dette giver, betegner de roller, professionelle og forældre spiller. Rollerne spilles for at påvirke den måde de hver især behandles på og betegner derfor, hvordan forældre og professionelle er konstituerende i mødet. At der kan være tale om tilknytning, forpligtelse eller distance til disse roller uddybes nærmere i det følgende.

5.3 Rollespillet som udtryk for disciplinering og modmagt

Ved at benytte begreber fra Goffmans rollespilsmetafor har jeg begreber, som kan belyse, hvilket roller professionelle og forældre spiller i mødet. Undersøgelsesspørgsmål 3-5 har som udgangspunkt, at disse roller også kan ses som udtryk for disciplinering, hvilket fordrer et syn på magt, som her præsenteres.

Som tidligere nævnt taler Goffman om *rituel orden*, som betegner den måde, hvorpå samfundet mobiliserer sine medlemmer til at være selvregulerende deltagere i mødet med andre (Goffman, 1967a:73ff). Denne selvregulering udspringer af et ønske om at undgå forlegenhed⁸, hvorfor mennesker i mødet med hinanden fremlægger en definition af situationen, som de forventer, andre også har, for på denne måde at undgå åben konflikt (Goffman, 1992:17f). Dog betragtes den rituelle orden ikke som en form for magtudøvelse, men strategiske manøvrer til beskyttelse af selvet og situationen som helhed, og dermed som knyttet til bestemte strukturer (Goffman, 1967:48ff). Derfor vil dette ikke anvendes som magtbegreb, men tænkningen omkring selvreguleringen i mødet fastholdes.

Foucaults (2008) magtforståelse betegner netop magtudøvelse i det moderne samfund en form for selvregulering, som han betegner som en altomfattende *disciplinering* af individer (Foucault, 2008:226f). Han fremviser hvorledes kroppen tidligere var afstraffelsens primære objekt, hvormed magten var knyttet til statens udøvelse af magt over undersåtten, ligesom der var en juridisk forbindelse mellem lovovertrædelsen og straffen (Foucault, 2008:15ff). Denne magtudøvelse kan ses at være betegnende for den måde, hvorpå inddragelse og samarbejde er undersøgt i relationen mellem forældre og sagsbehandlere, som knyttet til myndighedsudøvelse (jf. Ejler et. al. 2004).

⁸ Er et individ ikke i stand til at følger den linje, han har lagt eller fremkaster en definition af situationen, som ikke er passende for lejligheden, kan det betyde, at der opstår *forlegenhed* eller *skam*. Da det indtryk som gives er afgørende for personens selv truer forlegenhed individet. Forlegenhed truer dog ikke kun den ene part, men hele den relation, han er en del af, hvorfor forlegenheden kan smitte (Goffman, 1967b:128).

Med indføringen af fængselsstraffe ændredes straffens objekt ifølge Foucault (2008) fra kroppen til sjælen, og dermed var fængselsstraffen en proces for forandring af individerne og dermed en moralsk disciplinering og selvregulering af individerne (Foucault, 2008:149ff; Lindgren, 2003:331). Fængslet mistede dog ikke sin juridiske tilknytning, men indenfor fængslets murer herskede moralen (Ibid.). På samme måde kan mødet mellem professionelle og forældre til anbragte børn på en anbringelsesinstitution ses at være indlejret i et juridisk system, men selve mødet er ikke båret af juridiske fordringer, idet der ikke direkte finder myndighedsudøvelse sted. Dermed bliver magtudøvelse ikke et spørgsmål om undertrykkelse af eksempelvis forældrene, men et spørgsmål om, hvorledes disciplineringen finder sted, og dermed hvilke roller, dette skaber i mødet mellem professionelle og forældre (Foucault, 2008:210). Denne magtforståelse gør det dermed muligt at tale om magt i en kontekst, hvor den juridiske eller intentionelle magt ikke er tydelig. Dette er relevant, idet mødet mellem professionelle og forældre, som tidligere beskrevet, kun er vagt retsligt reguleret i forhold til inddragelse og samarbejde under selve anbringelsen, ligesom de professionelle på en anbringelsesinstitution ikke er myndighedsudøvende. Samtidig giver det mulighed for at belyse magten i en kontekst, hvor professionelle ofte har en opfattelse af sig selv som hjælpere, og magtudøvelse derfor ofte vil være ilde set (Järvinen, 2004:241). Magten kan netop ikke tilbageføres til en overordnet position hos de professionelle og er derfor ikke mulig at indfange i sin væren. Derimod er magten relationel og altid tilstede i enhver relation, ligesom den vedvarende danner kampe (Foucault, 2011:100).

Derfor har denne forståelse af magt, som udgangspunkt, at det rollespil, der udføres, er et udtryk for magtens virkning, hvormed magten i forhold til Goffmans tænkning erstatter rituel orden. Det centrale i denne magtforståelse er nemlig, at magten er *produktiv*, fordi den skaber subjekter. Dette er ifølge Foucault (2008) hvad en magtanalyse egentlig bør interessere sig for, og magten skal derfor ikke kun beskrives i negative vendinger såsom, at den undertrykker eller udelukker, for den er også forbundet med positive og nyttige virkninger (Foucault, 2008:210; Foucault, 2011:91f). Foucault beskriver, hvorledes eksempelvis skole og fængsler har til formål at øge den enkeltes dygtighed, og magtens produktive hensigter kan dermed fremstå som logik indenfor det felt, hvori den udøves. Dette kan ligeledes være hensigten med en øget ansvarliggørelse af forældre, hvilket kan anses for logik, som ikke behøver forklaring eller argumentation (jf. Villadsen, 2003). Magten er derfor intentionel dog uden at være subjektiv, idet den udøves med en række hensigter og mål, som ikke er knyttet til et forhold mellem en under- og overordnet, hvilket gør denne forståelse relevant til at belyse magten i mødet mellem professionelle og forældre (Foucault, 2011:98ff).

Analysen af magten i mødet mellem professionelle og forældre har derfor sit udgangspunkt i de roller, professionelle og forældre tildeles, idet magten er immanent og derfor indlejret i enhver relation (Ibid.). Disciplineringen kan derfor forstås som den *forpligtelse*, mødet mellem professionelle og forældre skaber på bestemte roller, hvormed rollerne er tildelt i mødet. Dermed betegner *rolletilknytning* ej heller et frit ønske om at spille en rolle, men kan ses som udtryk for selvdisciplinering.

Da magten ikke kan fastlåses i en bestemt position eller hos en bestemt gruppe, er den altid fulgt af *modmagt*, som betegner de modstandspunkter, der findes overalt hvor mennesker mødes (Foucault, 2011:101f). Denne modmagt er ikke knyttet til en gruppe, et sted eller et individ, men er vedvarende til stede som magtens modstykke. Modstandens former kan nemlig være både spontane, enkeltstående og kompromisberedte (Ibid.). Derfor må en analyse af magten i mødet mellem professionelle og forældre også inkludere en analyse af modmagt, som vil være til stede i alle dele af rollespillet. Modmagten vil dog primært ses som *rolledistance*, idet dette betegner, at en rolle spilles, fordi personen er forpligtet herpå, men distancen til rollen kan netop ses som udtryk for en distance til disciplineringen i rollespillet.

5.4 Sandhedsparadigme og normaliserende sanktioner

Disciplineringen af subjekter udspringer ifølge Foucault ikke af et ønske om at undgå konflikt og forlegenhed, men bygger på en tæt forbindelse mellem magt og viden, idet viden muliggør konstituering af subjekter, som derfor er knyttet til magtudøvelse. Dette er som nævnt den forståelse af viden, som findes indenfor en konstruktivistisk positionering. For at understrege sammenhængen, bruges betegnelsen *magt-viden* (Foucault, 2008:42). Denne forståelse af magt-viden ligger godt i tråd med den sammenhæng, der tidligere er belyst mellem den teoretiske fundering på et anbringelsessted og måden inddragelse og samarbejde med forældrene finder sted, idet dette kan betegne, at den teoretiske viden konstituerer professionelle og forældre i bestemte roller i mødet. Dermed ses, at magt og viden forbindes i *sandhedsparadigmer*, som får betydning for, hvorledes mødet mellem professionelle og forældre udspiller sig (Foucault, 2011:106). Dermed retter en sådan magtforståelse fokus mod relationer og deres virkninger, for at vise, hvordan der produceres viden, som producerer subjekter (Foucault, 2008:40). Sandhedsparadigmer er dog ifølge Foucault (2008) ikke knyttet til et erkendende subjekt, men er et produkt af de processer og kampe, som konstituerer mulige vidensområder, hvormed dette også er en social konstruktion (Foucault, 2008:42). Af interesse for denne magtanalyse er derfor hvilke sandhedsparadigmer, der bidrager til disciplinering

af professionelle og forældre i bestemte roller. Dog repræsenterer de professionelle en viden, som er institutionaliseret gennem uddannelsessystemet, hvorfor de professionelles viden netop er disciplinerende.

Derfor kan magten yderligere belyses gennem, *disciplinerende sanktioner*⁹, som er særligt relevant i mødet mellem professionelle og forældre, idet der her ikke finder myndighedsudøvelse sted, men alligevel formodes det, at forældrenes adfærd korrigeres. Disciplinerende sanktioner forekommer nemlig i et rum, som loven lader være tomt, og søger at kvalificere og bekæmpe adfærd, som det juridiske område finder relativt ligegyldigt (Foucault, 2008:194f). Derfor formodes mødet, at være underlagt nogle *særlige regler* af ikke-juridisk karakter, som har til opgave at reducere afvigelser fra disse særlige regler og derved være korrigerende i forhold til forældrenes adfærd (Ibid.).

Disciplinerende sanktioner er både *belønning* gennem advancement og *straf* ved degradering, hvorfor straffe ikke udmåles som indenfor det juridiske område som god/dårlig, men indenfor polerne positiv og negativ. Belønning og straf går derfor hånd i hånd og sanktioner uddeles på baggrund af *vurderinger* af evner, niveau og værdi (Foucault, 2008:195f). Disciplinerende sanktioner har dermed til formål på en gang at skabe forældre i bestemte roller i det konkrete møde, men samtidig at individualisere ved at måle afvigelser og bestemme niveauer (Ibid.). På den baggrund kan det belyses, hvorledes magten er i spil, ud fra hvilke særlige regler, der forekommer, hvordan de sanktioneres gennem både advancement og degradering samt hvilke kriterier, dette vurderes ud fra.

5.5 Opsamling

For at undersøge hvordan mødet udspiller sig mellem professionelle og forældre til anbragte børn, samt hvorledes magten er i spil, tages udgangspunkt i en forståelse af roller som de samlede indtryk, som søges formidlet gennem forskellige udtryk. Rollebegrebet forholder sig dog, trods en konstruktivistisk positionering, til de forskellige positioner professionelle og forældre har i mødet, og den uklarhed, der kan være om de forskellige roller på den baggrund. Rollebegrebet må dog ses i tæt sammenhæng med mødet som et rollespil, hvor professionelle og forældre gennem deres optræden og facade forsøger at give udtryk for sig selv og dermed give indtryk, hvilket modsvares af publikums reaktioner og handlinger. Rollespilsmetaforen understreger dermed, at roller spilles med henblik på at blive behandlet på en bestemt måde.

⁹ Foucault bruger betegnelsen normaliserende sanktioner, men her betegnes disse sanktioner som disciplinerende, idet der er tale om disciplinering i bestemte roller i det konkrete møde og ikke en mere omfattende normalisering.

Roller kan ligeledes spilles, fordi mødet forpligter herpå, eller fordi rollen ønskes spillet, hvormed der er tale om tilknytning. Slutteligt kan rollen spilles med distance. Disse forhold omkring rollerne knytter an til forståelsen af magt, som disciplinering. Magten forstås nemlig ikke som en magt, der besiddes af de professionelle overfor forældrene, men som disciplinering, der skaber professionelle og forældre i bestemte roller, hvormed der er tale om rolleforpligtelse. Rolletilknytning anses dermed som udtryk for selvdisciplinering, ligesom roledistance anses som udtryk for modmagt. Disciplinering er knyttet til viden, hvorfor det er interessant at undersøge de sandhedsparadigmer, der skabes, som skaber professionelle og forældre i bestemte roller. Slutteligt er mødet mellem professionelle og forældre ikke et juridisk reguleret møde, hvorfor det undersøges, hvilke særlige regler, sanktioner og vurderinger, der er knyttet hertil, og hvorledes dette disciplinerer forældrene.

6. Design

På baggrund af de udvalgte teoretiske begreber præsenteres i det følgende hvilke metoder, der anvendes, det empiriske grundlag samt analysestrategien, som kan bidrage til besvarelse af problemformuleringen.

6.1 Metode

I det følgende præsenteres observation og interview som dataindsamlingsmetode, da disse metoder kan give indsigt i, hvordan mødet udspiller sig, samt hvorledes magten er i spil i mødet mellem professionelle og forældre.

6.1.1 Observationer

Idet mødet mellem professionelle og forældre undersøges som de roller, de spiller, hvilket fremkommer gennem både tale, gestik og brug af facade, er det relevant at anvende en metode, som giver mig mulighed for indsigt i disse forhold i mødet. Derfor er det relevant at anvende observation som metode, da dette giver mulighed for indsigt i rollespillet og dermed også hvorledes disciplineringen og modmagt udspiller sig som forpligtelse, tilknytning og distance til rollerne. Ligeledes vil jeg på den baggrund kunne få indsigt i dele af disciplinerende sanktioner, som særlige regler for mødet.

Observationsstudier er en klassisk metode indenfor fænomenologisk tilgang, hvorfor også meget af litteraturen herom har dette udgangspunkt (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:98; Kristiansen & Krogstrup, 1999:14). På baggrund af en epistemologisk konstruktivistisk tilgang og den teoretiske ramme, vil den viden, der anses for relevant at indsamle, og dermed også hvorledes observationerne bør udføres, dog være en anden end indenfor en fænomenologisk tilgang. Derfor er formålet med observationerne ikke at søge hverken en objektiv eller subjektivt oplevet virkelighed om møderne, men at studere de sociale processer forstået som et rollespil (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:98). Observationerne vil derfor ikke vægte professionelle eller forældres erfaringer og livsverden, men i stedet have fokus på rollespillet og disciplineringen, og dermed hvorledes professionelle og forældre er konstituerende i mødet og hvorledes mødet er konstituerende for de roller, de spiller (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:102f).

Observationsguiden¹⁰ er derfor udarbejdet på baggrund af de udvalgte teoretiske begreber, hvorfor jeg vil observere møder mellem professionelle og forældre, forstået som situationer, hvor de opretholder en fælles opmærksomhed enten ved at tale sammen eller have en fælles opmærksomhed

¹⁰ Se bilag 1; Observationsguide

på eksempelvis barnet. Jeg vil observere, hvordan de hver især optræder gennem tale, gestik og brug af facade, samt hvordan den anden optræder som publikum. Desuden vil jeg se, om roller spilles uden forbehold, med distance eller fordi, der er forhold i mødet, der forpligter herpå. Desuden vil jeg gennem observationerne se, om der forekommer særlige regler og sanktioner som korrigerer adfærd. Dette betyder, at møderne mellem professionelle og forældre i udgangspunktet konstrueres "uden børnene", idet børnene kun observeres som del af mødet, hvor de direkte indgår i mødet mellem professionelle og forældre. Dette er naturligvis en konstruktion, da mødets omdrejningspunkt netop er børnene, men er valgt for at holde fokus på de professionelle og forældre i observationerne (Fangen, 2005:58).

Det skal anføres, at forskellen i synet på sproget idenfor en fænomenologisk og en epistemologisk konstruktivistisk tilgang også får betydning for observationerne, idet sproget ikke anses som en refleksion af den individuelle sociale virkelighed, men derimod som konstitueret af og konstituerende for virkeligheden (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:103). Derfor er det ikke væsentligt at forsøge at forstå sproget og den mening, der ligger heri, men derimod vil fokus være på hvorledes sproget benyttes som en del af den optræden, professionelle og forældre udfører (Kristiansen & Krogstrup, 1999:90ff).

Den epistemologisk konstruktivistiske tilgang har også betydning for min rolle som observatør. I klassiske observationsstudier er formålet ofte at få indsigt i erfaringer hos de observerede gennem relations dannelse, men min rolle er i højere grad at holde fokus på mødet mellem professionelle og forældre (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:98). Min rolle kan derfor betegnes som *observatør som deltager*, idet jeg deltager i møderne dog ikke med det formål at indgå i relation til forældre eller professionelle (Kristiansen & Krogstrup, 1999:110). At være observatør som deltager vil i fænomenologisk terminologi betyde mulighed for bias, idet muligheden for at opnå indsigt i forældre og professionelles erfaringer er vanskelig (Ibid.). Dette er dog ikke relevant i en epistemologisk konstruktivistisk tilgang, hvor det i stedet vil være relevant at anføre, at jeg ved min blotte tilstedeværelse som observatør selv indgår i mødet og dermed er en del af rollespillet og dermed konstruktionsprocessen (Kristiansen & Krogstrup, 1999:151). Dermed er adgangen til feltet samt etablering af et forhold hertil ikke afgørende, hvorimod det er væsentligt, at jeg giver indtryk af at være publikum og ikke samtalepartner (Kristiansen & Krogstrup, 1999:132ff). Dette kan blive vanskeligt jo flere gange, jeg er til stede ved møderne, idet professionelle, forældre og børn sandsynligvis vil opfatte mig mere og mere som en del af rollespillet. Derfor stiller det krav om ikke

at give indtryk af at være en del af mødet, ved eksempelvis ikke at påtage mig opgaver eller deltage i samtaler. Dermed vil jeg forsøge at optræde således, at jeg giver indtryk af at være observatør.

6.1.2 Interviews

Interviews giver mulighed for at få indsigt i forhold, som ikke umiddelbart kan observeres. Derfor er det relevant at supplere observationerne med interviews, som kan give indsigt i selvet bag rollen og dermed give yderligere mulighed for at belyse, hvorledes professionelle og forældre forholder sig til de roller, de spiller. Ligeledes kan dette give indsigt i hvilke sandhedsparadigmer, der konstitueres, og hvilke vurderinger af forældre de disciplinerende sanktioner bygger på.

Sandhedsparadigmer og vurderinger kunne være undersøgt gennem overværelse af interne møder mellem professionelle eller skriftligt materiale omkring forældrene, men da ønsket er at undersøge det konkrete møde, er det relevant at knytte sandhedsparadigmer og vurderinger mest muligt hertil. Interviewene udføres som enkeltmandsinterview for at give hver enkelt mulighed for at komme til orde. Ligeledes udgør interviewene et supplement til observationerne, hvorfor mere tidskrævende interviewformer såsom gruppeinterview er fravalgt.

Idet problemformuleringens fokus er det konkrete møde mellem professionelle og forældre, er det relevant, at udføre interviews i direkte forlængelse af møderne, for at knytte forholdet til rollerne, sandhedsparadigmer og vurderinger mest muligt til det konkrete møde. Derfor kan der med fordel hentes inspiration i etnografiske interviews, som ofte kombineres med observationsstudier, for at afdække, hvad der virkelig foregår i de observerede situationer (Kristiansen & Krogstrup, 1999:155). Der er dog kun tale om inspiration, idet der på baggrund af en epistemologisk konstruktivistisk tilgang ikke søges efter en virkelig fortolkning af det observerede. Derimod er interessen i den konstruktion, der foregår i den konkrete kontekst. At tage udgangspunkt i observationerne, som er gået forud for interviewene, kan give en baggrundsviden, som kan bruges i interviewet til at skabe konkrete referencer, eksempelvis ved at referere til en konkret observation af en forældres optræden, hvorved det søges undgået, kun at få indblik i overordnede tanker og visioner (Holstein & Gubrium, 1995:45).

Udgangspunktet indenfor en epistemologisk konstruktivistisk tilgang er, at interview er en måde at producere viden, ikke at afdække den (Kvale, 2010:179; Holstein & Gubrium, 1995:2). Derfor er interviewsne ikke et forsøg på at finde frem til de professionelle eller forældrenes subjektive oplevelse af mødet, men i stedet at være interesseret i, hvorledes de efterfølgende konstruerer sig selv og den anden i mødet (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:30). Derfor vil de sproglige ytringer ses i

lyset af sprogets konstituerende og konstituerede funktion og ikke som en mulighed for indsigt i en subjektiv mening (Ibid.). Interview anses derfor for at være en vedvarende meningskonstruktion, som er knyttet til den konkrete kontekst, hvorved viden formuleres på en ny måde i forhold til den konkrete kontekst.

Inddragelse og samarbejde sættes som ramme for interviewene, for at skabe en konkret kontekst og understøtte fokus for interviewene. Idet det ikke er muligt direkte at spørge til roller, sandhedsparadigmer og vurderinger, er målet at stimulere historier om det konkrete møde i relation til inddragelse og samarbejde, for herigennem at kunne analysere professionelle og forældres forhold til rollerne samt hvilke sandhedsparadigmer og vurderinger, der skabes i relation hertil (Holstein & Gubrium, 1995:16; Thagaard, 2004:128f).

Rammen for interviewet sættes, ved indledningsvist at beskrive emnet og derefter tage udgangspunkt i den måde, hvorpå forældre og professionelle mødes. Dermed skabes en ramme, som interviewet kan udføres indenfor, og forskellige opmuntringer til eksempler herpå kan derfor referere tilbage til dette overordnede emne (Holstein & Gubrium, 1995:40). Interviewguidesne vil derfor ikke være stramt strukturerede men give en ramme, hvor indenfor mødet mellem professionelle og forældre kan udforskes sammen med interviewpersonerne. (Ibid.:56). Interviewguiden til forældrene¹¹ indledes med et overordnet spørgsmål omkring forældrenes oplevelse af at komme på institutionen, herefter spørges der mere konkret ind til netop observerede situationer og deres syn på sig selv og de professionelle i mødet, hvorefter der afsluttes med spørgsmål omkring inddragelse og samarbejde. Interviewguiden til de professionelle¹² lægger ud med et overordnet spørgsmål om de professionelles overvejelser omkring mødet med forældrene, hvorefter der spørges ind til mere konkrete observerede situationer, deres syn på sig selv og forældrene og til slut spørgsmål omkring inddragelse og samarbejde.

Interviews indenfor en epistemologisk konstruktivistisk tilgang er i sig selv kontekstafhængige konstruktioner af mening både i forhold til det møde, jeg ønsker at undersøge, men også selve interviewets kontekst. Derfor er jeg som interviewer ligeså vel som informanterne aktivt deltagende i produktionen af viden (Järvinen & Mik-Meyer, 2005:29, Holstein & Gubrium, 1995:4). Derfor er det ikke muligt at anlægge en neutral interviewstil, og jeg vil derfor indgå i samtale på en sådan måde, at anderledes overvejelser kan bringes i spil, der stimuleres til historier samt spørge

¹¹ Bilag 2; Interviewguide, forældre

¹² Bilag 3; Interviewguide, professionelle

eksplorativt ind til oplevelser af mødet. Interviewerrollen assisterer dermed i meningsproduktionen, hvilket giver en involveret interviewstil, som idenfor en epistemologisk konstruktivistisk tilgang ikke vil betragtes som bias, men et vilkår for den fælles konstruktion af viden og mening mellem interviewer og informant (Holstein & Gubrium, 1995:18).

6.1.3 Dokumentation

Dokumentationen af observationerne foretages gennem *feltnoter*, som stikordsagtigt noteres undervejs i observationerne med udgangspunkt i observationsguiden. Disse skrives ud umiddelbart efter observationerne, for at få mest muligt ud af observationerne og undgå forglemmelser (Kristiansen & Krogstrup, 1999:146ff). Min erfaring omkring journalnotatteknik fra socialrådgiverfaget, formoder jeg vil komme mig til gode, idet jeg er vant til at notere, hvad der sker og siges i en situation. Dog vil ordrette beskrivelser af sproglige ytringer ikke nedskrives, men noteres på baggrund af hukommelsen af situationen. Disse noter danner grundlag for den senere analyse, hvorfor det er af stor betydning, at de har en høj detaljeringsgrad (Ibid.). Dette tilstræbes dog ikke for at undgå bias, idet også mine feltnoter må anses for udtryk for mine egne konstruktioner af de givne begivenheder på baggrund af mit teoretiske udgangspunkt (Ibid:152). Feltnoterne skrives i fortællende form, for at danne billeder af møderne og inddeles med overskrifter for at støtte den efterfølgende læsning.

For at dokumentere den viden, der produceres i interviewsne vil jeg *optage interviewene* og derefter *transskribere* dem. Ligesom det er tilfældet med feltnoterne, vil der være tale om en konstruktion af viden, og ikke en direkte afspejling af virkeligheden.

Optagelsen af interviewene vil foregå med diktafon, for på den måde at give mulighed for, at jeg kan koncentrere mig om interviewets forløb, spørgsmålene og informanten (Kvale, 2009:201f). *Interviewsne transskriberes* efterfølgende, for på denne måde at gøre analysen mere tilgængelig og undgå, at egne noter og hukommelse vil overse væsentlige aspekter af det sagte (Ibid.). Der er forskel mellem det talte sprog og en skrevet tekst, og selve transskriberingen er derfor i sig selv en konstruktionsproces, hvori vurderinger og beslutninger skaber teksten (Kvale, 2009:199f). At transskribere er med Goffmans ord (1964) en reduktion af kompleksiteten i den menneskelige handling, idet gestikken ikke kan indfanges og kontekstens betydning mistes (Goffman, 1964:34). Dette kunne være imødegået gennem videooptagede interviews, hvilket dog ikke understøttes af formålet med interviewet, ligesom dette er en meget tidskrævende form. På baggrund af undersøgelsesspørgsmålene er jeg ikke interesseret i en høj detaljeringsgrad i transskribering af

interviewsne, idet interviewsne ikke skal bidrage med viden om eksempelvis et følelsesmæssigt indhold. Derfor vil betoning, følelsesmæssige udbrud og toneleje ikke transskriberes, dog transskriberes ordret, for at få nuancer i konstruktionerne med.¹³

6.1.4 Opsamling

Datamaterialet, som skal tjene som baggrund for undersøgelsen af hvorledes mødet udspiller sig mellem professionelle og forældre til anbragte børn, samt hvorledes magten er i spil, er i det ovenstående beskrevet. Der udføres observationer af mødet mellem professionelle og forældre med udgangspunkt i de teoretisk udvalgte begreber, hvor mødet forstås som et rollespil og disciplinering. Observationerne vil derfor udføres med fokus på de sociale processer, fremfor indlevelse i professionelle og forældres livsverden. I forlængelse af observationerne udføres enkeltmandsinterview med henholdsvis professionelle og forældre, som tager udgangspunkt i de observerede møder mellem professionelle og forældre, for herigennem at få indsigt i hvorledes professionelle og forældre forholder sig til rollerne, hvilke sandhedsparadigmer der skabes og hvilke vurderinger, der foretages som led i disciplinerende sanktioner.

6.2 Empiri

For at udføre observationer af mødet mellem professionelle og forældre samt interview med dem i forlængelse heraf, har jeg brug for adgang til konkrete møder mellem professionelle og forældre til børn anbragt på døgninstitution. I det følgende præsenteres valget af institution, valget af møde samt valget af informanter.

6.2.1 Institutionen Solvej

For at få adgang til møder mellem professionelle og forældre har jeg brug for adgang til en døgninstitution. Jeg har derfor etableret kontakt til en række større anbringelsessteder i Danmark, hvilket resulterede i positive tilbagemeldinger fra tre steder. Heraf udvalgte en institution, som af hensyn til forældre og professionelle er anonymiseret, og derfor i det følgende vil refereres til som Institutionen Solvej. Solvej er valgt på baggrund af institutionens udbyggede forældresamarbejde, hvilket bl.a. betyder, at de har lavet forskellige tiltag for at understøtte inddragelse og samarbejde med forældrene. Eksempelvis afholdes forældrearrangementer og forældrene inviteres ofte ind på institutionen, når de henter og afleverer deres barn. Ligeledes fremgår af deres hjemmeside, at:

”Forældre er de vigtigste i et barns liv – også når barnet er anbragt. Samarbejdet med forældrene prioriteres højt, da dette er af afgørende betydning for barnets trivsel

¹³ Bilag 4, Transskriberingsvalg

og udvikling under anbringelsen” (sammenskrevet citat fra hjemmeside af hensyn til anonymitet)

Der er derfor tale om en institution, som eksplicit forholder sig positivt til inddragelse og samarbejde med forældrene. Ligesom forældresamarbejdet vægtes af hensyn til barnets trivsel (jf. Wegler & Warming, 1996). Forældrene søges inddraget gennem;

”Udveksling af information og dialog omkring barnet ved jævnlige samtaler mellem forældre og kontaktpædagoger og løbende telefonisk kontakt med forældrene. Forældrene er altid velkomne til at ringe ligesom forældrene tilbydes at komme med til frisør, læge og speciallæge og tandlæge” (sammenskrevet citat fra hjemmeside af hensyn til anonymitet)

Hermed ses, at institutionens tanker om forældresamarbejde bygger på kontinuitetsprincippet (Egelund & Jakobsen, 2011). Ved at vælge en institution, som anlægger en positiv og inddragende holdning overfor forældrene er håbet, at kunne bidrage med en belysning af mulighederne og ikke kun begrænsningerne i forhold til inddragelse og samarbejde og dermed understøtte udviklingen af det sociale arbejde. Dog kan disse værdier om forældresamarbejde vise sig ikke at være slået igennem på praksisniveau (Ibid.).

Institutionen Solvej består af tre afdelinger, en afdeling til ambulante familiebehandling, en afdeling til døgnbehandling af familier samt en afdeling til anbragte børn i alderen 0-14 år. Afdelingen for anbragte børn er heraf udvalgt, idet undersøgelsens fokus er inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn. Den valgte afdeling kaldes herefter Solstrålen.

Solstrålen har plads til 10 børn i alderen 0-14 år. Børnene er enten frivilligt eller tvangsmæssigt anbragt, hvilket ca. fordeler sig ligeligt. Solstrålens primære opgave er at udføre udredning og observation af børnene, hvorfor børnene er anbragt fra 3-6 måneder på stedet, inden de videreanbringes i plejefamilie, på opholdssted eller døgninstitution. Meget få af børnene hjemgives. Solstrålen modtager børn akut og er derfor præget af stor udskiftning i børne- og forældregruppen, ligesom akutfunktionen gør antallet af børn svingende og uforudsigeligt. Solstrålen er ligeledes oftest en families første møde med et anbringelsessted, og de akutte og tvangsmæssige anbringelser må ligeledes formodes at sætte sit præg på Solstrålens samarbejde med forældrene.

Solstrålens udrednings- og observationsopgave formodes ligeledes at udgøre en særlig kontekst for inddragelse og samarbejde, idet de professionelle har til opgave at vurdere barnets behov, hvilket kan få betydning for forældres optræden.

6.2.2 Valg af mødet mellem professionelle og forældre

Jeg har valgt mødet mellem professionelle og forældre, når forældrene kommer og afleverer børnene til Solstrålen efter et samvær. Andre typer af møder mellem forældre og professionelle kunne være valgt, idet møder af en mere formel karakter, afholdt i et mødelokale med en fastlagt dagsorden eller indskrivnings- eller udskrivningsmøder kunne være valgt (Fangen, 2005:55). Mødet i afleveringssituation er valgt, fordi dette møde er et af de eneste kontinuerlige møder mellem professionelle og forældre, som forekommer med intervaller af 1-2 ugers varighed. Andre mere formelle møder afholdes med 3-6 måneders mellemrum og ofte med deltagelse af eksempelvis en sagsbehandler. Af andre møder kan nævnes kontinuerlige telefonsamtaler mellem professionelle og forældre, som dog ikke ville kunne bidrage til denne undersøgelse. Mødet i afleveringssituationen er ligeledes et interessant møde, idet essensen i anbringelsen fysisk udspiller sig, idet børnene skal overgives fra forældrene til de professionelle. Dermed må det formodes, at mødet i afleveringssituationen vil fungerer som forstørrelsesglas for nogle af de karakteristika, der kan udspille sig ved inddragelse og samarbejde, hvad enten der er tale om konflikter, usikkerheder eller tillid (Fangen: 2005:58).

Afleveringssituationerne foregår søndag eftermiddag mellem ca. kl. 15.00 og 17.00. Der kommer i gennemsnit 2-3 forældre/forældrepar ved hver observation og der er 4-5 professionelle på arbejde hver gang.¹⁴

6.2.3 Valg af informanter

Udover adgang til møder mellem professionelle og forældre har jeg behov for informanter til interviewene. Idet jeg har valgt at lave interviews i forlængelse af afleveringssituationerne, begrænses udvalget af informanter til de tilstedeværende i afleveringssituationen, og selektionen kan derfor betegnes som pragmatisk. Valget af de professionelle begrænset til de, som er på arbejde den givne dag, og den yderligere udvælgelse er overladt til Solstrålens leder, da de skal have mulighed for at afsætte tid den pågældende dag. Valget af forældre kunne være foretaget under selve afleveringssituationen, ved at jeg på baggrund af en konkret episode havde spurgt en forælder om at deltage i et interview. Af hensyn til forældrenes mulighed for forberedelse på at deltage i et

¹⁴ Yderligere præsentation i Bilag 5; Præsentation af empiri

interview samt information om interviewets formål, er det dog aftalt med Solstrålens leder, at der forud for afleveringssituationen er udvalgt en forælder, som er blevet informeret om interviewets formål og længde. Afdelingslederen er dermed central for kontakten til informanterne og har gennem hele forløbet fungeret som gate-keeper, idet han har sørget for at etablering af alle interviewaftaler (Fangen, 2005:72). Der er naturligvis en risiko ved, at lade lederen formidle kontakter, idet han kan udvælge informanter, som understøtter egne interesser. Modsat havde ingen af aftalerne været mulige uden hans kontakter og autoritet som leder (Ibid.). Forældrene udvælges yderligere på baggrund af deres mulighed for at indgå i en interviewsituation, hvorfor bl.a. en forælder med meget dårlige dansk kundskaber og svære psykiske problemer er fravalgt.

Valget af informanter blandt både forældre og professionelle er derfor ikke et forsøg på at finde sammenlignelige personer, udover at forældrene er udvalgt i deres egenskab af at være forældre til et barn, der er anbragt på Solstrålen og de professionelle i deres egenskab af at være pædagoger på Solstrålen (Holstein & Gubrium, 1995:26). Da der i perioden for mine observationer er en del søskendepar indskrevet, ender det med, at jeg udfører interviews med den ene forælder ud af alle mulige forældrepar, med undtagelse af en.¹⁵

6.2.4 Etik og relation til feltet

Da der er tale om en yderst sårbar situation for forældre til anbragte børn, har Solstrålens leder forud for observationer og interviews haft telefonisk kontakt til alle forældre, for at informere om min tilstedeværelse samt formålet hermed. Ligeledes er der udarbejdet samtykkeerklæringer, som alle forældre underskriver under observationerne. Disse samtykkeerklæringer angiver formålet med observationerne og sikre fuld anonymitet.¹⁶

Idet jeg arbejder som socialrådgiver på et anbringelsessted og tidligere har arbejdet i en børne- og familieafdeling, vil jeg have en særlig forudsætning for at indgå i observationer og interview, idet jeg uundgåeligt vil trække på egne erfaringer herfra omkring interviewteknikker, samtaler med udsatte forældre samt mødet med anbragte børn. Ligeledes betyder det, at jeg har egne erfaringer med inddragelse og samarbejde af forældre og ved, hvor vanskeligt dette kan være, hvilket skaber en ydmyghed overfor de professionelles arbejde. Samtidig kan mine egne erfaringer bevirke, at jeg bliver mindre åben og nuanceret i min tilgang til observationer og interviews, hvilket jeg dog vil forsøge at imødegå ved at tage udgangspunkt i den teoretiske ramme.

¹⁵ Yderligere præsentation i Bilag 5; Præsentation af empiri

¹⁶ Bilag 6; Samtykkeerklæring

6.2.5 Datamængden

Ifølge Kvale (2010) findes der ingen svar på mængden af empirisk materiale, og det pragmatiske svar lyder, at man har brug for så meget, at det bliver muligt at svare på det spørgsmål, der stilles (Kvale, 2010:133). Materialet skal ikke være for stort, da dette kan resultere i for overfladiske analyser, og samtidig skal materialet ikke være for småt, da dette gør det vanskeligt at udtale sig om emnet (Ibid.). Idet udgangspunktet er en epistemologisk konstruktivistisk tilgang, betragtes både observationer og interviews som kontekstbestemt, hvorfor det ej heller er nødvendigt at tage hensyn til en vis mængde for at producere generaliserbar viden. Derimod er formålet at bidrage med en tilpas nuanceret viden om mødet (Fangen, 2005:59). Observationerne anses for en proces, hvor jeg i løbet af observationerne vil kunne begynde at se bestemte former for optræden gå igen. Der aftales derfor i udgangspunktet 5 observationer, som suppleres af en 6., hvor det viser sig at forskellige optrædener går igen. Observationerne er af 1-2 timers varighed.

I forlængelse af hver observation udføres interviews med én forældre og én professionel af 15-20 minutters varighed. Dog har forskellige forhold omkring afleveringssituationerne gjort, at der kun er udført 4 interviews med forældre og 4 med professionelle. Antal og længde af interviews er også udvalgt på baggrund af tids- og ressource spørgsmål, idet interviews og transskribering er tidskrævende opgaver, som med den samlede specialeproces for øje, er begrænset hertil (Kvale, 2010:133). Den samlede datamængde udgør ca. 100 siders feltnoter og transskriberede interview.

6.2.6 Opsamling

Det empiriske materiale indhentes på Institutionen Solvej på afdelingen Solstrålen, som er en døgninstitution, som udfører observations- og udredningsopgaver. Solstrålen forholder sig positivt til inddragelse og samarbejde med forældrene, og der er iværksat forskellige tiltag i forhold hertil. Det konkrete møde, der observeres er afleveringssituationer, når forældrene kommer og afleverer børnene søndag aften efter samvær. Derfor er valget af informanter pragmatisk, da der udføres interviews i forlængelse afleveringen, og de professionelle og forældrene er derfor begrænset til de, som er til stede den pågældende dag, ligesom den yderligere udvælgelse er overladt til afdelingens leder. Der udføres 6 observationer af 1-2 timers varighed samt 4 interview med professionelle og 4 interview med forældre.

6.3 Analysestrategi

I det følgende redegøres for, hvorledes jeg analyserer mit empiriske materiale, for at kunne svare på problemformuleringen. Indledningsvis beskrives min analytiske tilgang, hvorefter jeg beskriver

analysens hovedfokus omkring rollespillet og den disciplinering, der forekommer heri. Herefter beskrives hvorledes sandhedsparadigmet og disciplinerende sanktioner analyseres.

6.3.1 Analytisk tilgang

Som nævnt tager min analyse udgangspunkt i de udvalgte teoretiske begreber, hvilket betyder, at jeg umiddelbart går deduktivt til værks, idet disse begreber skaber et bestemt perspektiv, hvormed jeg går til det empiriske materiale (Olsen, 2003:73). Det betyder dog ikke, at teorien alene får forrang, idet viden i følge en epistemologisk konstruktivistiske tilgang konstrueres i sociale processer, hvormed hverken teori eller empiri får forrang (Thomsen, 2003:223; Järvinen & Mik-Meyer, 2005:98). Tilgangen kan dermed siges at være abduktiv, idet de teoretiske begreber kan ses som udtryk for et perspektiv, som skaber fokus og dermed også en eksplicitering af mit udgangspunkt for at gå til empirien. Dette fremgår også af, at både observations- og interviewguides er udarbejdet på baggrund af de teoretiske begreber. Samtidig er udgangspunktet, at jeg selv er en del af konstruktionsprocessen, hvorfor tilvirkningen og analysen allerede er påbegyndt under udarbejdelsen af observations- og interviewguides og indsamlingen og dokumentationen af det empiriske materiale (Gubrium & Holstein, 1995:56). På den baggrund kan en abduktiv tilgang ikke kritiseres for at skabe ubevidste projektioner eller blokere for kreativ analyse, da min egen del i konstruktionsprocessen anses for et vilkår (Olsen, 2003:75). Derfor skal følgende beskrivelse af, hvorledes analysen udføres, ikke ses som starten på analysen men som en forlængelse af den tilvirkning, som allerede er påbegyndt under indsamlingen af empirien.

6.3.2 Analyse af roller og rollespillet, forholdet til rollerne og disciplinering

I det følgende beskrives analysens hovedfokus, som tager udgangspunkt i de teoretiske begreber om roller, rollespillet, forholdet til rollerne, disciplinering og modmagt på baggrund af undersøgelsesspørgsmål 1-3, som primært bygger på en analyse af observationerne suppleret af interviewene.

For at undersøge hvilke roller professionelle og forældre spiller analysers afleveringssituationerne med udgangspunkt i de udvalgte teoretiske begreber om rollespillet. Derfor kodes observationerne ud fra en kodeliste¹⁷ i forhold til de *udtryk, der gives og afgives* samt brugen af *facade*, ligesom de kodes i forhold til *dramatisering* og *idealiserings*, som betegner forskellige former for *styring af indtryk*. På baggrund heraf konceptualiseres de professionelle og forældres optræden ud fra hvilke

¹⁷ Bilag 7; Kodeliste uddyber følgende begreber og deres anvendelse i analysen; udtryk som afgives og gives, dramatisering, idealisering, styring af indtryk, facade, kulisse, personlig facade, indtryk, rolle, publikum, rolleforpligtelse, rolledistance, rolletilknytning, disciplinerende sanktion, særlige regler, overtrædelser, sanktioner, vurderinger.

indtryk, det skaber. Eksempelvis kan flere af udtrykkene give indtryk af gæstfrihed eller andre give indtryk af at vide, hvad der er bedst for barnet (Strauss & Corbin, 1998:104). Når de forskellige udtryk er konceptualiseret i indtryk kategoriseres disse til mere stabile indtryk, som samles under betegnelsen *rolle* (Strauss & Corbin, 1998: 113ff). Dette kunne eksempelvis være indtryk, som på forskellig vis henleder opmærksomheden på en værtsrolle gennem indtryk om gæstfrihed, opvarter og ansvarlig for mødet. Rollerne betegnes dermed også som udtryk for definitionen af situationen, hvorfor rollerne ikke henviser til den enkeltes rolle, men nogle samlede roller, som fremkommer på tværs af alle forældre og professionelles optræden (Thagaard, 2004: 157ff). De anvendte begreber, samt hvorledes de operationaliseres fremgår yderligere af kodelisten.

Hermed bliver det muligt at vise hvilke roller, der spilles i mødet mellem professionelle og forældre. For at bevare synet for gensidigheden i mødet, analyseres også *publikums* reaktioner og handlinger på baggrund af den enkeltes optræden. Dette vil belyses ved aldrig at anses en optræden som en solopræstation, men altid at se på hvorledes de, som er omkring en optrædende, selv optræder i relation hertil (Goffman, 1992:17). Derfor vil eksempelvis observationer af professionelles optræden forud for mødet med forældrene ikke være af interesse i denne analyse. Publikums optræden formodes enten at understøtte det indtryk, som søges formidlet eller at modarbejde dette, hvorfor der kan forekomme forhandlinger eller kampe mellem den optrædende og publikum, om det indtryk, som søges formidlet.

Hvorledes professionelle og forældre forholder sig til rollerne og dermed hvordan rollespillet kan ses som udtryk for disciplinering og modmagt, vil fremgå af både observationer og interviews. Derfor analyseres forholdet til rollerne i *observationerne*, på baggrund af den foregående analyse af rollerne;

Rolleforpligtelse analyseres som forhold i mødet, der skaber en forpligtelse til at spille en bestemt rolle, hvormed dette kan ses som udtryk for disciplinering i mødet. Derfor vil jeg analysere observationerne, ud fra forhold i afleveringssituationerne, som disciplinerer professionelle eller forældre i bestemte roller. Det kan eksempelvis være forhold ved kulissen eller en bestemt optræden hos de professionelle, som forpligter forældrene til at optræde i en bestemt rolle, ved at definere situationen på en sådan måde, at den anden er forpligtet herpå.

Rolletilknytning betegner de roller, der spilles, fordi den enkelte har et ønske om at se sig selv i denne rolle. At en rolles ønskes spillet kan ikke direkte udledes af observationerne, men vil

betegnes som den optræden, hvor de professionelle og forældrene spiller en rolle uden forbehold. Dette analyseres ved optræden med høj grad af indtryksstyring, dramatisering og idealisering, som er i overensstemmelse med en given rolle. Dette kan eksempelvis ses ved de professionelles vedvarende forsøg på at invitere forældrene ind, gennem forskellige dramatiseringer såsom at træde til side og byde forældrene velkomne gennem både gestik og tale, som er i overensstemmelse med en given rolle. Samtidig vil rolletilknytning, hvor dette forekommer i sammenhæng med rolleforpligtelse, også være udtryk for selvdisciplinering, da den enkelte påtager sig en rolle, som mødet forpligter på, uden forbehold.

Rolledistance tager udgangspunkt i, at mødet skaber en forpligtelse på bestemte roller, som dog ikke stemmer overens med den enkeltes opfattelse af sig selv. Rollen anses eksempelvis for en nedværdigelse, som den enkelte distancerer sig fra ved at optræde uengageret eller humoristisk og dermed udvise en modstand mod rollen, selvom den spilles. Derfor vil jeg analytisk se, om der forekommer episoder i afleveringssituationerne, hvor professionelle og forældre optræder som sådan, hvilket vil betegnes som en form for modmagt. Samtidig vil *rolledistance* også benyttes til at belyse publikums reaktioner og handlinger på baggrund af andres optræden, hvorfor uengageret optræden i en rolle kan belyse publikums optræden. Modmagt vil også analyseres ved at se, om der er optræden, som giver indtryk af en rolle, som ikke er i overensstemmelse med den forpligtelse, der ligger i mødet. Hvilket eksempelvis kan være forældres forsøg på at optræde i rollen som professionelle, hvilket kan knytte *rolledistance* til en bestemt position.

Analysen af, hvorledes professionelle og forældre forholder sig til rollerne i *interviewene*, udføres som nævnt, ikke med et ønske om at finde overensstemmelse mellem det observerede og professionelle og forældres oplevelser, men skal forstås som en yderligere uddybning af forholdet til rollerne, som ikke er mulig at udlede af observationerne. For at få mulighed for at analysere forholdet til rollerne i *interviewene* analyseres de først ud fra, hvordan hver enkelt informant konstruerer sig selv som deltager i afleveringssituationer, enten gennem direkte beskrivelser af overvejelser de gør sig om eksempelvis at optræde imødekomende og venligt eller gennem de historier, de fortæller om mødet. De forskellige måder at konstruere sig selv tematiseres efter deres egenskaber, hvorved der skabes temaer på tværs af alle interviews. Et tema kunne eksempelvis være, at være ansvarlig for mødet eller at have brug for hjælp. Dermed søges at finde fællestræk på tværs af alle interviews, hvormed der ikke udføres en personcentreret analyse (Thagaard, 2004:171f). Jeg formoder dog, at der vil være forskelle i henholdsvis professionelle og forældres

temaer, hvorfor forældrenes temaer sammenholdes, hvorefter de professionelle temaer sammenholdes.

De temaer, som fremkommer, kan sige noget om, hvilke indtryk professionelle og forældre søger at give i mødet, og dermed hvordan de ønskes at blive behandlet. Det sættes efterfølgende i relation til forholdet til rollerne på følgende måde;

Rolleforpligtelsen analyseres ved se, om temaerne, som fremkommer, konstruerer bestemte forhold ved mødet, som forpligter professionelle og forældre på bestemte roller. Det kan eksempelvis være børnenes velbefindende, der kædes sammen med en bestemt måde at optræde på, eller de professionelle optræden, der for forældrene skaber en bestemt måde, at optræde på. Dette ses som udtryk for disciplinering

Rolletilknytningen analyseres ved at se om temaerne konstrueres med en følelsesmæssig eller intellektuel tilknytning i overensstemmelse med en bestemt rolle. Dette kunne være forældre, der fortæller om omsorg for barnet, som betegner en følelsesmæssig tilknytning til rollen som forældre, eller logiske ræsonnementer om en hensigtsmæssig adfærd i mødet med de professionelle, som betegner en intellektuel tilknytning til en bestemt rolle.

Rolledistance analyseres ved at se om temaerne i de professionelle og forældres historier giver indtryk af, at en rolle spilles, selvom den ikke er i overensstemmelse med definitionen af situationen. Hvilket kan ses som udtryk for disciplinering og modmagt. Dette vil dog have overlap med en intellektuel tilknytning til en rolle, idet logiske ræsonnementer kan være udtryk for, at en rolle spilles, selvom den opfattes som nedværdigende.¹⁸

6.3.3 Analyse af sandhedsparadigmer og normaliserende sanktioner

I det følgende præsenteres analysen af sandhedsparadigmer og disciplinerende sanktioner på baggrund af undersøgelsesspørgsmål 4 og 5 med hovedvægt på analysen af interviewene suppleret af observationerne.

Sandhedsparadigmerne analyseres ud fra en nede-fra tilgang til interviewene, som søger at belyse hvilket viden, der her konstrueres som baggrund for mødet mellem professionelle og forældre. Herigennem kan sammenhængen mellem magt og viden belyses, gennem en sammenhæng mellem sandhedsparadigmet og bestemte roller (Olsen, 2003:76). Derfor analyseres, hvorledes inddragelse

¹⁸ Hvorledes forholdet til rollerne operationaliseres i interviewene fremgår yderligere af bilag 7.

og samarbejde konstrueres af de professionelle og forældrene, ved at læse tæt på det, der siges herom, eksempelvis ved at de professionelle taler om inddragelse som en nødvendighed for deres arbejde med børnene og samarbejde som en mulighed for at skabe sammenhæng i børnenes liv. Dette tematiseres for at få adgang til sandhedsparadigmet, der lægges til grund for mødet (Strauss & Corbin, 1998: 113ff). Herunder analyseres også, hvordan de professionelle konstruerer forældrene, ved at se på historierne om afleveringssituationerne samt direkte beskrivelser af forældrene. Dette tematiseres herefter ud fra hvilke forventninger, dette skaber til professionelle og forældre, hvilket eksempelvis kunne være professionelle, der konstruerer inddragelse som en ligeværdig relation, hvorved der skabes forventninger til forældrene som ligeværdige samarbejdspartnere (Strauss & Corbin, 1998:104). Hermed vil det fremgå, hvilke roller sandhedsparadigmet understøtter, hvorfor dette sammenholdes med den foregående analyse af rollerne. Herved belyses magtens intentionalitet, og dermed forholdet mellem magt og viden.

De disciplinerende sanktioner belyses ud fra hvilke særlige regler, sanktionsformer og vurderinger, der forekommer i relation til afleveringssituationerne. Derfor vil jeg først analysere, om der gennem observationerne og interview fremkommer *særlige regler* for afleveringssituationerne, som søger at være korrigerende overfor forældrenes adfærd. Dette analyseres ved at se, om der i interviewene eller observationerne konstrueres bestemte overtrædelser, såsom opførsel, aktiviteter eller væremåde, som søges undgået i afleveringssituationerne. Eksempelvis ved, at der er særlige regler for, hvornår forældrene skal komme, gennem en påpegning af forældre, der kommer for sent, eller regler for, om forældrene bliver budt ind. Ligeledes analyseres, hvordan disse særlige regler *sanktioneres* ved at se på, om der gennem observationer og interviewene forekommer eller konstrueres belønninger eller straffe på baggrund af vurderinger af forældrenes evner, værdi eller natur. Vurderingerne analyseres, ved at se på, hvorledes de professionelle konstruerer forældrene indenfor polerne positiv eller negativ, eksempelvis i forhold til deres adfærd i afleveringssituationerne.¹⁹ På den baggrund bliver det muligt at se, hvorledes magten disciplinerer forældre i bestemte roller ved at måle afvigelser i forhold til individuelle forhold. Derfor relateres denne del af analysen ligeledes til den foregående analyse af rollerne.

På baggrund af hver delanalyse, diskuterer jeg muligheder og begrænsninger for inddragelse og samarbejde. Hvilket gøres ved at sammenholde analysens fund med *inddragelse*, forstået som en relation, hvor de professionelle tager ansvaret og *samarbejde*, forstået som en jævnbyrdig relation,

¹⁹ Se bilag 7, for en uddybning af hvorledes disse begreber operationaliseres

hvor både professionelle og forældre arbejder sammen om et fælles mål. Dette gøres som en diskussion og ikke en vurdering af, hvorvidt praksis lever op til idealer for inddragelse og samarbejde, for ikke at være i strid med konstruktivistiske principper.

6.3.4 Analytiske bemærkninger

Min egen rolle i både observationer og interviews kan ikke forbigås og vil derfor også medtænke i analysen. I forhold til analysen af observationerne betegner jeg mig selv som publikum, som udover at være iagttagere til optræden, også spiller en rolle, idet jeg bidrager med egne udtryk gennem de reaktioner og handlinger, jeg udfører (Goffman, 1992:17). Børnene er ligeledes en del af rollespillet og deltager med deres egen optræden. Derfor vil jeg, hvor det er relevant, indsætte memo'er, hvor jeg selv eller børnene indgår som en væsentlig del af rollespillet. Eksempelvis vil de tilfælde, hvor jeg inddrages i en samtale eller hvor barnet er centrum for en samtale, vil dette inddrages som del af analysen.

Analysen af interviewene kan indenfor konstruktivismen analyseres som en social interaktion, hvor både jeg selv som interviewer og interviewpersonerne er medproducenter af den viden, der fremkommer (Gubrium & Holstein, 1995:52; Järvinen & Mik-Meyer, 2005:28). Denne sociale interaktion er dog ikke det primære fokus for analyse, men vil medtænkes i de tilfælde, hvor jeg selv tydeligt indgår som medproducent.

6.4 Opsamling

Designet for dette speciale er opbygget omkring de udvalgte teoretiske begreber, hvorfor der udføres observationer af mødet mellem professionelle og forældre, for at få indsigt i de roller, der spilles gennem både tale, gestik og brugen af kulissen, samt hvorledes dette kan ses som udtryk for disciplinering gennem forholdet til rollerne. Observationerne vil derfor udføres med fokus på de sociale processer, fremfor indlevelse i professionelle og forældres livsverden. I forlængelse af observationerne udføres enkeltmandsinterview med henholdsvis professionelle og forældre, som tager udgangspunkt i de observerede møder. Dette kan give yderligere indsigt i, hvorledes professionelle og forældre forholder sig til rollerne, hvilke sandhedsparadigmer der skabes og hvilke vurderinger, der foretages som led i disciplinerende sanktioner.

Det empiriske materiale indhentes på Institutionen Solvej på afdelingen Solstrålen, som er en døgninstitution, som udfører observations- og udredningsopgaver. Det konkrete møde, der observeres er afleveringssituationer, når forældrene kommer og afleverer børnene søndag aften efter samvær. Derfor er valget af informanter pragmatisk, da der udføres interviews i forlængelse

afleveringerne, og de professionelle og forældrene er derfor begrænset til de, som er til stede den pågældende dag. Den yderligere udvælgelse er overladt til afdelingens leder.

Analysestrategien betegnes som abduktiv, idet analysen tager udgangspunkt i de teoretiske begreber, men samtidig anses for påbegyndt allerede under indsamlingen af empirien. Analysen af observationerne udføres på baggrund af en kodning af professionelles optræden, som konceptualiseres i forhold til, hvilke indtryk dette skaber, hvilket yderligere kategoriseres i forskellige roller. Forholdet til rollerne analyseres ud fra, om der er forhold, der forpligter på en bestemt roller, om der er tilknytning til rollen, eller distance hertil. Forholdet til rollerne analyseres herigennem som udtryk for disciplinering og modmagt, hvilket yderligere underbygges gennem en analyse af forholdet til rollerne i interviewene.

Sandhedsparadigmer analyseres i interviewene ved at se på hvorledes mødet, samt henholdsvis professionelle og forældrene konstruerer hinanden i mødet, hvilket ses som udtryk for et sandhedsparadigme, som skaber bestemte roller. Disciplinerende sanktioner analyseres ved at se, hvorledes der i interview og observationer forekommer særlige regler og overtrædelser heraf, som søger at korrigere forældrenes adfærd, samt hvilke vurderinger og sanktioner, der foretages på den baggrund.

Alle analysens dele diskuteres i forhold til, hvilke muligheder og begrænsninger dette giver for inddragelse og samarbejde.

7. Analyse

I det følgende beskrives, hvorledes analysen besvarer problemformuleringen, som lød; *Hvordan udspiller mødet sig imellem professionelle og forældre til børn anbragt på en døgninstitution til udredning og observation, og hvorledes er magten i spil? Hvilke muligheder og begrænsninger giver dette for inddragelse og samarbejde?*

Dette besvares gennem to hovedafsnit, første hovedafsnit belyser, hvorledes mødet udspiller sig, med vægt på hvilke roller professionelle og forældre spiller, samt hvorledes dette kan ses som udtryk for disciplinering og modmagt ud fra undersøgelsesspørgsmål 1-3. Anden del med hovedvægt på de sandhedsparadigmer og disciplinerende sanktioner, der er knyttet til hertil ud fra undersøgelsesspørgsmål 4 og 5.

Af hensyn til fortroligheden er alle navne i citaterne ændret. For at understøtte læsbarheden har alle professionelle navne med P, forældre har navne med F og børnene har navne med B.

7.1 Rollespillet og disciplineringen

Første delanalyse tager udgangspunkt i undersøgelsesspørgsmål 1-3, for at besvare hvordan mødet udspiller sig, og hvorledes magten er i spil.

Først beskrives, hvordan de professionelle spiller rollen som værter, hvilket forpligter forældrene på rollen som gæster, samt hvordan der ses tilknytning til disse roller fra både professionelle og forældre. Dette diskuteres i forhold til mulighederne for inddragelse og begrænsningerne for samarbejde. Herefter beskrives, hvordan der forekommer forhandling om forælderrollen, idet både professionelle og forældre ønsker at give indtryk af denne rolle, hvilket viser sig at skabe både muligheder og begrænsninger for inddragelse og samarbejde. Herefter beskrives forskellige former for modmagt fra forældrenes side, som distancering fra rollen som gæst. Herefter beskrives, hvordan primært forældrene giver indtryk af et ønske om at blive behandlet ligeværdigt, ved at optræde i rollen som venner. Denne rolle spiller og distancerer de professionelle sig på én gang fra, hvilket viser dilemmaerne forbundet med et jævnbyrdigt samarbejde.

7.1.1 Professionelle i rollen som værter

I dette følgende beskrives, hvorledes de professionelle afgiver forskellige udtryk, som formidler indtryk af venlighed og ansvarlighed, som betegnes som rollen som vært. Disse udtryk give ved at byde forældrene ind, sørger for kaffe og viser forældrene til rette under besøget. Denne rolle spilles

uden forbehold, ligesom det af interviewene fremgår, at der er en intellektuel og følelsesmæssig tilknytning til rollen, hvorved der ses tilknytning til rollen.

I alle observationer fremkommer det tydeligt, at de professionelle gennem hele mødet spiller rollen som værter. Alle afleveringer indledes med, at de professionelle åbner døren for forældre og børn, når de ankommer til Solstrålen (Obs3:4). Indtrykket af at være ansvarlig for mødet understøttes derfor af kulissen, idet døren til afdelingen altid er låst, og forældrene må ringe på, hvilket understøtter de professionelles mulighed for at spille rollen som værter. Herved bidrager kulissen til at styre indtrykket, allerede inden forældrene træder ind. Den professionelle giver ligeledes indtryk af venlighed, når forældrene kommer ind; *"Penny siger velkommen og byder dem indenfor og siger at det er godt at se dem. Hun træder til side, så de kan komme ind og lukker døren bag dem."* (Obs4:2). Herved ses hvorledes, der gennem både tale og gestik gives udtryk, som giver indtryk af venlighed, idet Penny siger velkommen og træder til siden. Ligeledes er det altid de professionelle, der inviterer ind og viser forældrene til rette; *"Pernille er kommet til og inviterer Fanny, Frida og faster på en kop kaffe og beder dem følge med ned til det nederste køkken."* (Obs1:3). Pernille inviterer dermed både ind, og viser også forældrene, hvor de skal sidde, hvormed der gives indtryk af ansvarlighed for mødets videre forløb.

Dette indtryk af ansvarlighed for mødet formidles videre frem gennem mødet, idet den professionelle benytter rekvisitter og kulisser til at give udtryk, idet de laver kaffe, sætter stole frem, og kun kortvarigt sætter sig sammen med forældrene; *"Pernille sætter sig kortvarigt ned, men rejser sig derefter igen. Birgitte, Freja og faster kommer og sætter sig sammen med Pelle. Pernille har forinden fundet det rette antal stole frem."* (Obs 1:3). Hermed benyttes rekvisitter og kulisser til at understøtte indtrykket af ansvarlighed, idet kaffen serveres, og der er det rette antal stole klar.

Lignende ses af følgende;

"Palle tilbyder mor at sidde ved bordet i køkkenet på gangen. Hun takker ja og sætter sig med front mod køkkenbordet. Palle spørger, om hun vil have kaffe eller the og hun ønsker the. De taler om, hvilken the hun gerne vil have, og hvordan den bliver lavet."
(Obs6:2)

Her ses, hvorledes indtrykket søges styret gennem brug af kulisser og rekvisitter, idet den professionelle tilbyder moren en plads, samt spørger til hendes ønsker til the eller kaffe. Han giver herved indtryk af at være ansvarlig for mødet samtidig med et indtryk af venlighed, hvormed han

optræder i værtsrollen. Videre ses også, at de professionelle er opmærksomme på forældrenes velbefindende, hvormed indtrykket af ansvarlighed fortsættes; *"Palle henvender sig til Betina og Bolettes mor og siger, at der bliver en del uro nu - om hun vil med i haven."* (Obs6:3). Han afgiver udtryk om morens placering i forhold til den uro, der er, og opfordrer til at gå til et mere fredeligt sted, hvormed han giver indtryk af, at være ansvarlig for, at hun føler sig godt tilpas.

Når besøget er slut følges forældrene altid til dørs, enten af den professionelle, de er sammen med eller en professionel, som støder til på vejen ud; *"Pauline kommer til og følger dem ud i gangen"* (Obs6:3), hvormed den professionelle gennem sin fysiske placering giver udtryk, som giver indtryk af ansvarlighed overfor forældrene, indtil de har forladt stedet. Desuden er det ofte de professionelle, der åbner døren for forældrene, når de forlader stedet, hvormed de gennem gestikken samt brug af kulissen giver indtryk af at tage ansvar for, hvornår mødet afsluttes (Obs 3:1,2,4).

Det viser sig dermed, at de professionelle gennem hele mødet giver indtryk af venlighed og ansvarlighed, hvormed de optræder i rollen som værter. De professionelle anvender i høj grad kulissen og rekvisitter til at give udtryk og dermed styre indtrykket. Hvorved det fremgår at rollen som vært spilles uden forbehold gennem hele mødet. Det kan ses som udtryk for en tilknytning til rollen, og dermed at de ønsker at spille denne rolle. Dette underbygges også af den måde, hvorpå de professionelle efterfølgende konstruerer sig selv i interviewene gennem både en intellektuel og følelsesmæssig tilknytning til rollen.

Dette fremgår af interviewene, idet de professionelle konstruerer sig selv som nogle, der skal optræde venligt i mødet. Som en af de professionelle udtrykker det; *"Jeg tænker i at være imødekommende, helt ned til det basale, det åbne ansigt, smilet [...] og så tænker jeg at være inviterende"* (Peter:1). Her ses, hvordan der på et intellektuelt plan tænkes over detaljer såsom at smile, når forældrene mødes. Ligeledes beskrives det om forældrene; *"at de altid er velkomne, og at vi som regel altid byder ind og hører om de - hvis vi lige sidder og er ved at spise frokost, lad os sige at en mor er forsinket - at jeg altid inviterer ind."* (Pia:1). Hermed konstruerer den professionelle sig i rollen som vært, der på et intellektuelt plan gør sig overvejelser om at optræde venligt, og uanset hvordan situationen ser ud, altid inviterer forældrene ind.

Ansvarligheden for mødet og situationen som helhed ses også af den måde, hvorpå en af de professionelle gentagne gange understreger, at de som professionelle har styr på det; *"I hvert fald sige til ham [red: forælder], at fortælle ham, at vi har styr på det, og vi har styr på det, og jeg skal*

nok tage mig af det, jeg skal nok passe på din dreng. Vi skal nok tage os af det.” (Peter:2). Her understreges det ved tre gentagelser, at de som pædagoger har styr på det, hvormed der ses høj grad af følelsesmæssig tilknytning til værtsrollen, og dermed at de er ansvarlige for mødet og situationen som helhed.

At rollen spilles uden forbehold kan dermed også ses som udtryk for, at forventningerne til rollen er klart defineret, og dermed også knyttet til en strukturel position, idet de professionelle er forpligtet på værtsrollen gennem deres deltagelse i mødet netop som professionelle. Det er dog som tidligere nævnt ikke en selvfølge, at de professionelle på en døgninstitution ser det som deres opgave, at optræde med denne venlighed og ansvarlighed overfor forældrene. Værtsrollen kan derfor være udtryk for, at professionelle på Solstrålen forholder sig positivt og inkluderende til forældrene, og dermed at Solstrålens syn på forældrene er slået igennem på praksisniveau (jf. Egelund & Jakobsen, 2011). Rollen som vært understøtter dermed mulighederne for inddragelse af forældrene, idet de professionelle giver indtryk af ansvarlighed for, at forældrene inviteres ind. Dog betyder værtrollen også, at forældrene disciplineres i rollen som gæster.

7.1.2 Forældre i rollen som gæster

Af alle observationer fremgår det, at forældrene forpligtes på rollen som gæster, gennem de professionelles indtryk af venlighed og ansvarlighed. Ligeledes optræder forældrene med tilknytning hertil gennem indtryk af høflighed og tilbageholdenhed, som betegner rollen som gæst. Dermed kan rollen som gæster ses som udtryk for selvdisciplinering, idet det er en rolle, forældrene forpligtes på i mødet, men samtidig i størstedelen af tilfældene spiller uden forbehold og dermed viser tilknytning hertil. Denne tilknytning til rollen som gæster fremgår også af interviewene, idet forældrene både intellektuelt og følelsesmæssigt giver indtryk af tilknytning til rollen, hvilket de også forpligtes på gennem børnenes velbefindende.

Rollen som gæst ses gennem forældrenes indtryk af høflighed og tilbageholdenhed, når de ankommer til Solstrålen. De bliver alle stående i indgangspartiet, når de kommer og tager, inden de går længere ind, skoene af i indgangspartiet (Obs 1:2; 3:4). Dermed giver de gennem deres optræden og håndtering af den personlige facade udtryk, som giver indtryk af tilbageholdenhed og høflighed, idet de ikke går ind, før de er inviteret. Dermed spiller de den rolle, de forpligtes på uden forbehold, hvilket kan ses som udtryk for selvdisciplinering. I nogle tilfælde dramatiseres den personlige facade, ved at spørge om lov til at beholde skoene på, når de træder længere ind på afdelingen (Obs6:4). Hvormed indtrykket af høflighed understreges. Dog ses enkelte, at udvise en

vis ubeslutsomhed omkring den personlige facade; *"Far kommer ind og lukker døren, og gør antræk til at stille skoene, men ser ud til at ombestemme sig. (Obs5:1).* Dette kan være udtryk for en vis usikkerhed i forhold til, hvordan der gives indtryk af høflighed, og dermed hvordan den rolle han forpligtes på som gæst, bedst spilles. Dette viser dermed også, at der er en vis uklarhed om forældrenes rolle, som kan skabe usikkerhed, og dermed denne ubeslutsomme optræden. Disciplineringen i rollen som gæster, kan dermed anses som noget positivt for forældrene, idet det kan bidrage til at minimere en uklarhed omkring forventningerne til deres rolle, hvilket kan begrænse usikkerheden for dem.

Tilknytningen til gæsterollen er også tydelig gennem indtryk af tilbageholdenhed, når forældrene gennem verbale udtryk spørger om lov til at komme på besøg;

"Fanny spørger, om hun kan komme forbi med Betinas storesøster en dag, måske kan hun bare komme med til sådan noget her, spørger hun. Pernille står ved køkkenet og siger, at det kan hun da nok, men at det jo lige skal aftales." (Obs1:3)

Her ses hvorledes der verbalt gives udtryk for et ønske om at komme på besøg, hvorved forælderen giver indtryk af at være en besøgende, som ikke bare kan komme, når hun vil. Herved knytter hun sig til den rolle som gæst, hun er forpligtet på. Det fremgår ligeledes, at rollen som vært fastholdes af den professionelle, idet hun giver udtryk for, at besøg skal aftales, hvormed hun yderligere forpligter forælderen i rollen som gæst. Dermed ses både selvdisciplinering men også, at værtsrollen disciplinerer forældrene i gæsterollen. Lignende fremgår af følgende;

"Pigernes mor står stadig ude på trappen og Palle står fortsat på den venstre side af døren. Han spørger til om de har haft en god dag og Betina fortæller, om den Wii hun gerne vil have. Betina går ind for at tage skoene af. Palle og mor taler videre og da mor taler meget lavt er det svært at høre, idet døren ikke er helt åbnet. Palle står med den ene arm på dørkarmen og læner sig derfor let op ad den. Jeg kan ikke se mor, men ser at hendes ene fod er inde over dørtrinnet. Palle spørger til den fødselsdag de har været til og sådan står de og taler nogle minutter. Derefter kommer mor ind i gangen og vi hilser. Palle spørger, om hun vil med ind og have en kop kaffe eller the, hvilket hun takker ja til." (Obs 6:2)

Her ses hvorledes moren giver indtryk af tilbageholdenhed gennem brugen af kulissen, idet hun bliver stående på trappen, gennem en længere samtale med den professionelle, og først da hun

inviteres ind, træder hun ind ligesom hun takker ja til kaffe. Dog kan hendes ene fod inde over dørtærskelen være et udtryk for et ønske om at træde ind, førend hun tilbydes det. Den professionelle benytter dog kulissen, som han læner sig op ad, til at give indtryk af ansvarlighed for, hvornår hun træder ind, hvormed hun disciplineres i rollen som gæst. Der ses stor grad af venlighed igennem den professionelles verbale udtryk, hvilket understøtte at disciplinering ikke er intentionel.

Dermed fremgår det, at forældrene forpligtes i rollen som gæster, hvilket de spiller uden forbehold, hvormed der er tale om selvdisciplinering. Ligeledes konstruerer forældrene i interviewene sig selv med tilknytning til rollen som gæster. Dettets ses gennem historier om besøg på Solstrålen, hvor de får lov til forskelligt. Dette fremgår af en mors historie om sine besøg;

”Altså så kommer jeg tit med min veninde Irene og hendes dreng og så får vi lov til at komme ind og besøge dem. [...]ja kaffe og the eller sådan noget, det er inde på hans værelse og vi får også lov til at gå lidt ud og sådan og hilse måske på nogle af de andre børn. Det er meget sjovt. Det er rigtig hyggeligt.” (Freja:5)

Moren fortæller her om sine besøg, som forskellige ting, hun får lov til, hvilket hun beskriver som hyggeligt og sjovt, hvilket viser en følelsesmæssig tilknytning til rollen som gæst. Dette kan ses som udtryk for selvdisciplinering, idet dette indgår som en naturlig del af hendes historie om besøget. Lignende fremgår af flere af interviewene, idet forældrene konstruerer sig selv som høfligt optrædende, idet de foretager intellektuelle slutninger omkring rollen som gæst, hvilket viser tilknytning hertil;

”Ja ja ja, men jeg tror bare man skal passe på med at være sådan én, der skaber sig alt for meget hernede og bliver gal og kaster med tingene, for det gider folk jo ikke at høre på.[...] jeg er jo godt klar over, at det her samarbejde, det kører jo ikke hvis jeg sidder og bliver lidt tosset på dem” (Frederik:2)

Frederik konstruerer dermed sig selv som en høflig gæst, der skal bidrage til et godt samarbejde, hvilket må gøres ved at holde eventuelle vredesudbrud for sig selv, hvormed han gennem logiske slutninger viser en tilknytning til gæsterollen, som han er forpligtet på. Lignende fremkommer af følgende;

”Der er nogle aftner, hvor de glemmer at ringe til mig, så kan jeg godt nå at blive rigtig rigtig sur, når der er gået halvanden time for eksempel, hvor jeg tænker, arr okay, fald nu ned, du kan godt blive lidt følelsesfuld.” (Fanny:8)

På denne måde ses, hvordan forældrene knytter sig til rollen som gæster, idet de gennem logiske ræsonnementer anser det for mest hensigtsmæssigt at påtage sig den rolle som gæster, de forpligtes på. Dermed stilles ikke spørgsmålstegn ved, hvorvidt rollen som gæst i sit barns liv er hensigtsmæssig eller ønskværdig, og magtens virkning fremstår dermed som logik i situationen.

Disse logiske ræsonnementer laves også på grund af børnene, hvormed forældrenes tilknytning til rollen som gæster også har sammenhæng med børnenes velbefindende. Dermed forpligter børnenes velbefindende forældrene på rollen som gæster, hvilket kan være udtryk for, at forældrene ikke har mulighed for at stille spørgsmålstegn ved den rolle, de tildeles. Forældrene giver udtryk for, at så længe børnene trives, spiller de gerne rollen om gæster, hvilket fremgår af en mors konstruktion af sig selv, først med en distance til gæsterollen, idet hun af de professionelle vises ud på et bestemt klokkeslet. Som hun siger; *”nu er klokken blevet – og så skal man ud”* (Fanny:7), hvilket hun beskriver som ubehageligt, hvorefter hun beskriver, at børnene jo også får så meget godt; de voksne putter dem om aftenen og de kommer på ture (Fanny:7). Hermed distancerer hun sig først fra rollen som gæst, hvorefter hun på baggrund af en logisk slutning knytter sig til rollen på grund af det gode hendes børn får. Som en af de andre forældre siger *”sådan er det jo med os mennesker, vi falder til* (Frida:6). Hun beskriver herefter, hvordan det vigtigste er, at pigen er faldet til, og så falder hun også til; *”Så må man på en anden side, altså fra den tid til den tid, gør man det. Sådan er det på en institution ik? Så må mor ringe senere”* (Frida:6f). Altså lader hun pigens velbefindende forpligte hende på rollen som gæst, og knytter sig dermed til rollen som gæst under de vilkår, dette nu medføre i forhold til tider for at komme og gå eller ringetider.

Som en af forældrene udtrykker det, om sin forpligtelse til at indgå i rollen som gæst;

”..så er det mere envejskommunikation, fordi det er dem, der har ansvaret. Og det er fint nok. Og det er det, de kalder for samarbejde. Øh, men når jeg forstår det på samarbejde - for jeg har arbejdet på et sted, hvor jeg har haft ansvar overfor nogle mennesker. Så når jeg tænker på samarbejde der, det er sådan at de kan også komme med input. De skal også føle, at de har også en del, som de kan også give [...]Det er fint nok, det kan godt være, at jeg forventer mere og så håber på mere og så videre.

Men for dem, det er fint nok og jeg følger med deres spilleregler, og det synes jeg, det er sjovt nok.” (Franc:8,9)

Hermed konstruerer han sig selv som havende flere forventninger, men vælger alligevel at følge *deres spilleregler*, og dermed knytte sig til rollen som gæst. Hvilket også viser, at forældrene netop på grund af børnene forpligtes på og knytter sig til rollen som gæst. Dermed er det tydeligt, hvilken sårbar situation forældrene er i, og hvor langt de vil gå for deres børns velbefindende.

Det fremgår hermed, at forældrene forpligtes på rollen som gæster, gennem de professionelle optræden i rollen som værter, hvilket kan ses som udtryk for disciplinering. Rollen som gæst ses gennem indtryk af høflighed og tilbageholdenhed, som forældrene viser tilknytning til, ved at optræde i rollen uden forbehold, hvormed der er tale om selvdisciplinering. Dette kan skyldes, at forældrene i mødet med de professionelle ikke har en klar rolle, hvorfor denne disciplinering kan mindske usikkerheden ved rollen og dermed have en positiv indflydelse på forældrenes optræden. Samtidig er rollen som gæst en passiv rolle, hvor forældrene optræder høfligt og tilbageholdende, hvilket begrænser mulighederne for et jævnbyrdigt samarbejde, hvor også forældrene er ansvarlige for at nå et fælles mål. At børnenes velbefindende forpligter forældrene i rollen som gæster, viser den sårbare situation forældrene står i, ligeså vel som dette giver indtryk af, at forældrene fortsat oplever sig som forældre, trods anbringelsen. Dette udfoldes yderligere i det følgende.

7.1.3 Forhandling om forældreren

At forældre fortsat oplever sig som forældre trods anbringelsen af deres barn fremkommer gennem forældrenes forsøg på at spille rollen som forældre. Rollen som forældre betegner forskellige udtryk, som søger at give indtryk af at vide, hvad der er bedst for børnene i forhold til tøjindkøb og kost, at have viden om børnenes weekend samt at give indtryk af at have mandat til at opdrage og give omsorg til børnene²⁰. Det viser sig dog, at både professionelle og forældre søger at give dette indtryk, hvilket fører til forhandlinger om rollen, gennem forskellige former for styring af indtryk. Både professionelle og forældre er derfor tilknyttet rollen, men af interviewene fremgår ikke overraskende, at forældrene i særlig grad konstruerer sig med tilknytning til denne rolle.

Indtrykket af at vide, hvad der er bedst for børnene kommer særligt til udtryk gennem brug af rekvisitter såsom tøj, slik og frisure, som benyttes i forsøget på at styre indtrykket. Særligt tydeligt er dette i den optræden, som finder sted, da en af pigerne kommer retur fra samvær:

²⁰ Rollen som forælder betegner dermed en mere generel omsorgsrolle, som de professionelle også har qua børnenes anbringelse.

”Frida fortæller, at de har været ude og snolle og finder en forårsjakke frem, som Pelle tager imod. Frida fortæller, at det er svært at finde noget, da alt er i farver, hvilket Birgitte ikke vil have. Pelle ser på jakke og taler med om kvaliteten og siger at den er pæn og at den sikkert, når det bliver lidt varmere, er god, men at de (pædagogerne) skal være opmærksomme på, at hun skal have noget indenunder endnu. Pelle hænger derefter jakken ind i garderoben. Frida fortæller, at der er én, der har købt en badedragt til Birgitte i størrelse 8-9 år og at den kan hun altså slet ikke passe, så de har også købt en badedragt til hende. Hun trækker en lilla badedragt med Top-model logo på op af tasken og Pelle og jeg bemærker, at den da er flot. Pelle vender sig mod Birgitte og siger, at mor nok må tage Tobleronen med hjem igen”
(Obs1:2)

Dette viser først og fremmest, hvordan moren gør brug af tøj som rekvisit til at give indtryk af at vide, hvad der er bedst for pigen. Hun afgiver både verbalt og gennem gestikken udtryk omkring jakken, ved at trække den frem, ligesom hun dramatiserer indtrykket ved at henlede opmærksomheden på farverne. Hermed søger hun at give indtryk af at vide, hvad der er bedst for datteren omkring dette farvevalg. Som modsvar til denne optræden taler pædagogen om kvaliteten af jakken, dog afgiver han ligeledes både verbalt og gennem gestikken udtryk, som søger at give indtryk af at vide, hvad der er bedst for pigen. Dette gøres ved at dramatisere jakkens tykkelse, og at personalet må være opmærksom på, at den endnu ikke er varmt nok. Hermed søger han at styre indtrykket og ender med at hænge jakken ind i Solstrålens garderobe, hvormed han gennem kulissen understreger, at jakken hører til her, og dermed at han ved, hvad der er bedst for pigen.

Moren søger dog fortsat at fastholde indtrykket af, at hun ved hvad der er bedst for pige, ved at dramatisere et køb af en badedragt, som personalet har gjort. Hun giver udtryk for, at de har købt én, der er for lille, så hun derfor har måttet købe en i den rigtige størrelse. Hun benytter dermed badedragten som rekvisit og dramatiserer sit udtryk ved at trække den op af tasken, mens hun fortæller. Interessant er det dog at se, hvor lidt opmærksomhed denne badedragt får fra Pelle, som vælger at skifte emne til den Toblerone, som pigen har medbragt. Tobleronen benyttes derfor også som rekvisit for at fremme indtrykket af, at han ved, hvad der er bedst for pigen på et område, hvor han er på mere sikker grund, pga. Solstrålens kostpolitik. Han anvender derfor Tobleronen som et mere strategisk udtryk, ligesom han vælger at henvende sig til Birgitte herom fremfor Frida. Hermed benyttes høj grad af indtryksstyring fra begge parter.

Lignende forsøg på at styre indtrykket fra både professionelle og forældre fremkommer i alle observationer eksempelvis også, hvor børnenes frisure benyttes som rekvisit. Indtryksstyring søger dermed at få den anden i mødet til at behandle personen i overensstemmelse hermed. Forhandlingen giver indtryk af, at begge parter ønsker at spille rollen som forælder, og derfor ser den som værd at kæmpe for. Dermed er der høj grad af rolletilknytning fra både forældre og professionelle. Dette viser, at der er uklarhed om forælderrollen. Det fremhæver det vanskelige felt inddragelse og samarbejde skal foregå i, idet forældrene netop er frataget ansvaret for deres børn gennem anbringelsen, men ikke forældremyndigheden, som det tidligere var tilfældet. Derfor viser denne forhandling dilemmaet omkring et ligeværdigt samarbejde, idet forældrene på den ene side er vurderet ikke at være i stand til at tilgodese deres børns behov og samtidig fortsat ønsker at blive behandlet som sådan. Ligeledes har de professionelle fået overdraget det daglige forældreansvar, hvilket de også søger at leve op til.

Et andet dilemma viser sig gennem en mere indirekte forhandling om forælderrollen, gennem indtryk af at have bemyndigelse til at opdrage og give omsorg til børnene. Dette forekommer som en mere indirekte forhandling, idet de professionelle i meget få tilfælde direkte giver indtryk af denne bemyndigelse. Dette kan skyldes, at børnene selv uddeler knus til de professionelle og spørger dem, hvem de skal *lave aftaler* med. At lave aftaler henviser til, hvem af de professionelle, de kan gå til for at vide, om de eksempelvis må gå i haven eller lignende (Obs4:3). Dermed er bemyndigelsen til at opdrage og give omsorg givet hos de professionelle gennem børnenes optræden, hvorfor forældrene er oppe imod et indtryk, som børnene som publikum understøtter. Det kan forklare de dramatiserede udtryk fra forældrenes side, for at formidle indtryk heraf. Indtrykket af at have bemyndigelse til at opdrage ses af følgende, hvor pædagogen, far og Bobo står sammen i indgangspartiet:

”De står udfor gaderoben og Bobo er på vej ind på afdelingen. Faren tager fat i hans skulder og siger, at han skal huske at tage skoene af. Bobo går ud i gaderoben og tager skoene af.”(Obs4:2)

Her ses hvorledes faren benytter skoene som rekvisit, hvormed han dramatiserer dette ved også at tage fat i skulderen på sin søn. Hermed henleder han opmærksomheden på noget, som ellers ville træde i baggrunden for at give indtryk af at have bemyndigelse til at opdrage på sin søn.

Ligeledes kan det ses, hvordan flere forældre benytter den fysiske omsorg til at styre indtrykket. I det følgende ses, hvorledes en far strategisk søger at give udtryk for omsorg for sine piger, ved at give dem knus og kys så snart, de er inden for synsvinkel af Solstrålen:

”Fra kontorvinduet ser Peter at Betina og Bolette kommer med deres far. Han giver Bolette et knus og et kys ved overgangen fra fortovet til Solvejs grund. Peter siger, at ham måske vil tage afsked der, men ser så, at de sammen går videre ind og Pernille går ud for at tage imod dem. Hun åbner døren og tager imod pigerne med knus”

(Obs2:1)

Forældrene benytter denne form for indtryksstyring i mange afskygninger, og der kan være tale om et forsøg på at formidle nogle overordnede værdier omkring forældreskab, hvormed de søger at give et idealiseret indtryk. Det kan undre, at dette indtryk formidles så dramatisk overfor de professionelle, som jo ved, at forældrene er frataget ansvaret som forældre. Forklaringen kan ligge i, at rollen som forældre er den eneste rolle, forældrene har, i mødet med de professionelle, ligesom de trods anbringelsen fortsat ønsker at blive behandlet som forældre af de professionelle.

Den sidste form for udtryk, som afgives for at give indtryk af rollen om forælder, er viden om, hvad børnene har lavet tidligere, enten før anbringelsen eller på samværet i weekenden. Her ses forskellige former for styring af indtryk og reaktioner fra publikum. Dog er der i alle observationer meget lidt samtale om børnenes weekender hjemme. Forældrene søger i nogle tilfælde gennem verbale udtryk at formidle viden om børnene fra weekend, hvilket de professionelle gennem deres reaktioner giver indtryk af ikke at være interesserede i, ved eksempelvis at skifte emne, som det ses herunder, hvor en far er ankommet med sine to piger:

”Han vender sig mod Pernille og fortæller, at det har været en god weekend; de har spillet et spil, som lyder til at være et computerspil, hvor man skal lave en form for mikstur[...] Pigerne fortæller, at rotter kan bruges til at lave mikstur og der er også nogle zombier [...] Pernille spørger ikke meget ind til spillet. Bolette fortæller, at de også har lavet mad. Betina smiler og far fortæller, at de har lavet god mad. Pernille spørger, om far vil med ind og have en kop kaffe” (Obs2:1)

Her ses, hvorledes det er faren, der gennem verbale udtryk, søger at formidle viden om børnenes weekend. Der kan være tale om en form for strategisk udvalgte verbale udtryk, idet han indleder med at dramatisere weekenden, ved at give udtryk for, at det har været en god weekend. Det

indtryk, faren søger at formidle, kan være en form for idealisering, idet han fremhæver det gode omkring weekenden og maden. Den professionelle reagerer meget lidt på de udtryk, faren giver, hvorfor det i stedet er pigernes udtryk, som søger at understøtte, det indtryk faren søger at give. Den professionelle ender med at skifte emne ved at spørge, om faren vil med ind til kaffe, hvormed hun indtager rollen om vært og søger at disciplinere faren i rollen som gæst.

Modsat ses også at forældrene reagerer med meget korte verbale udtryk, når de professionelle spørger til eksempelvis weekenden, hvilket ses af dette citat, hvor en far kommer med sin søn:

”Han og Pernille hilser, og Pernille spørger til om han ikke har computeren med tilbage. Far siger, at den havde han [red: Brian]ikke med, og Pernille siger, at hun da troede han skulle bruge den, da han havde fortalt hende, at det blev dårligt vejr og derfor bare skulle sidde og slappe af med computeren. Hun læner sig tilbage og laver fagter som om hun sidder afslappet med en computer. Far siger, at han jo har telefonen og de har play-station. Pernille følger Brian til garderoben” (Obs5:1f)

Her giver den professionelle udtryk for at have en viden om, hvad Brian har lavet i weekenden, hvilket hun gennem både tale og gestik giver udtryk for, ved at fortælle, hvad Brian har fortalt hende, hvilket hun gennem gestikken dramatiserer. Faren besvarer, at computeren ikke var med, men giver udtryk for, at de har andre ting at lave derhjemme. Hermed kan farens svar på spørgsmålet om weekenden ses som et forsøg på at styre indtrykket, idet han dramatiserer telefonen og play-station. Dermed kan farens svar tyde på, at han oplever den professionelles spørgsmål som en trussel mod det indtryk, der søges formidlet, idet han fortsat ønsker at blive behandlet som forælder.

Tale om weekenden bliver derfor en form for idealiseret indtryksstyring, som ses flere steder, hvor talen falder på weekenden, idet dette emne for både professionelle og forældre kan afsløre, at de ikke har den fulde viden om børnene og dermed hver især ikke kan leve fuldt op til forælderrollen. Dermed ses, at både professionelle og forældre gennem idealiserede og dramatiserede udtryk forsøger at give indtryk af forælderrollen, hvormed de ønsker at se sig selv i denne rolle og dermed er tilknyttet den.

Af interviewene fremgår det dog, at forældrene i særlig grad konstruerer sig i relation til forælderrollen, idet de alle konstruerer sig selv både som både omsorgsfulde og opdragende, hvilket Frida beskriver på følgende måde; *”Altså hos mig, der render vi rundt i nattøj så længe vi har lyst*

og hygger og - og der er faste rammer sådan på en anden måde ik" (Frida:3). Den løse struktur bliver dermed et udtryk for omsorgen, som sættes i modsætning til den omsorg, børnene kan få på Solstrålen, hvilket underbygger forhandlingen om forælderrollen. Dog er denne omsorg ikke udtryk for laissez faire opdragelse, hvilket hun slår fast, ved at understrege de faste rammer. Dermed viser hun både en følelsesmæssig tilknytning til forælderrollen ved at understrege den løsere struktur, som er hyggelig, men også den intellektuelle tilknytning til forælderrollen fremkommer ved at vægte nogle gængse principper for opdragelse.

Flere af forældrene giver gennem interviewene indtryk af tilknytning til forælderrollen, idet de overfor mig som interviewer konstruerer sig selv som både omsorgsfulde og opdragende forældre, hvilket kan ses som udtryk for, hvordan jeg som interviewer er en del af konstruktionen af viden, idet forældrene overfor mig ønsker at give en godt indtryk af sig selv som forældre.

At forældrene spiller denne rolle og viser tilknytning hertil, kan have at gøre med, at denne rolle er den eneste rolle, der er for dem at spille også selvom de ved, at de har brug for hjælp. Som en far siger det; *"vi knokler med det, vi er arbejdsvillige og tænker, at vi nok bare skal have en håndsrekning"* (Frederik:6) eller som en anden beskriver den hjælp, hun kan få på Solstrålen; *"Ting jeg måske ikke lige ville turde eller have overskud til med Betina [...] Altså sådan give lidt slip på de der ting, det kan man jo også bedre gøre sådan et sted, hvor der er flere på."* (Fanny:8).

Dermed ses forældrene følelsesmæssigt og intellektuelt, at være knyttet til rollen som forældre, ligesom de i mødet med de professionelle søger at spille forælderrolle, idet de gerne indgår i forhandlinger herom. Dermed kan de dramatiske udtryk, som søger at give indtryk af forælderrollen være et forsøg på netop at fastholde denne rolle, selvom de samtidig konstruerer sig selv som nogle, der har brug for hjælp.

Forhandlingen om forælderrollen viser dermed det vanskelige felt, som samarbejde skal foregå indenfor, idet både forældre og professionelle må give indtryk af forælderrollen, men samtidig har ingen af dem denne rolle fuldt ud, hvilket skaber vedvarende kampe. Omkostningerne ved at lade den anden overtage denne rolle vil ligeledes have store konsekvenser for begge parter, idet de begge kæmper for at blive behandlet som det de er; professionelle og forældre. Dette efterlader dog primært forældrene i et dilemma, som en af forældrene rammende beskriver henvendt til de professionelle; *"Hvis I skal passe på ham [red:Brian], så skal I sgu gøre det bedre end mig - i hvert fald ligeså godt. Eller bedre end mig."* (Frederik:6) Hvormed han tydeliggør dilemmaet i, at de

professionelle på sin vis skal gøre det bedre end ham, hvilket må betyde en erkendelse af, at forælderrollen må afgives. Dog følges det af et *ligeså godt*, hvorved han fastholder denne rolle, hvorefter han erkender, at de må gøre det bedre end ham. Dermed fanges essensen i mødet mellem professionelle og forældre og viser de vanskelige betingelser, der er for samarbejde, under disse vilkår. Samtidig arbejder begge parter mod barnets bedste, som et fælles mål, hvilket skaber muligheder for samarbejde.

Selve forhandlingen om forælderrollen kan også ses som udtryk for modmagt, idet forældrene ved at spille denne rolle distancerer sig fra rollen som gæst i deres børns liv.

7.1.4 Modmagt som distance fra rollen som gæst

Modmagten beskrives i det følgende som forældrenes forsøg på at distancere sig fra rollen som gæst, idet der ses forskellige forsøg herpå gennem både gestik, tale og brug af kulisse og rekvisitter. Ligeledes ses modmagten gennem forældrenes forsøg på at optræde i værtsrollen, ligesom de forsøger at spille forælderrollen, men tildeles gæsterollen.

Som det er fremgået, disciplineres forældrene i rollen som gæster, hvilket de i mange tilfælde indgår i uden forbehold, hvormed der er tale om selvdisciplinering. Dog ses også eksempler på, at forældrene forsøger at distancere sig fra rollen som gæster. Tydeligst fremgår det gennem en uengageret optræden, som særligt ses omkring de professionelles invitation til kaffe. Dette fremgår af følgende, som udspiller sig efter en længere samtale i indgangspartiet; *"Pernille spørger om far vil med ind og have en kop kaffe, hvilket han afviser, da han skal kunne køre på den samme busbillet hjem."* (Obs2:1). Hermed er faren i udgangspunktet indgået i rollen som gæst, men distancerer sig herfra ved at afvise at komme med ind til kaffe. Den uengagerede optræden findes i argumentationen om, at han skal køre på samme busbillet hjem, hvormed dette fremstår som vigtigere end at drikke kaffe og dermed være gæst. Dette kan betyde, at forældrene anser rollen som gæst som en nedværdigelse, idet de ikke ønsker at være gæster i deres børns liv.

Gestik og kulisse benyttes også som en kile, der sættes ind mellem forældrene og rollen som gæst. Dette ses af følgende, hvor der forud er blevet ringet til faren, fordi han ikke er kommet med drengene indenfor den aftalte tid. Da de ankommer åbner den professionelle for dem og;

"siger velkommen og byder dem indenfor og siger at det er godt at se dem. Hun træder til side, så de kan komme ind og lukker døren bag dem. [...] Faren står indenfor døren og læner sig med den ene arm støttet mod knagerækken og Penny står

ved siden af døren mens Bobo står i midten. Faren står i en meget åben position, men den ene arm støttende på knage i en nonchalant stilling.” (Obs 4:2)

Her ses hvorledes den professionelle gennem gestik og verbal kommunikation giver indtryk af at være den, der tager ansvar for mødet. Hermed optræder hun i værtsrollen, som dermed søger at forpligte faren på rollen om gæst. At der tidligere er blevet ringet efter ham, kan forstærke denne forpligtelse. Faren distancerer sig dog herfra ved at læne sig nonchalant op ad knagerækken, hvormed han ikke giver indtryk af høflighed, men nærmere en uengageret tilgang til rollen. At han optræder nonchalant kan dermed ses som et forsøg på, at distancere sig fra rollen som gæst, fordi den opleves som nedværdigende.

Lignende ses gennem brug af humor, hvor en far, inden han går, skal sige farvel til sine drenge, som er inde på afdelingen;

”Han siger, at han jo har sko på og kigger ned på sine sko. Jeg siger at det er i orden. Han siger, at hvis han får ballade, så siger han, at jeg har sagt det. Han går ned mod køkkenet, hvor han højt kalder på Biqam og siger; kom og sig farvel til far.” (Obs6:3)

Den personlige facade fastholder på denne vis faren i gæsterollen, idet der forventes en høflig optræden, men han distancerer sig herfra ved i spøg at sige, at han sladrer om mig, hvis han får ballade. Hermed anvender han humor som distancering til rollen som gæst. Hvorefter han dramatiserer sit farvel, ved at råbe højt og hermed distancere sig yderligere fra den høflige optræden. Senere i det samme møde ses, hvordan faren bruger to kvindelige pædagoger og mig som publikum, for gennem humor endnu engang at distancere sig fra rollen som gæst; *”Far siger at nu står drengene der med tre smukke piger - han er næsten misundelig. Han går ud på trappen og vinker til os alle.” (Obs6:3).*

Den uengagerede optræden fra forældrenes side, nuanceres på denne vis, ved ikke at være udtryk for manglende engagement i børnenes liv eller et ønske om at optræde uhøfligt. Derimod kan det være et udtryk for, at rollen som gæst betragtes som nedværdigende, hvormed der på forskellige vis må skabes en distance hertil. Dermed kan en uengageret optræden være udtryk for, at forældrene ønsker at være mere end gæster i deres børns liv.

En anden form for modmagt, som distancerer forældrene fra gæsterollen ses ved forældres forsøg på at give indtryk af at være dem, der skal byde velkommen og tage ansvar for andres

velbefindende og dermed forsøge at spille rollen som vært. Dette ses eksempelvis gennem en mors udtryk, som søger at give indtryk af, at hun er den ansvarlige for mødet, ved at byde velkommen og forsøge at give indtryk af venlighed; *”Mor hilser på Pernille som sidder med Brian ved det andet bord og går også over og hilser på et par piger, som sidder og spiller computer i sofaen, hun hilser på dem med navn og siger, at det var dejligt at se dem.”* (Obs5:4). Herved giver moren gennem både tale og gestik udtryk, som skaber indtryk af ansvarlighed overfor de andre, hvormed hun giver indtryk af værtsrollen.

Lignende ses af følgende, hvor den professionelle indledningsvis søger at give indtryk af at være den, der er ansvarlig for mødet, hvilket modsvares af morens brug af kulissen, idet hun går hen og banker på døren, og dermed giver indtryk af at tage ansvar for mødet, hvilket fører til en forhandling om værtsrollen;

”Pelle siger, at han er klar om 5 minutter, hvortil mor svare, at moster venter i bilen og hun har lige et par bon’er. Mor står fortsat i døren. Pelle siger 5 minutter. Mor siger henvendt til Brian, at det vel er ok lige at afleverer et par bon’er. Pelle kommer ud i døren, hvor han bliver stående i døråbningen og mor afleverer bon’erne”
(Obs3:4)

Herved opstår der en forhandling om hvem, der er ansvarlig for mødet, idet Pelle af to omgange søger at tage ansvar for mødet og dermed disciplinerer af moren i rollen som gæst. Moren henvender sig til sidst til drengen i forsøget på at bevare indtrykket af styring i mødet, hvilket lykkes, da Pelle træder ud af værelset og tager imod bon’erne. At den professionelle her træder ud, kan skyldes et forsøg på at undgå, at barnet bringes i en loyalitetskonflikt.

Forsøget på at optræde i rollen som værter, viser en ansvarlighed hos forældrene, som ikke ligger i rollen som gæster. Dette kan understøtte et mere ligeværdigt samarbejde mellem professionelle og forældre, hvor forældrene også tager ansvar for mødet, hvilket kunne udnyttes i forsøget på at skabe en øget ansvarlighed hos forældrene.

En anden måde at distancere sig fra rollen som gæst, ses ved en fars forsøg på at optræde som vært overfor en af de professionelle, ved at benytte den personlige facade;

”Palle står ude i indgangspartiet. Franc spørger, om han har indendørs sko på og hentyder til hans løbesko. Palle siger, at det er indendørssko, hvilket Franc besvare

med, at det jo er svært at se og børnene må jo ikke må have sko på indendørs.” (Obs 2:3)

Hermed dramatiseres den personlige facade, ved at hentyde til Palles løbesko og de regler, der er om sko indendørs. Herved gives udtryk for en viden om disse regler, hvilket kan ses som et forsøg på at styre indtrykket, fra farens side, hvormed det er ham, som optræder som vært overfor den professionelle. Denne form for modmagt kan som nævnt skabe muligheder for et mere jævnbyrdigt samarbejde, men kan også betyde, at der skabes en uklarhed om de professionelles rolle som værter, idet forældrene forsøger at give indtryk af ansvarlighed. Dette viser dermed hvilke dilemmaer der er knyttet til forældres øgede ansvarlighed, hvilket yderligere diskuteres under Venne-rollen.

Modmagt ses også i flere tilfælde gennem forældrenes forsøg på at optræde i rollen som forældre, når de tildeles gæsterollen. En mor har været indenfor på afdelingen, for at aflevere sine drenge og tildeles gennem den professionelles optræden i rollen som vært, rollen som gæst; *”Pelle viser derefter Fransiska ud sammen med Bobo og Biqam. Fransiska tager tøj på og siger farvel til drengene. Fransiska siger; Nu skal i opføre jer ordentligt, til drengene, inden hun går ud af døren.”* (Obs1:5). Herved distancerer Fransiska sig fra den rolle, hun er tildelt som gæst, ved gennem et verbalt udtryk, at give indtryk af, at hun har bemyndigelse til at opdrage drengene. Herved udviser hun distance til rollen som gæst ved at give et idealiseret indtryk af forældrerollen.

De forskellige former for modmagt ses dermed som distancering fra rollen som gæster, enten gennem en uengageret optræden eller brugen af humor, eller ved at forældrene spiller rollen som værter eller forældre. Denne distancering fra rollen som gæster, kan ses at understøtte Højbergs (2003) konklusioner om, at forældre fortsat oplever sig som forældre trods anbringelse, og dermed ikke ønsker at spille rollen som gæster i deres børns liv. Dette skaber gode muligheder for, at tildele forældrene større ansvar i børnenes liv og dermed understøtte et mere ligeværdigt samarbejde. Dog viser forhandlingerne om værtsrollen, at de professionelle ønsker at fastholde denne rolle, hvilket uddybes i det følgende.

7.1.5 Venne-rollen

I det følgende præsenteres, hvordan forældrene giver indtryk af en personlig relation til de professionelle, ved at bringe personlige emner eller hverdagsbegivenheder på banen, hvormed de forsøger at styre indtrykket, således at de behandles ligeværdigt. Dette betegnes venne-rollen. Denne optræden mødes af forskellige former for rolledistance fra de professionelles side, hvilket ligeledes underbygges af den måde, hvorpå de professionelle konstruerer sig selv i interviewene.

Der ses også eksempler på, at både professionelle og forældre optræder med distance til venne-rolle.

I observationerne ses flere eksempler på, hvordan forældrene forsøger at indlede samtaler med de professionelle om enten hverdagsbegivenheder eller mere personlige emner:

”Frida fortæller, at hun får et lille barnebarn mere som jo bliver Birgittes kusine og de har fundet en masse tøj til hende på loppemarked også, hvilket Pilou kommenterer på, ved at sige at loppemarked er en god ting. Frida søger øjenkontakt med mig og jeg kommenterer også det gode ved et loppemarked. Pilou går ind og sætter sig på sengen ved siden af Birgitte og de taler om skibet, hun har fået.” (Obs2:4)

Her ses hvorledes Frida gennem sin optræden verbalt afgiver udtryk, som skal give indtryk af hendes liv udenfor institutionen, idet hun deler både mere personlige emner om sin familie samt hverdagsbegivenheder såsom loppemarked-besøget. Hermed forsøger hun, at styre indtrykket, således at hun behandles som en ligeværdig samtalepartner. Pilou gengælder dog ikke det indtryk, hun forsøger at formidle, idet han kun på et generelt plan kommenterer loppemarkedet og familieforholdene. Hermed optræder han uengageret i forhold til venne-rolle og distancerer sig dermed fra rollen. At Frida søger øjenkontakt med mig som observatør, kan være udtryk for et forsøg på at finde genklang for det indtryk, hun giver. For yderligere at distancere sig fra venne-rolle giver Pilou både verbalt og gennem brug af kulissen udtryk for, at samtalen mellem ham og Frida ophører ved at vende opmærksomheden mod Birgitte og indtage en venne-rolle overfor hende. Denne form for optræden, som giver indtryk af en venne-rolle overfor børnene ses i flere tilfælde fra de professionelle, når forældre og børn er sammen. Eksempelvis ses hvordan en professionel kommer ind i et børneværelse, hvor tre børn spiller på I-pad, mens to forældre står og taler sammen: *”Pascal kommer til og sætter sig ind ved siden af Birgitte og spørger til om hun har fundet swimmingpoolen og de taler lidt om spillet.” (Obs 5:5)*. Her ses hvordan den professionelle både gennem sin fysiske placering og sit verbale fokus benytter kulissen og rekvisitter til at give udtryk for, at barnet og dets hverdagsoplevelser er det primære fokus, hvormed han giver indtryk af at være i venne-rolle overfor barnet. Dette kan understøtte, at de professionelle ser relationen til børnene som det væsentlige i deres arbejde, og samtidig at forældrenes besøg skaber usikkerhed om rollen.

Distancen fra venne-rollen ses ligeledes af den måde, de professionelle benytter kulissen i forhold til forældrene, når de taler om personlige emner og begivenheder. I flere tilfælde, hvor forældrene er inviteret ind til kaffe ses, hvordan forælderen sætter sig og giver indtryk af at ville tale om hverdagsbegivenheder. I det følgende har en mor sat sig ved spisebordet i køkkenet:

”Palle spørger mere til festen de har været til og til nogle af dem, der har været med. Mor forklare hvordan familiesammenhænge er. Da Palle er færdig med theen sætter han den til mor. Han bliver stående og læner sig op ad køkkenbordet, mens de taler videre.” (Obs6:2)

Her giver Palle verbalt udtryk for at være interesseret i morens personlige beretning, hvormed han giver indtryk af at spille venne-rollen. I modsætning hertil er dog hans non-verbale udtryk og brugen af kulissen, idet han bliver stående og dermed giver udtryk for, at han ikke indgår som ligeværdig samtalepartner. Dermed distancerer han sig fra rollen som ven, ved at optræde uengageret. Samtidig kan det også ses som et forsøg på at spille rollen som vært og dermed disciplinerer moren i rollen som gæst.

I de tilfælde, hvor forældrene bevidst giver udtryk for, at ville opfattes i venne-rollen, ved at bringe personlige emner på banen overfor de professionelle, sker det oftest ved, at de giver udtryk for at ville tale med en af de professionelle eller ved at bringe emnet på banen på vej ind eller ud af afdelingen. Dette kan betyde, at der ikke i løbet af besøget har været mulighed for at spille venne-rollen. Særligt i et tilfælde, hvor en forælder har bedt om at tale med en professionel, og dermed bevidst har givet udtryk for, at ville spille venne-rollen ses, at;

”Pernille komme og spørger efter Frida og spørger om de lige skal gå ind ved siden af. [...]Pernille står lænet op ad en reol og Frida står overfor. Frida fortæller om sine bekymringer og frustration...” (Obs5:6)

Her ses hvorledes Frida giver udtryk for at ville spille venne-rollen, hvilket Pernille reagerer på ved at tilbyde at spille denne rolle i et tilstødende lokale, hvormed hun benytter kulissen til at give indtryk. Hermed henvises venne-rolle til et særligt rum, hvilket kan give indtryk af, at denne rolle kun spilles uden yderligere publikum. Ligeledes ses, hvordan der lægges yderligere distance til venne-rollen ved, at de gennem samtalen står overfor hinanden, fremfor eksempelvis at sidde.

Dermed giver de professionelle verbale indtryk, i overensstemmelse med venne-rollen og samtidig benyttes kulissen til at lægge en distance hertil. Hermed viser venne-rollen det dilemma, de professionelle står i ved både at have et ønske om at behandle forældrene ligeværdigt, men samtidig må bevare en vis distance hertil for at give indtryk af en professionel distance. Dette kan være med øje for, at det kan blive nødvendigt at disciplinere forældrene i rollen som gæster. Begrænsningerne for et jævnbyrdigt samarbejde, viser sig hermed.

Venne-rollen afvises dog også af forældrene, hvilket ses af en professionels forsøg på at give indtryk af venne-rollen;

”Hun ser moren, Freja, og går hen til hende og hilser på hende ved at sige at det var dejligt at se hende også, og spørge om de har fulgtes ad herhen. [...] Freja spørger om hun - når hun nu har Brian i næste weekend - må have ham på den ekstra helligdag.” (Obs3:3)

Den professionelle forsøger her at give indtryk af en mere personlig relation, ved fysisk at gå Freja i møde, da hun kommer og verbalt give udtryk for, at det er dejligt at se hende. Hermed forsøger hun at give indtryk af venne-rollen, hvilket dog ikke gengældes af Freja, som spørger til samværet med sin søn, hvormed hun distancerer sig fra venne-rollen ved ikke at engagere sig, men i stedet give indtryk af rollen som gæst, ved at spørge om lov og dermed optræde høfligt.

Af interviewene fremgår det, at de professionelle ikke konstruerer sig selv i venne-rollen overfor forældrene, men alligevel forsøger at give indtryk af at være jævnbyrdige ved at give nogle mere generelle informationer om sig selv, hvorved dilemmaet i en jævnbyrdig relation fremkommer;

”ja hvor man kan sige en lille smule om min egen hverdag, men egentlig er det rigtig meget generelt alligevel, men det er lidt fra min hverdag. Altså jeg har også været i Haverne og spise og jeg kunne godt lide fiskefileten, altså. Det er på det niveau ik. Det er ikke sikkert, at jeg skal fortælle, og jeg var der med min datter og min fraskilte kone, hvis det var det der var virkeligheden eller et eller andet. Det ville jeg så holde for mig selv ik. Men øh, de der generelle ting, som man kan få nævnt, men som alligevel er nok til at være nærværende.” (Poul:4)

De professionelle konstruerer dermed sig selv med en vis distance til forældrene, men alligevel med et forsøg på at indgå i en personlig og mere jævnbyrdig relation. At skulle optræde med denne

distance beskrives som vanskeligt af en af de professionelle, som er gravid, idet graviditeten skaber en mere venne-lignende relation, da graviditeten er en personlig begivenhed, som ikke kan skjules. Eksempelvis kender en af forældrene termin og barnets køn. Hun distancerer sig dog fra denne venne-rolle ved hertil at sige; ” *jeg passer meget fint på mig selv i det samarbejde også ik.* ” (Pernille:5). Hvormed hun understreger distancen til forælderen overfor mig, hvilket kan være et forsøg på at optræde med professionalisme i interviewsituationen. Dette ses også af det svar jeg får, da jeg spørger om en af de professionelle tænker over sin tilgang til forældrene i mødet; ” *ja ja det er der. Det er ikke ad hoc (grin).* ” (Pia:8). Venne-rollen viser dermed det dilemma de professionelle står i overfor forældrene, idet de både ønsker at skabe en jævnbyrdig relation og samtidig søger at opretholde en professionel distance. Hermed kan den professionelle distance, som et professionsideal begrænse mulighederne for samarbejde, som en jævnbyrdig relation.

Dette betyder dog ikke, at de professionelle ikke forsøger at opnå en jævnbyrdighed;

” hvor der er tid og mulighed for at sidde og nå at drikke en kop kaffe med dem, og deres barn måske har mulighed for at gå i dialog med nogle af de andre børn eller en aktivitet. Men at man sidder der og bare lige deler en kop kaffe, at der er rummet til det. Det tænker jeg er rigtig rart. Og det er også der hvor børnene også oplever det som mere naturligt og hjemligt. Og der ikke er så meget omkring den der med, Poul er pædagogen eller den ansatte og Brians forældre er forældrene. ” (Poul:3f)

Dermed kan de professionelles måde at konstruerer sig selv gennem interviewene ses som et forsøg på både at formidle en vis professionel distance til venne-rollen overfor mig som interviewer, men samtidig at konstruere sig selv som nogle, der forsøger at indgå i en mere jævnbyrdig relation ved at give informationer om sig selv og ophæve det skel, der er mellem ansatte og forældre.

Dermed kan forældrenes styring af indtrykkene, ses som et forsøg på at blive behandlet som jævnbyrdige, hvilket dermed også kan ses som udtryk for modmagt, idet de forsøger at distancere sig fra rollen som gæster. Samtidig viser dette de professionelles dilemma i forhold til at have et ønske om at indgå i en personlig relation, af mere jævnbyrdig karakter og samtidig fastholde en professionel distance. Dermed kan der ses betydelige begrænsninger for et jævnbyrdigt samarbejde, så længe professionsidealet er indenfor et mere traditionelt syn på relationen mellem professionelle og forældre, hvor den professionelle anses for den, som har mere indsigt end dem, de skal hjælpe (Huchinson & Oltedal, 2006:kap 2). Samtidig kan den distancerede venne-relation måske være det

nærnes, det er muligt at komme ligeværdigt samarbejde, med mindre der gøres op med det traditionelle syn på relationen mellem professionelle og forældre. Dette kræver en redefinerings af relationen indenfor mere empowerment-orienterede tilgange, hvor de professionelle netop ikke behøver at opretholde en distance for at bevare en professionel tilgang (Huchinson & Oltedal, 2006:kap 5).

7.1.6 Opsamling

Af den foreløbige analyse er det fremgået, at mødet mellem professionelle og forældre udspiller sig gennem de roller, professionelle og forældre spiller, hvilket kan ses som udtryk for disciplinering og modmagt gennem forholdet til rollerne.

De professionelle optræder i *værtsrollen*, ved at de giver indtryk af venlighed og ansvarlighed, ved at byde forældrene velkommen, inviterer dem ind og sørge for, at de føler sig godt tilpas under hele besøget. Denne rolle fremstår klar for de professionelle, og de beskriver gennem interviewene en tilknytning til denne rolle. Dette viser gode muligheder for inddragelse, idet de professionelle har en inkluderende og positiv tilgang til forældrene, hvilket viser Solstrålenes overordnede forældresyn i praksis, ligesom de professionelle påtager sig ansvaret for inddragelse.

Værtsrolle betyder samtidig, at forældrene disciplineres i *rollen som gæster*, hvilket forældrene optræder med tilknytning til, som udtryk for selvdisciplinering. Rollen som gæst ses gennem indtryk af høflighed og tilbageholdenhed, idet forældrene ikke går ind før de inviteres, og de spørger om lov. Det ses ligeledes, at de gennem interviewene konstruerer sig selv med både følelsesmæssig og intellektuel tilknytning til rollen som gæster, idet de laver logiske ræsonnementer omkring deres egen optræden, hvorfor de optræder høfligt. Disse ræsonnementer sammenkædes også med børnenes velbefindende, hvilket understøtter selvdisciplineringen. Dette tydeliggør den sårbare situation forældrene er i. Disciplineringen i rollen som gæster, kan minimere forældrenes usikkerhed i rollen, hvilket kan anses som noget positivt, men kan samtidig skabe ringe muligheder for samarbejde, da rollen som gæst er en passiv rolle.

Dog ses også forhandling om *forælderrollen* ved, at både professionelle og forældre søger at styre indtrykket således, at de behandles som henholdsvis professionelle og forældre. Til dette benyttes forskellige former for rekvisitter, såsom tøj og slik, kulissen samt viden om børnenes fortid. Derfor kan denne forhandling ses som udtryk for, at forældrene fortsat oplever sig som forældre og ønsker at blive behandlet sådan, mens de professionelle påtager sig det ansvar, de har for børnene, og ønsker at blive behandlet sådan. Begge parter ønsker at give dette indtryk, men ingen af dem har

forælderrollen fuldt. Dette viser dilemmaet omkring samarbejde, idet forældrene er frataget ansvaret for børnene, som er overdraget til de professionelle. Dermed fremgår essensen i mødet, idet begge parter ønsker at blive behandlet som det de er, og begge har noget at miste, hvormed selve konteksten skaber begrænsninger for samarbejde. Alligevel kan det også ses som en mulighed for samarbejde, at både professionelle og forældre arbejder mod børnenes bedste, som et fælles mål.

Der ses forskellige former for *modmagt* gennem forældrenes forsøg på at distancere sig fra rollen som gæster, ved at optræde uengageret ved at takke nej til kaffe eller ved gennem brug af humor, at skabe en distance til rollen som gæst. Dette kan give indtryk af, at forældrene anser rollen som gæst, som en nedværdigelse. Ligeledes ses at forældrene forsøger at spille rollen som værter eller forældre, ved at give indtryk af at tage ansvar for mødet eller opdrage på børnene, hvormed de gennem denne optræden distancerer sig fra rollen som gæster, og søger at spille en rolle, således at de behandles mere ligeværdigt. Hermed kan skabes muligheder for samarbejde, idet forældrene fortsat oplever sig som forældre, og dermed ikke ønsker af være gæster i deres børns liv.

Ønsket om at blive behandlet ligeværdigt ses gennem forældrenes optræden i *venne-rollen*, ved at give udtryk for at ville dele personlige emner eller hverdagsbegivenheder med de professionelle. Hermed søger de at styre indtrykket, således at de behandles som ligeværdige. Det fremkommer, at de professionelle gennem verbal kommunikation spiller venne-rollen, for netop af skabe et jævnbyrdigt forhold, men gennem brugen af kulissen giver indtryk af en distance til denne rolle. Dette viser dilemmaet i et jævnbyrdigt samarbejde mellem professionelle og forældre, idet de professionelle gennem interviewene konstruerer sig selv indenfor en klassisk professionsforståelse, hvor der må være en vis distance mellem den professionelle og forældrene, samtidig med, at de har som ideal at indgå i en jævnbyrdig relation. Venne-rollen viser dermed, at forældrene ønsker at blive behandlet som ligeværdige, hvilket skaber muligheder for et jævnbyrdigt samarbejde. Samtidig viser de professionelle, at et fuldstændig jævnbyrdigt samarbejde, hvor skellet mellem professionel og forældre ophæves, kun til dels er muligt, hvilket skaber begrænsninger for samarbejde. De professionelle spiller i flere tilfælde venne-rollen overfor børnene, hvilket kan være udtryk for, at de anser relationen til børnene som det væsentligste.

7.2 Sandhedsparadigmet og disciplinerende sanktion

I det følgende beskrives på baggrund af undersøgelsesspørgsmål 4 og 5 det sandhedsparadigme, som skaber sammenhæng mellem magt og viden samt de disciplinerende sanktioner, som fremkommer af observationer og interview. Det sandhedsparadigme, som fremgår af interviewene er, at børnene er del af to verdener, som der må skabes sammenhæng i mellem, samt at forældrenes tillid til Solstrålen er en nødvendighed for, at børnene kan profitere af anbringelsen. Den disciplinerende sanktion bygger på dette sandhedsparadigme samt særlige regler for mødet mellem professionelle og forældre, hvilket betyder, at forældrene vurderes og sanktioneres i forhold til, hvorledes de er i stand til at indtage en passende rolle som gæster.

7.2.1 De to verdener

I dette afsnit præsenteres hvorledes, der i interviewene fremkommer et sandhedsparadigme, om børnene som del af to verdener; hjem og institution. Dette viser sammenhængen mellem magt og viden, idet det skaber professionelle i rollen som værter og forældre i rollen som gæster, idet sammenhængen mellem disse to verdener må skabes ved, at forældrene inviteres ind i de professionelles verden.

Temaet omkring de to verdener går igen i alle interviews, dog primært i interviewene med de professionelle, hvormed der konstrueres en sandhed om børnene som del af to forskellige verdener. At disse betegnes som *verdener* henviser til to meget forskellige sammenhænge, som børnene er en del af. Der er ikke bare tale om forskellige arenaer i børnenes liv, men helt forskellige verdener, som leder tankerne hen på grundlæggende kulturelle forskelle. Dermed konstruerer de professionelle sig som del af én verden, mens forældrene er en del af en anden verden, og børnene tildeles en plads i midten; *"Men det er jo også hvor børnene, kan man sige, føler sig lidt mere i klemme, når deres to verdener de bliver forenet."* (Poul:1). Disse kulturforskelle mellem de to verdener ses eksempelvis ved den måde, hvorpå en professionel beskriver en piges familie som et sted, hvor man ikke snakker så meget om tingene, hvilket man gør på institutionen (Pernille:7). Ligesom institutionen betegnes som et sted med struktur i modsætning til børnenes hjem (Peter:1). At der er tale om to verdener med forskellige kulturer ses ligeledes af den måde, forældrene konstruerer institutionen i forhold til deres hjem. Særlig tydeligt fremgår dette af en forældres længere historie om børnenes kost, som kedelig og institutionsagtig, hvilket man dog ikke kan bebrejde institutionen, da *"de kun køber økologisk og de kun køber i Irma"* (Frederik:3). Hvilket peger på grundlæggende forskelle af kulturel art.

Inddragelse og samarbejde bliver dermed en måde, at hjælpe børnene til at "[...] se at man kan skabe bånd mellem de verdener ik"(Pernille:5), hvilket kan bidrage til at mindske loyalitetskonflikten for børnene;

"For jeg tænker, det er rigtig vigtigt at drengene får en opfattelse af, at der er sammenhæng mellem institution og hjem øh, og at far og jeg godt kan afstemme os overfor hinanden. Så det bliver rart for drengene og de ligesom kan se, okay, vi behøver ikke at være i opposition til hinanden." (Peter:2)

Dermed bliver konstruktionen af de to verdener begrundelsen for, at forældrene må tildeles rollen som gæster, for at børnene kan se, at der er samarbejde mellem de professionelle og forældrene. Det begrundes med, at hvis de ikke har forældrene med, kan de heller ikke få børnene med, og det bliver dermed ikke muligt, at arbejde med børnene;

"Den ene del er det der med at få fulgt forældrene indenfor for at få skabt et samarbejde med dem og derigennem også få børnene også til ligesom at træde med indover dørtærsklen, sådan på et mere generelt plan ik altså, i deres hverdag altså. Der vil vi jo gerne have forældrene med, hvis vi skal have børnene med." (Poul:1)

Ved at følge forældrene indenfor og dermed tildele dem rollen som gæster i institutionens verden, kan de professionelle også få børnene til at træde ind i institutionens verden. Derfor kan forældrenes manglende opbakning til anbringelsen forstås som en manglende opbakning til en anden verden, end den, de kommer fra; *"Men overfor drengene blev budskabet, at han heller ikke synes de skulle være her og han gerne ville have dem hjem nu ik. Og det har påvirket drengene rigtig meget."* (Pia:7). Derfor handler det om, at få børnene til at tage imod en anden verden, hvilket konstrueres som afhængigt af samarbejdet mellem institution og forældre; *"Men det der med at jo bedre samarbejde vi får skabt med forældrene, øh jo mere træder børnene også ind ik, og jo mere er de også - kan man sige - afslappede og med os og ikke i opposition til stedet."* (Poul:1). Børnene kan derfor kun træde ind i en anden verden, hvis forældrene anerkender denne anden verden, ved at indtage rollen som gæster.

Dette sandhedsparadigme kan dermed ses at skabe sammenhæng mellem magt og viden, idet skellet mellem børnenes to verdener skaber forskellige roller knyttet til de to verdener. Disse roller bliver værts- og gæsteroller, da de professionelle må optræde ansvarligt og invitere forældrene ind og på

den måde skabe sammenhæng mellem de to verdener. Dermed konstrueres inddragelse og samarbejde således, at der skabes disse roller.

At der er tale om to verdener forudsætter dermed også, at der er nogle grænser;

”[...]altså der er nogle gange, der skal man markere nogle grænser, men jo mindre at de grænser er en del, der skal være bevidsthed om eller skal markeres jo bedre kan vi skabe sammenhæng for børnene. Og det er det, som er vores opgave. Det er med udgangspunkt i, hvordan kan vi skabe det bedste for børnene. Det er bl.a. at få skabt det bedste samarbejde med forældrene. Så det er bl.a. det der med de der; nogle ting som er planlagt, og nogle ting, som er tilbagevendende tradition og som vi altid har - julefrokost med forældrene eller sommerfest.” (Poul:5)

Her ses hvorledes det antydes, at jo mindre grænserne mellem de to verdener skal markeres, jo større sammenhæng er der for børnene. De grænser, der skal markeres, kan eksempelvis være overfor forældre med en grænseoverskridende adfærd, hvilket naturligt ikke kan anses for en konstruktion. Det er dog interessant, at samarbejdet mellem de to verdener konstrueres som forskellige tiltag og traditioner, som inviterer forældrene ind i institutionens verden og dermed skaber dem i rollen som gæster. Dette kan både gøres ved at fortælle om børnenes liv på institutionen, så forældre kan *”[...] føle sig som en aktør og en agent i drengenes liv fortsat, selvom de er her ik.”* (Peter:2). Idet forældrenes verden ellers kan blive isoleret fra institutionens, hvorfor; *”Det er vigtigt at de er med indover her også og ikke kun isoleret hjemme, væk herfra i weekenden.”* (Pia:10).

Hermed ses hvorledes sandhedsparadigmet om de to verdener skaber professionelle og forældre som del af to forskellige verdener, hvilket kan give begrænsninger for et jævnbyrdigt samarbejde. Særligt når det fremkommer, at måden at skabe sammenhæng mellem de to verdener er ved at konstruere forældrene i rollen som gæster. Inddragelse og samarbejde konstrueres dermed som en måde, at få forældrene til at anerkende institutionens verden, hvorved børnene kan træde ind i institutionens verden. Der fremkommer modsat ingen konstruktioner af sammenhængen mellem de to verdener, hvor de professionelle er gæster i forældrenes verden. Dette kan have grund i, at konteksten for samarbejdet er, at børnenes verden er vurderet som værende uegnet for børnene, hvorfor dette ikke anses for en mulighed. Tages det i betragtning, at børnene selv beskriver, at en

væsentlig faktor for dem er en accept af deres ophav, kunne det dog være en oplagt mulighed, at de professionelle blev gæster i forældrenes verden (Egelund Nielsen, 2005:297).

7.2.1.1 Tillid som nødvendighed

En følge af konstruktionen af de to verdener er, at tillid konstrueres som en nødvendighed for at skabe sammenhæng mellem de to verdener. Tillid konstrueres både som midlet til sammenhæng i børnenes liv og samtidig målet for inddragelse og samarbejde.

Tillid er et centralt begreb i de professionelles konstruktioner af forældrene. Idet det beskrives, at forældrene må bakke op om institutionen og dermed den verden, som den repræsenterer, uanset hvad dette indebærer;

”altså det er rigtig godt, at han bakker op om og viser tillid til, tænker jeg ... Hvis der nu har været en magtanvendelse, eller han [red: Bobo] har været rigtig, rigtig urolig og det er endt med at han er løbet herfra ik, så går han [red: far] ikke ind og sådan er fejlfinder” (Peter:4)

Dermed konstrueres det som en nødvendighed, at forældrene bakker op om de professionelles arbejde uanset hvad, og ikke sår tvivl herom. Ses dette i forhold til forhandlingen om rollen som forælder, kan det betyde, at forældrene må anerkende de professionelle i rollen som forældre, og dermed med bemyndigelse til at opdrage på den måde, de finder rigtig. Derfor er det vigtigt, at de professionelles arbejde anerkendes og at forældrene *”sætter pris på det vi også har”* (Pernille:3). Forældrene må dermed udvise tillid til de professionelle og anerkende deres rolle som forældre, om ikke oprigtigt, så i hvert fald overfor børnene (Peter:6). Derfor er det også væsentligt, at forældrene eksempelvis sender børnene tilbage til institutionen, hvis de er stukket af og dermed viser overfor børnene, at de har tillid til stedet og kan sige; *”det er bare sådan I gør”* (Pia:6) om den rolle som forældre, de professionelle har overfor børnene. Dilemmaet i at skulle udvise tillid fanges af en af de professionelle, som beskriver, at tillid til institutionen indebærer *”[...] den totale devaluering af sig selv som forælder ik, at have opgivet ik.”* (Peter:6). Hvilket beskriver, at forældrene for at udvise tillid må træde ud af deres egen verden, og overlade rollen som forældre til de professionelle og dermed træde ind i deres verden som gæster.

Samtidig konstrueres inddragelse og samarbejde som en mulighed for, at forældrene opbygger tillid til de professionelle og dermed anerkender dem i rollen som forældre. For; *”jo mere trykke forældrene er ved, at de [red: børnene] er her og jo bedre vores samarbejde er, jo mere tænker jeg*

at børnene kan hvile i at være her og undgå den splitting, der helt naturlig vil være.” (Pia:10).
Derfor bliver forskellige aktiviteter, der drager forældrene ind i børnenes liv på institutionen konstrueret som en mulighed for at øge forældrenes tillid til stedet:

”Jeg tror det betyder noget for både børnene og forældrene. For eksempel her i sidste uge, en far, der har haft rigtig meget modstand på at hans søn var her og meget utilfreds. Han sad jo og smilede og sagde; hold op hvor ser det hyggeligt ud og ai hvor har du haft en dejlig tur. Så hvis vi ikke havde inviteret ham til den aften, så havde han godt vidst, han havde været på skiferie, men han havde ikke set billederne og hørt både øh barnet og de voksne fortælle om turen.” (Pia:10)

Ved at invitere forældrene til forskellige aktiviteter, og dermed skabe dem i rollen som gæster, kan deres tillid til de professionelle i rollen som forældre øges. Hvorfor det videre begrundes:

”Jeg forestiller mig, at det vil fremme samarbejdet, altså så har han set en flig af hvordan vi passer på hans dreng, mens han bor her hos os. Så vil han måske have mere tillid til, at vi måske godt kunne tænke os at han skulle til at køre alene ude i trafikken. Måske ville han have mere mod til at sige okay, det har jeg tillid til, at I kan vurdere, hvad han er klar til” (Pia:10)

Herved gøres forældrenes opbakning til de professionelles arbejde og deres tillid hertil, til et spørgsmål om, hvorvidt forældrene overlader rollen som forældre til de professionelle. Da det beskrives, at forælderen kan have tillid til, at de kan vurdere, hvad drengen er klar til. Dermed bliver disciplineringen af forældrene i rollen som gæst, et redskab til, at lade de professionelle overtage rollen som forældre overfor børnene. Derfor er tilliden så væsentlig for denne overdragelse af forælderrollen. Dette ses også af følgende citat, hvor en far ofte afviser invitationer til kaffe og andre arrangementer;

”jamen, vi har jo haft meget telefonisk kontakt, kan man sige, så det er ikke fordi vi ikke snakker med ham. Det er mere faktisk vil jeg sige, ikke for vores samarbejde, det er mere for hans samarbejde - for hans forhold til børnene vil jeg sige, at øh ... at vi kunne hjælpe drengene med at forene de to verdener noget ik, noget bedre ved at han investerede noget tid i at være her og så deres liv her også. ” (Pia:4)

Her ses det, at meget kan ordnes over telefonen, men for at faren kan få tillid til de professionelle og dermed overdrage rollen som forælder til de professionelle, må han indgå i rollen som gæst. I et tilfælde, hvor en far påtager sig rollen som forælder, ved, i børnenes påhør, at fortælle de professionelle, at de bare kan ringe til ham, hvis der bliver problemer, beskrives dette som et brud på den tillid, som må udvises. Idet dette *"jo undergraver, kan man sige, lidt Patricias autoritet i forhold til Biqam i den situation ik."* (Peter:2).

Der fremkommer dermed et sandhedsparadigme om børnene som del af to verdener, hvilket der må skabes sammenhæng imellem for at muliggøre arbejdet med børnene. Derfor må forældrene skabes i rollen som gæster, som inviteres ind i de professionelles verden. Dette giver gode muligheder for inddragelse, og konstrueres også som sådan. Det fremkommer dog også, at målet, med at forældrene skabes i rollen som gæster, også er, at de kan få tillid til de professionelle, og dermed lade dem spille rollen som forældre overfor børnene. Dermed bliver inddragelse og samarbejde et redskab til at skabe forældrene i rollen som gæster, hvormed de kan afgive rollen som forældre til de professionelle. Dette er nødvendig for de professionelle, da det ellers vanskeliggør arbejdet med børnene. Dermed ses sammenhæng mellem magt og viden, hvilket skaber gode muligheder for inddragelse, men begrænser muligheden for samarbejde, og viser de omkostninger rollen som gæst kan have for forældrene.

7.2.3 Disciplinerende sanktion

På baggrund af sandhedsparadigmet om de to verdener og konstruktionen af forældre i rollen som gæster, for at de kan få tillid til de professionelle og lade dem overtage rollen som forældre, dannes en forståelsesramme for, hvorledes forældrene er underlagt disciplinerende sanktioner. Disse bygger på nogle særlige regler for at komme og gå, samt hvor forældrene skal opholde sig i afleveringssituationerne. På den baggrund vurderes forældrene i forhold til deres evner til at optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster. Hvorfor de sanktioneres eller belønnes i forhold til frihedsgraden under besøget. Dette har til formål, at disciplinere forældrenes adfærd under besøgene.

7.2.3.1 Tidslige og rumslige regler

De særlige regler, som omgiver afleveringssituationerne, er regler af tidslig og rumslig art. Disse regler gælder som tidligere nævnt for et område uden retslig regulering, og er dermed uden juridisk forankring, men ophøjes til regel gennem tiltag for overholdelse heraf.

Den tidslige ramme sættes forud for afleveringerne, idet:

”Der aftales hvem af pædagogerne, der skal tage imod hvilke af børnene med deres forældre. Betina og hendes storesøster Bolette, som er flyttet ind siden sidste observation, kommer med deres far kl. 16.15. Bobo og Biqam kommer med deres far omkring kl. 16.30.”(Obs 2:1)

Hermed skabes en tidslig regel som samtidig knytter professionelle og forældre sammen i par. At denne tidslige ramme bliver en regel, ses ved, at der ringes efter forældre, som ikke kommer på det aftalte tidspunkt, for at spørge, hvornår de regner med at være tilbage (Obs 6:1). De tidslige regler knytter ligeledes pædagogerne sammen med en forælder og deres børn, idet det aftales, hvem der er ansvarlige for at tage imod hvilke børn og forældre, hvormed der skabes en form for vært/gæst par. Denne fordeling i par er knyttet til den tidslige regel, idet fordelingen i par overholdes uanset hvilken situation, den professionelle ellers er i, hvilket understøtter dette som en regel;

”Pasca stikker hovedet ud i haven og siger at Birgitte er kommet. Palle rejser sig straks og siger, at den må han nok hellere tage. Han henvender sig til mor og siger at han lige må gå ind og tage imod. Hun siger, at det er helt i orden. ” (Obs6:4)

Hermed ses hvorledes de tidslige regler understøtter de professionelle i rollen som værter og forældrene i rollen som gæster, der skal bydes velkommen. De tidslige regler anvendes under hele afleveringssituationen, her i et eksempel, hvor en mor gerne vil give en besked til en professionel;

”Frida siger, at hun gerne lige vil give en besked til Pernille og Pascal siger, at hun lige må vente et øjeblik, da Pernille sidder med Brian. Frida siger, at det er helt i orden, for hun har masser af tid, desværre. Pascal sætter sig hen til Pernille og fortæller, at Frida har en besked.” (Obs5:5)

Her ses hvorledes Frida ikke umiddelbart kan tale med en af de professionelle, idet hun på det givne tidspunkt sidder med et barn, hvorfor hun må vente. Pascal ophøjer dermed et spørgsmål om at tale med en professionel til et spørgsmål om tid, hvilket gøres til en regel, idet Frida må vente, ligesom det er ham, der henvender sig til Pernille. Hermed benyttes den tidslige regel også til at regulere forældrene i forhold til, hvor de er hvornår, og hvem de taler med.

De rumslige regler omkring afleveringssituationen ses ved, at forældrene ikke frit kan færdes rundt på afdelingen, men inviteres ind og vises til rette et givent sted, ligesom de professionelle er ansvarlige for, hvor forældrene er hvornår. Tydeligst fremgår dette ved, at den første del af mødet

altid foregår i indgangspartiet hvorefter; *"Palle rejser sig igen og spørger Frida om hun lige vil ind et øjeblik. Frida siger at hun gerne lige vil ned med nogle ting på værelset. Palle siger at det er ok."* (Obs6:4) Her ses hvorledes Palle gennem invitationen ind på selve afdelingen fastholder den rumslige regel, idet han inviterer ind og giver lov til at være på værelset. Den rumslige regel ses ligeledes i flere tilfælde, hvor den professionelle anviser en plads til forældrene, som her hvor; *"Poul siger, at han vil gå ned og lave en kop kaffe til hende [red: moren] og så kan hun og Betina og Bolette gå ned i den nederste stue og så kan pigerne lave lektier."* (Obs3:5). Hermed benyttes den rumslige regel til at regulere, hvor forældrene er hvornår.

Dermed bliver de tidslige og rumslige regler en del af professionel optræden i rollen som værter og samtidig disciplineres forældrene i rollen som gæster. Disse regler kan være nødvendige i flere tilfælde, idet de professionelle har ansvaret for børnene, hvorfor der også ligger en vurdering af forældrene bag.

7.2.3.2 Vurderinger af forældre

På baggrund af de tidslige og rumslige regler foretages en vurdering af forældrene i forhold til deres evner til at optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster, på baggrund af deres evne til at se barnets perspektiv. På baggrund af disse vurderinger sanktioneres eller belønnes forældrene i forhold til graden af frihed i afleveringssituationerne, hvilket bidrager til at disciplinere forældrenes adfærd.

Forældrene vurderes i forhold til deres evner til at optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster, hvilket indbefatter deltagelse i arrangementer og tilbuddet om kaffe i forbindelse med afleveringer, idet en afvisning af rollen som gæst vurderes negativt (Pia:3). Her ses hvorledes en far kommer ustabil til arrangementer og går tidligt fra sin søns fødselsdag;

"Men vores arrangementer kommer han til - Sidste kom han ikke. Men julearrangementer er han kommet og klippe klistret med børnene og drukket kaffe og til hans søns fødselsdag gik han efter han havde været her en halv time ik." (Pia:3)

Hvilket følges af en vurdering af farens evne til at se livet fra børnenes perspektiv;

"Jamen jeg forestiller mig bare, at det er vigtigt for drengene at far kan se, eller det er vigtigt for drengene at de kan se at mig og far taler godt sammen og at vi er enige og at drengene får det signal fra os af ik. Og det er svært på de to minutter han lige lægger dem ind af hoveddøren og stiller taskerne ik. Og jaa, jeg ved faktisk ikke om oh"

... Far han er bare meget øh, meget i sig selv og selvcentreret og ikke så optaget af sit eget. Så jeg ved egentlig ikke om han ville få så meget mere ud af at komme ind og få den kop kaffe. Jeg ved ikke om han ville være i stand til at se, se livet her fra drengenes perspektiv.” (Pia:6)

Dermed vurderes farens afvisning af tilbuddet om kaffe i forhold til evnen som gæst, hvilket sættes i sammenhæng med hans evne til at se barnets perspektiv. Modsat vurderes en anden far netop, at være i stand til at se drengens perspektiv, hvorfor han belønnes med mindre grad af disciplinering indenfor en tidlig regel, for *”nu fandt Frederik selv ud af, at det er vigtigt, at han er her, og Brian fik sagt, at det er vigtigt at Bobo og Biqam er der, når vi skal spise. Og så må han høre det fra ham, i stedet for at det er mig.”* (Pernille:6). Herved gives denne far en belønning for sin evne til at se barnets perspektiv.

Forældrenes evne til at indgå i rollen som gæst vurderes ligeledes generelt ud fra deres evne til at optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster, idet de kan være;

”så uafstemte med virkeligheden ik osse i forhold til at det er andre børns hjem. Så jeg tænker, det skal være nogle, der kan indgå sådan på en rimelig relevant måde, og ikke være påvirkede for eksempel eller sådan” (Peter:7)

Dermed kan forældre på baggrund af deres manglende evne til at indgå i rollen som gæster på en relevant måde, sanktioneres ved at fratages privilegiet til at være gæster. Ligesom forældre med grænseoverskridende adfærd vurderes som uegnede til at indgå i rollen som gæst, idet de *”kan komme til at sidde og spørge de andre børn om ting, der ikke øh, vedkommer dem for eksempel. Så det afhænger af hvilke børn og hvilke forældre det er, hvordan jeg sådan byder ind.”* (Pia:1f).

Derved foretages en individuel vurdering af forældrene på baggrund af deres evner til at optræde hensigtsmæssigt som gæster, ved at indtage barnets perspektiv. På den baggrund disciplineres de ud fra den rumslige og tidlige regel, idet nogle forældre eksempelvis kan være i haven samtidig med andre børn, eller andre kan blive inviteret ind til frokost eller bare til en kop the (Pia:2). Dette vurderes netop på baggrund af deres evner til at indgå som gæster på en hensigtsmæssig måde ved at holde sig for sig selv og indgå i relation med sit eget barn og ikke de andre børn, idet forældrene eksempelvis ikke skal kunne være alene med andre børn (Poul:3).

Dermed kan en sådan vurdering af forældrenes evne til at optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster fremstå nødvendig af hensyn til børnene, hvilket også ses af, at forældrene vurderes i forhold

til, om den samlede børnegruppe kan klare, at forældrene kommer indenfor (Poul:5; Pia:3), og om de kan sidde ved bordet eller de skal tilbydes at *”at gå ned og sidde i lillestuen med deres barn og så spise frokost.”* (Pia:1). Dette er også afgørende for, om forældrene kan tilbydes selv at lave sig en kop kaffe eller om det er nødvendigt, at den professionelle er omkring dem under besøget (Poul:2). Dermed bliver forældrene vurderet i forhold til, om de kan belønnes eller må sanktioneres på baggrund af de tidslige og rumslige regler, og dermed om de har brug for guidning eller der er en mere jævnbyrdig relation (Poul:6).

Dermed fremkommer det, at forældrene vurderes i forhold til deres evne til at se barnets perspektiv og dermed optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæst. Evner de det ikke, sanktioneres deres muligheder for at indgå i rollen som gæster ved enten at tildele dem mindre frihed som gæster eller helt at afvise dem som gæster.

Dette kan bidrage til en disciplinering af forældrenes adfærd i rollen som gæster, idet de på baggrund af de tidslige og rumslige regler og de deraf følgende belønninger eller sanktioner spiller rollen som gæster på en hensigtsmæssig måde, hvormed de disciplineres. Det er dermed væsentligt at være opmærksom på denne disciplinering, da denne skaber nogle særlige forudsætninger for inddragelse. For forældre som ikke ønsker at spille rollen som gæster eller ikke formår det på en hensigtsmæssig måde, begrænses muligheden for inddragelse, mens den for de forældre, der spiller rollen på en hensigtsmæssig måde skaber gode muligheder for inddragelse. Disciplineringen af forældrenes adfærd i rollen som gæster, kan samtidig ses som en nødvendighed af hensyn til de andre børn på institutionen, men ses det i lyset af, at mange forældre til anbragte børn er massivt socialt udsatte, kan det betyde, at disse forældre mister muligheden for overhovedet at være gæster i deres børns liv, eller må lade sig disciplinere på baggrund af de tidslige og rumslige regler.

Disciplineringen og den individuelle vurderinger af forældrenes evner, kan dog også skabe muligheder for inddragelse af forældre med uhensigtsmæssig adfærd, idet den rumslige disciplinering skaber muligheder for, at de kan være gæster i deres børns liv, på trods heraf. Disciplineringen i rollen som gæster vanskeliggør dog et jævnbyrdigt samarbejde.

7.2.6 Opsamling

Det viser sig dermed, at der skabes et sandhedsparadigme om professionelle og forældre som del af to forskellige verdener, hvilket der af hensyn til arbejdet med børnene må skabes en sammenhæng imellem. Denne sammenhæng skabes ved forskellige tiltag, som kan drage forældrene ind i børnenes liv, hvormed sammenhængen mellem magt og viden fremkommer, idet forældrene tildeles

rollen som gæster i de professionelles verden. Der ses ikke, at de professionelle må optræde som gæster i forældrenes verden, hvilket kan skyldes konteksten for mødet, da forældrenes verden er underkendt, og børnene er anbragt. Dog peger undersøgelser på, at børnenes selv ønsker en anerkendelse af deres ophav, hvilket kunne fremkomme igennem de professionelles optræden som gæster i forældrenes verden (Egelund Nielsen, 2005:297).

Tillid konstrueres ligeledes som en nødvendighed for arbejdet med børnene, idet forældrene må udvise tillid til de professionelle, om ikke oprigtigt så overfor børnene. Denne tillid handler om, at muliggøre de professionelles arbejde med børnene, ved at forældrene overlader rollen som forældre til dem, hvilket kan ske gennem optræden som gæster. Ved at invitere forældrene til forskellige aktiviteter, og dermed skabe dem i rollen som gæster, kan deres tillid til de professionelle i rollen som forældre øges, hvormed de kan overlade rollen som forældre til dem. På denne vis skabes inddragelse og samarbejde ikke med udgangspunkt i forældrene, men som en mulighed for, at de professionelle kan varetage rollen som forældre overfor børnene, og dermed få mulighed for at arbejde med dem. Dette skaber derfor ringe muligheder for samarbejde, forstået som et arbejde mod et fælles mål, og viser de omkostninger rollen som gæst kan have for forældrene.

De disciplinerende sanktioner fremkommer gennem tidslige og rumslige regler, som angiver særlige tider for, hvornår forældrene skal komme og gå, ligesom de ikke kan færdes frit i afleverings-situationen, idet de tildeles steder at være af de professionelle. På den baggrund vurderer de professionelle forældrene i forhold til deres evner til at optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster, ved at kunne se barnets perspektiv. Derfor sanktioneres eller belønnes forældrene i deres muligheder for optræden i rollen som gæster, gennem større eller mindre grad af frihed under besøgene. Herved disciplineres forældrenes adfærd i rollen som gæster. Dette skaber på en gang muligheder og begrænsninger for inddragelse, idet der skabes muligheder for, at forældre med uhensigtsmæssig adfærd kan være gæster i deres børns liv, så længe de lader sig disciplinerer under de tidslige og rumslige regler. Samtidig skaber det begrænsninger, idet dette kan udelukke forældre med uhensigtsmæssig adfærd fra at være gæster i deres børns liv, ligesom forældre, der ikke ønsker at lade sig disciplinerer i rollen som gæster fratages muligheden herfor.

8. Kritiske bemærkninger og egen rolle

Inden jeg konkluderer på undersøgelsens resultater, diskuteres kvalitetsbegreberne; Troværdighed, pålidelighed og overførbarhed, for at understøtte konklusionen.

Troværdigheden af dette speciale kan diskuteres på baggrund af indhentningen af empirien og min egen rolle i forhold hertil. Min praksiserfaring med feltet har haft fordele i forhold til indhentningen af empirien, idet observations- og interviewsituationerne ikke var fremmede for mig. Dermed har jeg fået detaljerede beskrivelser fra observationerne, ligesom den involverede interviewstil lå mig lige for. Samtidig kan det ikke udelukkes, at min praksiserfaring og vedvarende interesse for inddragelse og samarbejde med forældre betyder, at jeg gennem empiriindsamlingen har overset væsentlige aspekter.

Min egen rolle i observationer og interviews, er nævnt flere steder i analysen, hvor jeg inddrages i en samtale mellem forældre og professionelle eller tydeligt er en del af konstruktionen af viden i interviewene. Dog er det ikke muligt at sige noget om den mere generelle betydning af min deltagelse i afleveringssituationerne, udover at børnenes optagethed af mig kan måske give en pejling. De fleste af børnene udviste ikke meget interesse i min tilstedeværelse, mens særligt to af drengene var meget optaget af mig, og spurgte, om jeg skulle interviewe deres forældre, hvornår jeg skulle gå, ligesom en af dem udtrykte sin utilfredshed med mig ved at sige ”*Walla hvorfor er hun her stadig, jeg får trip af hende.*”(Obs4:4). Dette viser, at min tilstedeværelse har en betydning, og at afleveringssituationerne ikke er upåvirket af min tilstedeværelse.

Pålideligheden knytter sig til det samlede design for undersøgelsen, hvilket kan kritiseres for at tillægge de teoretiske begreber for stor vægt, hvorved det kan se ud som om, at virkeligheden er et rollespil og ikke bare en metafor. Selvom virkeligheden ikke er et rollespil, er det med Goffmans ord ”*ikke er så lett å påpeke på nøyaktig hvilke måter den ikke er det*” (Goffman, 1992:65). Derfor må konklusionen læses i lyset af denne nærhed mellem virkelighed og metafor, og de steder hvor jeg har ladet mig rive med af metaforen, må tilskrives dens overbevisende lethed. Ligeledes skal det påpeges, at denne undersøgelse kun indfanger en lille del af det samarbejde, der er mellem professionelle og forældre gennem en anbringelse.

Overførbarheden kan diskuteres i forhold til mulighederne for at anvende undersøgelsens konklusioner i andre sammenhænge. En konstruktivistisk positionering vægter kontekstens betydning, men alligevel viser analysen nogle forhold i mødet mellem professionelle og forældre,

som knytter sig til en mere generel kontekst omkring anbragte børn. Derfor formodes eksempelvis at magtaspektet, dilemmaet omkring forælderrollen og forældrene i rollen som gæster, vil kunne genfindes på andre anbringelsessteder. Særligt formodes forhandlingen om forælderrollen, at udspille sig omkring børn anbragt i familiepleje, da de familielignende forhold her kan forstærke denne forhandling. Et væsentligt aspekt, som dog adskiller Solstrålen fra andre anbringelsessteder, er udrednings- og observationsopgaven og den deraf følgende relativt korte anbringelse her. Hvorledes mødet mellem professionelle og forældre ændre sig over tid, er ikke belyst men formodes at have betydning, som vil vise andre møder mellem professionelle og forældre på andre anbringelsessteder. Ligeledes er Solstrålen en institution, som forholder sig positivt til inddragelse og samarbejde med forældrene, hvilket på andre anbringelsessteder kunne være mindre positiv, og dermed kunne de disciplinerende sanktioner fremtræde tydeligere, ligesom de professionelles rolle ville være en anden. Derfor kunne det have givet øget indsigt, at lave sammenligning med en anden institution.

Undersøgelsen formodes dog uanset anbringelsessted, at kunne bidrage med en øget forståelse af forældre, når deres barn er anbragt, som også kan benyttes i kommunalt regi. Det kan øge forståelsen af forældres reaktioner, forberede dem forud for en anbringelse samt i samarbejde mellem sagsbehandlere og anbringelsessteder skabe dialog om en hensigtsmæssig relation til forældre i forhold til konkrete børn.

Det væsentligste bidrag er dog, hvis undersøgelsens konklusioner i flere sammenhænge kan bidrage til at skabe refleksion over hvilket forhold mellem professionelle og forældre, der gavner barnet mest muligt. Dette findes der ikke et entydigt svar på, da forældre og deres relation til barnet er forskellig, hvilket kræver forskellige relationer mellem professionelle og forældre. Men refleksionen i sig selv vil være med til at styrke det sociale arbejde.

9. Konklusion

I det følgende konkluderes, hvorledes undersøgelsen besvarer problemformuleringen;

Hvordan udspiller mødet sig imellem professionelle og forældre til børn anbragt på en døgninstitution til udredning og observation og hvorledes er magten i spil?

Hvilke muligheder og begrænsninger dette giver for inddragelse og samarbejde?

Hvilket er besvaret ud fra følgende arbejdsspørgsmål;

1. *Hvilke roller spiller professionelle og forældre?*
2. *Forekommer der uklarhed om rollerne og hvorledes ses forpligtelse, tilknytning eller distance til disse roller?*
3. *Hvordan kan rollespillet ses som udtryk for disciplinering og modmagt?*
4. *Hvilket sandhedsparadigme er knyttet til denne disciplinering?*
5. *Hvilket former for disciplinerende sanktioner forekommer overfor forældrene?*

På baggrund af undersøgelsen viser det sig, at de professionelle optræder i *rollen som værter*, idet de giver indtryk af venlighed og ansvarlighed, gennem udtryk som afgives gennem både tale, gestik og brugen af rekvisitter og kulisse. De inviterer ind og søger for, at forældrene er godt tilpas under mødet. Denne rolle fremstår klar for de professionelle, og de beskriver ligeledes gennem interviewene en tilknytning til denne rolle. Dette viser gode muligheder for inddragelse, idet de professionelle har en inkluderende og positiv tilgang til forældrene, i overensstemmelse med Solstrålens overordnede forældresyn. Værtsrollen understøtter desuden, at ansvaret for inddragelse ligger hos de professionelle.

Værtsrolle betyder samtidig, at forældrene disciplineres i *rollen som gæster*, hvilket de gennem optræden viser tilknytning til, hvilket viser høj grad af selvdisciplinering. Dette ses ved, at de giver indtryk af høflighed og tilbageholdenhed, gennem udtryk som afgives gennem både tale og håndtering af den personlige facade. De ikke går ind, inden de er budt, de tager skoene af og spørger om lov. Det ses ligeledes, at de gennem interviewene konstruerer sig selv med tilknytning til rollen som gæster, idet de laver logiske ræsonnementer omkring en høflige optræden, også på baggrund af børnenes velbefindende, hvilket ligeledes er udtryk for selvdisciplinering. Dermed lader de sig disciplinere af hensyn til børnene, hvilket viser den sårbare situation forældrene er i.

Disciplineringen i rollen som gæster kan minimere den usikkerhed, nogle forældre kan have, ved den rolle, de skal spille i mødet med de professionelle, hvormed disciplineringen kan anses for noget positivt. Samtidig kan rollen som gæst begrænse mulighederne for et jævnbyrdigt samarbejde, hvor forældre og professionelle handler mod et fælles mål, idet rollen som gæst er en passiv rolle, mens de professionelle indtager den aktive rolle som værter.

Dog ses også *forhandling om forældrerollen* ved, at både professionelle og forældre søger at styre indtrykket således, at de behandles i overensstemmelse hermed. Til dette benyttes forskellige former for rekvisitter, såsom tøj og slik, kulissen samt viden om børnenes fortid og weekend. Derfor kan denne forhandling ses som udtryk for, at forældrene fortsat oplever sig som forældre og ønsker at blive behandlet sådan. Samtidig påtager de professionelle sig det ansvar, de har for børnene, og ønsker derfor også at blive behandlet i overensstemmelse med forældrerollen. Begge parter ønsker at give dette indtryk, men forhandlingerne om viden om børnenes weekend viser samtidig, at ingen af dem har denne forældrerolle fuldt. Dette viser dilemmaet omkring samarbejde, idet forældrene er frataget ansvaret for børnene, som er overdraget til de professionelle, hvormed essensen i mødet fremkommer. Begge parter ønsker at blive behandlet som det de er, og begge har noget at miste, hvormed selve konteksten skaber betydelige begrænsninger for samarbejde. Forhandlingen kan ligeledes betyde, at loyalitetskonflikten for børnene øges. Alligevel viser det også muligheder for samarbejde, at både professionelle og forældre arbejder mod børnenes bedste, som et fælles mål.

Der ses forskellige former for *modmagt* primært fra forældrenes side gennem forsøg på at distancere sig fra rollen som gæster. Distancen forekommer gennem uengageret optræden, ved at takke nej til kaffe eller gennem brug af humor, for at skabe distance til rollen som gæst. Dette giver indtryk af, at forældrene anser rollen som gæst, som en nedværdigelse. Hermed fremkommer det, at forældrene ikke ønsker at være gæster i deres børns liv, hvilket kan være et godt udgangspunkt for samarbejde, som må øge forældrenes ansvarlighed. Ligeledes forsøger forældrene at spille rollen som værter eller forældre for at distancere sig fra rollen som gæster. Dette gøres ved at give indtryk af at tage ansvar for mødet og andres velbefindende eller opdrage på børnene, hvormed de søger at spille en rolle, som giver indtryk, således at de behandles mere ligeværdigt.

Ønsket om at blive behandlet ligeværdigt ses også gennem forældrenes optræden i *rollen som ven*, ved at give udtryk for, at ville dele personlige emner eller hverdagsbegivenheder med de professionelle. Hermed søger de at styre indtrykket, således at de behandles som ligeværdige i mødet. De professionelle giver verbale udtryk, som understøtter denne ligeværdighed, men gennem

brugen af kulissen, giver de samtidig indtryk af en distance til denne rolle. Dette viser dilemmaet i et jævnbyrdigt samarbejde mellem professionelle og forældre. Da fremgår også af interviewene, at de professionelle konstruerer sig selv indenfor en klassisk professionsforståelse, hvor der må være distance mellem den professionelle og forældrene, mens de samtidig har som ideal at indgå i en jævnbyrdig relation. Venne-rollen viser dermed, at forældrene ønsker at blive behandlet som ligeværdige, hvilket skaber muligheder for et jævnbyrdigt samarbejde. Samtidig viser de professionelle, at et fuldstændig jævnbyrdigt samarbejde, hvor skellet mellem professionel og forældre ophæves ikke er muligt, og at en distanceret venne-rolle kan være det nærmeste, det er muligt at komme et jævnbyrdigt samarbejde.

Sandhedsparadigmet, om professionelle og forældre som del af *to verdener* fremkommer i interviewene. Disse to verdener må der, af hensyn til arbejdet med børnene, skabes en sammenhæng imellem. Denne sammenhæng søges opnået ved forskellige tiltag, som kan drage forældrene ind i børnenes liv. Hermed fremkommer sammenhængen mellem magt og viden, idet forældrene må tildeles rollen som gæster i de professionelles verden, for at skabe denne sammenhæng. Det fremkommer ikke, at de professionelle eksempelvis må optræde som gæster i forældrenes verden. Dette kan skyldes konteksten for mødet, da forældrenes verden er underkendt, idet børnene er anbragt. Dog kunne de professionelle som gæster i forældrenes verden understøtte en anerkendelse af børnenes ophav. *Tillid* konstrueres på baggrund af sandhedsparadigmet om de to verdener, som en nødvendighed for arbejdet med børnene, idet forældrene må udvise tillid til de professionelle. Formålet med denne tillid er, at muliggøre de professionelles arbejde med børnene, ved at forældrene overlader rollen som forældre til dem, hvilket kan understøttes gennem forældrenes optræden som gæster. Ved at invitere forældrene til forskellige aktiviteter, og dermed skabe dem i rollen som gæster, kan deres tillid til de professionelle i rollen som forældre øges, hvormed de kan overlade rollen som forældre til dem. På denne vis skabes inddragelse og samarbejde ikke med udgangspunkt i forældrene, men som en mulighed for, at de professionelle kan varetage rollen som forældre overfor børnene, og dermed få mulighed for at arbejde med børnene. Dette skaber derfor gode muligheder for inddragelse, dog ikke med udgangspunkt i forældrene.

De disciplinerende sanktioner fremkommer gennem *tidslige og rumslige regler*, som angiver særlige tider for, hvornår forældrene skal komme og gå, ligesom de ikke kan færdes frit i afleveringssituationen, idet de professionelle anviser steder at opholde sig under besøget. På den baggrund vurderer de professionelle forældrene i forhold til deres evner til at se barnets perspektiv

og dermed optræde hensigtsmæssigt i rollen som gæster. Herudfra *sanktioneres* eller *belønnes* forældrene gennem større eller mindre bevægelsesfrihed i rollen som gæster, eller ved helt at afvises denne rolle. Herved disciplineres forældrenes adfærd i rollen som gæster, idet denne optræden må være hensigtsmæssig for ikke at blive sanktioneret. Dette skaber på en gang muligheder og begrænsninger for inddragelse, idet der skabes muligheder for, at forældre med uhensigtsmæssig adfærd kan være gæster i deres børns liv, så længe de lader sig disciplinere under de tidslige og rumslige regler. Samtidig skaber det begrænsninger, idet dette kan udelukke forældre med uhensigtsmæssig adfærd fra at være gæster i deres børns liv, ligesom forældre, der ikke ønsker at lade sig disciplinere i rollen som gæster fratages muligheden herfor.

Dermed viser analysen gode muligheder for inddragelse, dog med omkostninger for forældrene, mens der er betydelige begrænsninger for samarbejde, dog med potentiale for forandring.

10. Perspektivering

Denne undersøgelse peger på forskellige dilemmaer, knyttet til inddragelse og samarbejde med forældre til anbragte børn.

Først og fremmest viser undersøgelsen, at inddragelse af forældre ikke sker uden omkostninger for forældrene, idet de må lade sig disciplinere i rollen som gæster. Dermed kan inddragelse i sig selv ses som udtryk for magtudøvelse, hvilket viser den uundgåelige sammenhæng mellem autonomi og styring, som er knyttet til socialt arbejde - uanset om der er tale om myndighedsudøvelse eller ej. Dette aspekt af arbejdet er væsentlig, for professionelle på anbringelsessteder, at være opmærksom på, idet dette kan skabe en mere nuanceret tilgang til forældrene og måske særligt til de forældre, som distancerer sig til gæsterollen. Derfor er håbet, at en tydeliggørelse af dette kan bidrage til nye ideer om inddragelse af forældre til anbragte børn, så det kan udføres med mindst mulige omkostninger for forældrene.

Inddragelse viser sig ligeledes paradoksalt nok at skabe begrænsninger for samarbejde, når dette forstås som en jævnbyrdig relation mellem professionelle og forældre. Konteksten bevirker, at de professionelle opretholder en vis distance til forældrene, for om nødvendigt at beskytte børnene. Dette udgør klart en forhindring for samarbejde, som dog ikke nødvendigvis er uhensigtsmæssig. Dertil skaber også et klassisk syn på relationen mellem professionelle og forældre begrænsninger for et jævnbyrdigt samarbejde.

Derfor kan det være interessant nærmere at undersøge, om det overhovedet er muligt at skabe et jævnbyrdigt møde, eller om dette er et urealistisk mål, når der er tale om forældre, som er markant mere udsatte end andre forældre. Det kan betyde, at den distancerede venne-rolle kan være det nærmeste, det er muligt at komme en jævnbyrdig relation. Derfor må det overvejes om samarbejde blot er et udtryk for tendenserne til ansvarliggørelse af forældre, eller om dette kan bidrage til et mere kvalificeret socialt arbejde.

Denne undersøgelse peger på, at forældre fortsat ønsker at blive behandlet som forældre, selvom deres børn er anbragt, ligesom de ønsker at blive behandlet som jævnbyrdige og distancerer sig fra rollen som gæster i deres børns liv. Dermed synes undersøgelsen at antyde, at en kvalificering af det sociale arbejde må tage udgangspunkt i disse ønsker. Derfor kan der være uudnyttede muligheder for samarbejde, hvor forældrene gøres ansvarlige for dele af børnenes liv, uden at dette fratager de professionelle deres berettigelse.

De anbragte børn og deres perspektiv er i denne undersøgelse, kun indirekte belyst, hvorfor det kunne være oplagt nærmere at undersøge, om børnene oplever sig som del af to verdener, og hvordan det påvirker dem. Dette kunne ligeledes være interessant at sammenligne med vilkår for børn i skilsmissefamilier, som bor to steder. Samtidig er det væsentligt at overveje, hvilken betydning det har for børnene på længere sigt, at deres forældre bliver gæster i deres liv. Det må eksempelvis formodes, at børn som anbringes sent i livet eller som senere hjemgives kan komme til at lide under, at deres forældre i en periode af deres liv blot har været gæster. Samtidig vil der være børn, som ikke hjemgives og som vil profitere af dette forhold til deres forældre. Derfor kan kontinuitets- og behovsprincippet måske skabe den fornødne vidde i det faglige skøn. Med i denne betragtning skal dog tages, at størstedelen af de børn, der anbringes i Danmark, anbringes fra skolealderen og frem, samt at sammenbrudsfrekvensen stiger med alderen (Egelund & Hestbæk, 2003:13ff). Derfor synes det væsentligt, at der i større grad tilstræbes et samarbejde med forældre.

De seneste års fokus på barnets perspektiv, har givet et nødvendigt fokus på børnene, men har også trængt forældrenes perspektiv i baggrunden. Derfor kunne det være interessant at undersøge, om det er muligt at bevare både barnets og forældrenes perspektiv gennem en anbringelse, så forældrene ikke bliver gæst i deres barns liv.

11. Litteratur

Berg-Sørensen, Anders (2010) *Hermeneutik og fænomenologi* i Hviid Jacobsen, Michael et. al. (2010) Videnskabsteori i statskundskab, sociologi og forvaltning, Hans Reitzels forlag, Kbh. (herefter 1)

Bryderup, Inge M, (2005b) *Børnelove og socialpædagogik gennem hundrede år*. Klim

Burr, Vivien (2003) *Social Constructionism*, Routledge, East Sussex

Berger, Peter L. & Luckmann, Thomas (1999) *Den samfundsskabte virkelighed. En videnssociologisk afhandling*, Lindhardt og Ringhof, Viborg

Christensen & Egelund, (2002) *Børnesager, Evaluering af den forebyggende indsats*, Socialforskningsinstituttet, Kbh.

Collin, Finn (2010) *Socialkonstruktivisme* i 1.

Egelund, Tine et. al (2008) *Anbragte børns udvikling og vilkår resultat fra SFI's forløbsundersøgelser af årgang 1995*, SFI det nationale forskningscenter for velfærd, Kbh.

Egelund, Tine (2011) *Institutionel ambivalens over for anbragte børns forældre* i: Egelund, Tine & Jakobsen, Turf Böcher (2011) *Døgninstitutionen*, Hans Reitzels Forlag, Kbh.

Egelund, Tine & Hestbæk, Anne-Dorthe (2003) *Anbringelser af børn og unge udenfor hjemmet – en forskningsoversigt*, Socialforskningsinstituttet, Kbh.

Egelund, Tine et. al. (2004) *Små børn anbragt udenfor hjemmet*, Socialforskningsinstituttet, Kbh.

Egelund, Tine (1997) *Beskyttelse af barndommen*, Hans Reitzels Forlag, Kbh.

Egelund Nielsen, Henrik (red.) (2005) *TABUKA tidligere anbragtes bud på kvalitet I anbringelsen af børn og unge*, Forlaget Børn og unge, Viborg

Ejler, Nikolaj et.al. (2004) *Undersøgelse af Retssikkerhedslovens §4*, Socialministeriet

Fangen, Katrine (2005) *Deltagende observation*, Liber

Foucault, Michel (2011) *Viljen til viden Seksualitetens historie I*, Det lille forlag, Frederiksberg

Foucault, Michel (2008) *Overvågning og straf*, Det lille forlag, Frederiksberg

- Goffman, Erving (1992) *Vore rollespil i hverdagen*, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Goffman, Erving (1967a) *Om ansigtsarbejde* i Hviid Jacobsen, Michael & Kristiansen, Søren (2004) *Social samhandling og micosociologi*, Hans Reitzels forlag, Kbh. (herefter 2)
- Goffman, Erving (1967b) *Forlegenhed og social organisering* i 2
- Goffman, Erving (1964) *Den oversete situation* i 2
- Goffman, Erving (1972) *Rolledistance* i 2
- Graversen betænkningen (1990) *Betænkning om de retslige rammer for indsatsen overfor børn og unge – betænkning nr. 1212*. Statens informationstjeneste, kap 3, 6 og 10
- Guba E. G. & Lincoln Y. S. (2005) *Paradigmatic Controversies, Contradictions and Emerging Confluences* i Denzin N. K. & Lincoln Y. S. *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, Sage.
- Hestbæk, Anne Dorthe (1997) *Når børn og unge anbringes. En undersøgelse af kommunernes praksis i anbringelsessager*, Socialforskningsinstituttet, Kbh.
- Holstein J. A. & Gubrium , J. F. (1995) *The Aktive Interview*, Qualitative research Methods Series 37, The Sage Paper
- Huchinson, Gunn Strand & Oltedal, Siv (2006) *Modeller i social arbejde*, Socialpædagogisk bibliotek, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Højberg, Kirsten (2006) ”*Jeg skulle lige sluge kamelen*” om forældre opfattelsers betydning for det anbragte barns tilknytningsmuligheder i; Kristensen, Ole Steen (2006) *Mellem omsorg og metode – tværfaglige studier i institutionsliv*, Forlaget PUC
- Jacobsen, Michael Hviid & Kristiansen, Søren (2002) *Erving Goffman*, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (2003) *At skabe en klient*, Hans Reitzels forlag, København (herefter 3)
- Järvinen, Margaretha et. al, (2002) *Det magtfulde møde mellem system og klient*, Aarhus Universitetsforlag, Århus

- Järvinen, Margaretha (2004) *Hjælpens univers - et magtperspektiv på mødet mellem system og klient* i Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2004) *Perspektiver på sociale problemer*, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Järvinen, Margaretha & Mik-Meyer, Nanna (2005) *Kvalitative metoder i et interaktionsistisk perspektiv*, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Jørgensen, Lene (2006) *Forældreinddragelse – til barnets bedste*, Børnesagens Fællesråd & KABU, Kolofon
- Katzenelson, Bøje (1999) *Homo Socius*, Gyldendal, Kbh.
- Kildedal, Karin et.al. (2010) *Den børnefaglige undersøgelse*, Udenfor nummer, 11. årgang, nr. 21
- Kristiansen, Søren & Krogstrup, Hanne Kathrine (1999) *Deltagende observation*, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Kristiansen, Søren (2005) *Erving Goffman* i Jakobsen, Michael Hviid & Kristiansen, Søren (2005) *Hverdagslivet – sociologier om det upåagtede*. Hans Reitzels forlag
- Lausten, Mette et.al. (2010), *Udsatte børnefamilier i Danmark*. SFI, Kbh.
- Lindgren, Sven-Åke (2003) *Michel Foucault* i Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo (2003) *Klassisk og moderne samfundsteori*, Hans Reitzels forlag, Kbh.
- Olsen, Henning (2003) *Kvalitative analyser og kvalitetssikring* i Sociologisk Forskning nr 1, 2003
- Schofield, Gillian & Ward, Emma (2011) *Understanding and Working with Parents of Children in Lang-Tern Foster Care*, Jessica Kingsley Publishers London and Philadelphia
- Schwartz, Ida (2007) *Børneliv på døgninstitution*. Ph.d afhandling indleveret ved institut for Filosofi, Pædagogik og Religionsstudier, Syddansk Universitet. Vejleder; Charlotte Højholt, RUC og Jørgen Glerup, SDU.
- Strauss, Anselm & Corbin, Juliet (1998) *Basics of Qualitative Research*, Thousand Oaks, Sage Publications
- Thagaard, Tove (2004) *Systematik og indlevelse*. Akademisk forlag, Kbh.

Thomsen, Kåre (2003) *God socialkonstruktivistisk forskning?* I Dreyer Hansen, A. & Sehested, K (2003) *Konstruktive bidrag*, Roskilde universitetsforlag, Frederiksberg

Villadsen, Kaspar (2003) *Det sociale arbejde som befrielse* i 3

Zahavi, Dan (2001) *Husserls fænomenologi*, Gyldendal.

11.1 Netadresser

Ankestyrelsen (2011) Anbringelsesstatistik. Årsstatistik 2011

http://www.ast.dk/Page_Pic/pdf/Anbringelsesstatistik_2011_05_10_2012_15_24.pdf

Lov om retssikkerhed og administration på det sociale område (LBK nr. 930 af 17/09/2012)

<https://www.retsinformation.dk/Forms/r0710.aspx?id=142832>

Lov om Social Service, (LBK nr. 904 af 18/08/2011),

<https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=136390&exp=1>

Vejledning om særlig støtte til børn og unge og deres familier (VEJ nr. 11 af 15/02/2011)

<https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=135540>

Bilagsliste

- Bilag 1: Observationsguide
- Bilag 2: Interviewguide, forældre
- Bilag 3: Interviewguide, professionelle
- Bilag 4: Transskriberingsvalg
- Bilag 5: Præsentation af empiri
- Bilag 6: Samtykkeerklæring
- Bilag 7: Kodeliste
- Bilag 8: Interview, Franc
- Bilag 9: Interview, Frederik og Freja
- Bilag 10: Interview, Fanny
- Bilag 11: Interview, Frida
- Bilag 12: Interview, Peter
- Bilag 13: Interview, Poul
- Bilag 14: Interview, Pia
- Bilag 15: Interview, Pernille
- Bilag 16: Observation 1
- Bilag 17: Observation 2
- Bilag 18: Observation 3
- Bilag 19: Observation 4
- Bilag 20: Observation 5
- Bilag 21: Observation 6

Bilag 1; Observationsguide

- Hvordan optræder forældrene
 - Hvilke udtryk gives og afgives gennem tale og handling/gestik
 - Personlig facade (udseende, måde at tale på, alder mm)
 - Brug af kulisse og rekvisitter (døre, rum, møbler, tøj)
 - Hvordan er publikums reaktioner og handlinger

- Hvordan optræder de professionelle
 - Hvilke udtryk gives og afgives gennem tale og handling/gestik
 - Personlig facade (udseende, måde at tale på, alder mm)
 - Brug af kulisse og rekvisitter (døre, rum, møbler, tøj)
 - Hvordan er publikums reaktioner og handlinger

- Bruges viden i mødet mellem forældre og professionelle

- Forekommer disciplinerende sanktioner
 - ses vurderinger, sanktioneringer eller belønninger (Korrektion af adfærd)

Bilag 2; Interviewguide, forældre

Tak for din tid. Vi skal ca. bruge 15 minutter på dette interview

Jeg er i gang med at skrive speciale. Det jeg undersøger er, hvordan mødet mellem professionelle og forældre til anbragte børn foregår, og hvilken betydning det har for samarbejde og inddragelse.

Du har været her i dag og afleverer dit/dine børn efter samvær.

1. Hvordan er det at komme her?
 - a. Er der noget, som er særlig godt, svært (pædagogerne, drikke kaffe)
 - b. Er det noget du særligt tænker over når du kommer her? (opførsel, påklædning ol)

2. Nu overværede jeg denne episode....
 - a. Hvad skete der? – hvad gjorde du/pædagogerne/børnene
 - b. Hvordan oplevede du det?
 - c. Hvorfor gjorde du sådan?

3. Synes du, at du bliver inddraget i dine børns liv, mens de bor her (er pædagogerne gode til at fortælle dig, hvad der sker i børnenes liv?) og synes du I har et samarbejde om børnene (pædagogerne synes også det er vigtigt, hvad du kan gøre for børnene)

4. Hvordan kunne du ønske dig at samarbejdet var?

Mange tak. Dette interview er naturligvis anonymt. Ingen navne eller andre data.

Er du interesseret i at læse specialet, når det er færdigt, vil jeg gerne maile det til dig.

Bilag 3; Interviewguide, professionelle

Tak for din tid. Vi skal bruge ca. 15 minutter på dette. Jeg ved du er på arbejde, så hvis der sker noget, hvor du skal være til stede, stopper vi bare.

Jeg er i gang med at skrive speciale. Det jeg undersøger er hvordan mødet mellem professionelle og forældre til anbragte børn foregår, hvordan magten er i spil, og hvilken betydning det har for samarbejde og inddragelse.

I har i dag taget imod forældre og børn efter samvær.

1. Kan du beskrive hvilke overvejelser, der er omkring disse afleveringssituationer. (tid, sted)
 - a. Er der noget, som er særlig godt, svært (forældre, drikke kaffe)
 - b. Hvorfor har I valgt at gøre det på denne måde? (sandhedsparadigme)
 - c. Er det noget du særligt overvejer, når forældrene kommer? (placering, opførsel, påklædning)

2. Nu overværede jeg denne episode....
 - a. Hvad skete der? – hvad gjorde du/forældrene/børnene
 - b. Hvordan oplevede du det?
 - c. Hvorfor gjorde du sådan? (viden)

3. Hvordan synes du, at I inddrager forældrene i børnenes liv, mens de bor her (er I gode til at fortælle forældrene, hvad der sker i børnenes liv?) og synes du I har et samarbejde om børnene (I synes det er vigtigt hvad forældrene kan gøre for børnene)

4. Hvordan kunne du ønske dig at samarbejdet med forældrene var?

Mange tak. Dette interview er naturligvis anonymt. Ingen navne eller andre data.

Bilag 4; Transskriberingsvalg

Transskriberingen er foretaget ud fra følgende (Kvale, 2009: 203):

- Der transskriberes ordret
- ”Øh” og lignende udtryk transskriberes, mens gentagne ”Ja” ”nej” ”hmm” fra interviewerene transskriberes ikke af hensyn til sammenhængen i det sagte.
- Længere pauser noteres med ... , men ikke kortere pauser
- Betoninger og følelsesmæssige udtryk såsom latter og gråd transskriberes ikke
- Toneleje transskriberes ikke
- () angiver at det ikke kan høre, hvad der siges.

Bilag 5; Præsentation af empiri

Udeladt af hensyn til anonymitet

Bilag 6; Samtykkeerklæring

Samtykke til observationsstudie

Jeg giver hermed samtykke til, at der foretages observationer af de situationer, hvor jeg afleverer mit barn efter et samvær. Observationerne foregår primært i maj 2013.

Observationerne foretages som led i et speciale, som udarbejdes af specialestuderende og socialrådgiver Hanne Riis. Observationerne skal bidrage til at undersøge, hvilken betydning mødet mellem forældre og professionelle har for forældresamarbejde og –inddragelse, når børn er anbragt.

Af observationerne og det færdige speciale, vil der ikke fremgå navne på hverken professionelle, forældre eller børn, og institutionens navn og beliggenhed vil ligeledes være anonymiseret

.....

.....

Dato

Navn

Bilag 7; Kodeliste

Kodeliste til observationer og interview:

Begreber	Definition	Operationalisering, observationer	Operationalisering, interview
Udtryk som afgives (optræden)	Udtryk som afgives er kommunikation i bred forstand, da det formidler et indtryk. Udtryk som afgives, er ubevidste udtryk, som gives gennem både tale, gestik og facade. Dette betegnes samlet som en persons optræden.	Det er ikke muligt på baggrund af observationer at afgøre hvorvidt udtryk er bevidste eller ubevidste, men udgangspunktet er at professionelle og forældre ikke er bevidst strategisk handlende, hvorfor størstedelen af udtrykkene vil betragtes som nogle, der afgives. Udtryk der afgives, kan både være noget der siges, hvordan det siges og hvor det siges. Ligesom gestik samt hvordan indretning, ting, tøj og lignende benyttes.	
Udtryk som gives	Udtryk som gives er kommunikation i snæver forstand, forstået som bevidste udtryk, som formidles med en hensigt.	Bevidste udtryk vil forbeholdes verbale udtryk, som formidler en konkret hensigt, ved at de professionelle eller forældrene udtrykker noget om det indtryk, de gerne vil give. Det kunne eksempelvis være en forælder, der siger til en professionel, at hun jo bare gerne vil gøre det godt for sit barn, hvormed der formidles et konkret ønske.	
Dramatisering	Optræden, som henleder opmærksomheden på noget som ellers ville træde i baggrunden	Dramatiseringer kan være bevidste og strategiske, men er det ikke nødvendigvis. De vil ofte være udtryk, som kan virke overdrevne i situationen, da der	

		<p>ofte vil være både verbale og non-verbale udtryk, som tilsammen henleder opmærksomheden på et særligt indtryk, som ønskes formidlet. Dette kunne være en professionel, som verbalt byder en forælder ind, mens hun næsten bukkende træder et skridt tilbage og med armen viser forælderen ind. Anses som del af styring af indtryk.</p>	
Idealisering	<p>Optræden som søger at give indtryk af gængse normer og værdier</p>	<p>Forsøg på at give indtryk, som stemmer overens med idealer eller værdier. Eksempelvis forælder, som forsøger at give indtryk af at vide, hvad der er godt for børn. Det er ikke muligt at afgøre om disse indtryk formidler et indtryk af personen, som er bedre end det i virkeligheden er, så hvorvidt der er tale om idealisering, vil afhænge af om der i situationen er et ønske om at blive behandlet på en bestemt måde. Derfor ses idealisering som en del af styring af indtryk.</p>	
Styring af indtryk (Indtryksstyring)	<p>Formålet med at søge at styre det indtryk, der formidles, er at kontrollere de andres adfærd, primært i et forsøg på at styre den måde de behandler personen på.</p>	<p>Samlebetegnelse for optræden, som forsøger at få den anden til at behandle personen på en særlig måde. Dramatisering og idealisering anses for en form for indtryksstyring. Eksempelvis kan forældre til anbragte børn, have et ønske om at give indtryk, som får de andre til at behandle hende som forælder.</p>	

Facade	Facade er udtryksmidler af en mere fastlagt type, som bevidst eller ubevidst tages i brug som del af en optræden.	Facade er en samlebetegnelse for de mere faste udtryksmidler, som benyttes i den optræden, der udføres (Hvilket uddybes under kulisse og personlig facade).	
Kulisse	Kulissen er en del af facaden, som betegner scenen og rekvisitter, som eksempelvis møbler, indretning og ting, som benyttes til at give udtryk, som giver indtryk.	Kulissen kan benyttes til at give indtryk, hvilket eksempelvis kan ske gennem møbler, tøj og genstande samt udsmykning og fysisk indretning, som benyttes for at give indtryk. Eksempelvis ved at se hvordan børnenes tøj benyttes som led i optræden.	
Personlig facade	Personlig facade er del af facaden, som henviser til de remedier, som personen tager med sig, såsom fremtoning, køn, alder som giver indtryk.	Personlig facade henviser til de remedier, som personen tager med sig, hvilket eksempelvis kan være forældre eller professionelles påklædning, som kan benyttes til at give eller afgive udtryk, som giver indtryk.	
Indtryk	Det samlede indtryk en optræden giver anledning til, hvilket bidrager til at definere situationen.	Det indtryk, der skabes på baggrund af en optræden. Det kan eksempelvis være, at flere af udtrykkene giver indtryk af gæstfrihed eller andre giver indtryk af at vide, hvad der er bedst for barnet.	
Rolle	Samlebetegnelse for de mere stabile indtryk en optræden giver anledning til.	Samlebetegnelse for de mere stabile indtryk. Dette kunne eksempelvis være indtryk, som på forskellig vis henleder opmærksomheden på en værtsrolle gennem indtryk om gæstfrihed, opvarter og ansvarlig for mødet. Rollerne betegnes dermed også som udtryk for definitionen af situationen.	

Publikum	De som iagttager en given optræden betegnes publikum, som gennem deres handlinger og reaktioner, også spiller en rolle.	De personer, som er omkring en optrædende er publikum. Deres måde at modtage de andres optræden gennem handlinger og reaktioner, kan enten understøtte eller modarbejde det indtryk, der søges formidlet og dermed den rolle der spilles, hvilket kan betyde af der opstår forhandling eller kamp om rollen.	
Egen rolle	Idet jeg iagttager optræden er jeg selv publikum, som gennem mine reaktioner og handlinger også er en del af rollespillet	Den måde hvorpå jeg selv inddrages i samtaler og lignende, og dermed hvordan jeg selv optræder i forhold hertil. Eksempelvis hvordan en forælder henvender sig til mig, som var jeg pædagog.	Den måde, hvorpå jeg indgår i produktionen af viden. Eksempelvis gennem spørgsmål eller ved at der overfor mig søges at give et godt indtryk.
Rolleforpligtelse	Forhold i mødet, der forpligter til at spille en bestemt rolle. Der er tale om forhold, der tvinger til bestemte handlinger.	Forhold i mødet, der forpligter til at spille en bestemt rolle, eksempelvis andres optræden i rollen som vært skaber en forpligtelse hos den anden til at indtage rollen som gæst, eller forhold ved kulissen, såsom indretning, der formidler et indtryk, som forpligter personen på en bestemt rolle.	Personen konstruerer sig selv i en rolle, som de enten direkte eller indirekte gennem historier, beskriver, som en rolle de er nødt til at spille eksempelvis fordi børnene har det godt, spiller de rollen som gæster.
Rolledistance	Optræden i en rolle, som opleves som nedværdigende, hvorfor der bliver kilet noget ned mellem personen og rolle. Dette ses ved uengageret eller nonchalant optræden eller brug af humor, for på denne vis at distancere sig fra en rolle.	Optræden som er uengageret, nonchalant eller benytter humor, for på denne vis at distancerer sig fra en rolle, som spilles. Eksempelvis en forælder der takker nej til kaffe, da han skal noget andet kan betragtes som uengageret i rollen som gæst, idet han har vigtigere ting for, end at spille den rolle han tilbydes.	Personen konstruerer sig selv, enten direkte eller indirekte gennem historier, med en vis distance til en rolle, som de må spille, ved enten at beskrive en uengageret holdning til rollen, ved at det ikke betyder noget for dem, hvilket eksempelvis ses ved en forældre der siger, ”jeg gør det bare, det gør ikke noget”

Rolletilknytning	En rolle, som spilles, fordi personen ønsker at spille den, hvilket ses at rollen spilles uden forbehold, idet personen beejstres intellektuelt eller følelsesmæssigt for rollen	En rolle spilles uden forbehold, fordi personen ønsker at se sig selv i rollen. Dette analyseres gennem styrning af indtryk i overensstemmelse med en given rolle.	Personen konstruerer sig selv i en rolle, som de enten direkte eller indirekte gennem historier, beskriver at have et ønske om at spille, hvilket ses ved intellektuel eller følelsesmæssig tilknytning. Eksempelvis gennem henvisning til følelser eller logiske slutninger omkring forældreskab
Disciplinerende sanktion	Betegnelsen disciplinerende sanktion benyttes fremfor normaliserende sanktion, som er betegnelse for forsøg på korrigerer og bekæmpe adfærd, som af det juridiske system anses for relativt ligegyldigt.	Disciplinerende sanktion er forsøg på at korrigerer og bekæmpe adfærd, som ikke er udtryk for juridiske overtrædelser. Eksempelvis forsøg på at korrigerer forældres adfærd i afleveringssituationer. Analyseres som særlige regler, bestemte overtrædelser, sanktioner (belønning og straf).	Disciplinerende sanktion er forsøg på at korrigerer og bekæmpe adfærd, som ikke er udtryk for juridiske overtrædelser. Dette ses i interviewene gennem direkte og indirekte beskrivelser af sanktioner og belønninger på baggrund af vurderinger af forældrenes evner
Særlige regler	Særlige regler af ikke juridisk karakter, som søger at være korrigerende overfor forældrenes adfærd i afleveringssituationer.	Forekommer der særlige regler for afleveringen, som søger at korrigerer eller bekæmpe en bestemt adfærd, eksempelvis tider for at komme og gå eller særlige måder at optræde under mødet.	I interviews analyseres, om der forekommer særlige regler for afleveringen enten gennem direkte beskrivelser af regler eller gennem historier om afleveringerne, eksempelvis det at komme for sent.
Bestemte overtrædelser	Bestemte overtrædelser, såsom opførsel, aktiviteter eller væremåde, som søges undgået i afleveringssituationer.	Bestemte overtrædelser ses ved opførsel eller aktiviteter, som søges undgået, eksempelvis at forældre er alene under besøget	Direkte eller indirekte beskrivelser eller historier om afleveringssituationerne, hvor overtrædelse af regler beskrives, eksempelvis at forældre ikke skal spørge til andres børn.
Sanktioner (straf/belønning)	Sanktioner er både belønning ved avancement	Sanktioneringer i forhold til særlige regler, eksempelvis at der	Direkte beskrivelser eller historier om særlige former

	eller straf ved degradering	er nogle forældre, som ikke inviteres ind til kaffe, kan ses som en straf. Ligesom højere grad af frihed under besøget, kan ses som belønning.	for straf eller belønning, eksempelvis at der er nogle forældre ikke tilbydes en plads ved bordet, kan ses som degradering, mens belønning kan ses som større grad af frihed under besøget.
Vurderinger af evner	Vurderinger foretages på baggrund af individets evner, værdi eller natur.	Vurderinger af forældres evner eller niveau. Eksempelvis vurdering af om en forælder skal inviteres ind til kaffe eller ej. Formodes ikke at fremkomme af observationerne.	Direkte beskrivelser eller historier af vurderinger på baggrund af forældres evner eller niveau. Eksempelvis konstrueres en forælder som værende ude af stand til at se sine børns behov